

Évkönyv 2021–2022

Lovassy László Gimnázium

2021–2022

2022–2023

2023–2024

2024–2025

2025–2026

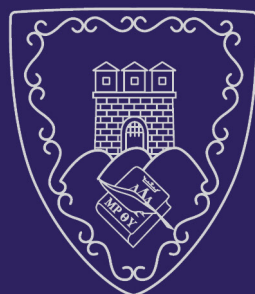
2026–2027

2027–2028

2028–2029

2029–2030

2030–2031

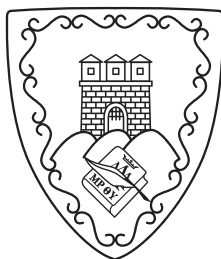

Lovassy László Gimnázium

Évkönyv

2021–2022

Írta és szerkesztette:
Asztalos István

Lovassy László Gimnázium, Veszprém, 2023

Írta és szerkesztette:
Asztalos István

Kiadja:
Lovassy László Gimnázium, Veszprém

Borítóterv és tipográfia:
Baukó Krisztina

Felelős kiadó:
Schultz Zoltán

A kiadást támogatták:
„Lovassy Alapítvány a Jövőért” alapítvány

www.lovassy.hu
old@mail.lovassy.hu

Előszó

Kedves Olvasók!

Visszatértünk. Igaz kicsit később, mint a szokásos időpont, de újra az egy tanévet felölelő formában jelenik meg a 2021/2022-es tanév évkönyve. Az előző tanéveket érintő járványügyi helyzet javulása mellett egy olyan tanévvel térhettünk vissza, amelynek az előre meghatározott célja, legfontosabb feladata a közösségépítés, az iskolai mikroközösségek visszaépítése volt.

A tanév folyamán az iskolai ünnepeinket, hagyományos rendezvényeinket igyekeztünk kisebb korlátozások mellett mind megtartani, visszazökkenni a régi kerékvágásba. Ez a tavaszi időszakra olyan jól sikerült, hogy diákok, tanárok ritkán látott eseménybőséggel találták magukat szemben. Sport és művészeti csoportjaink újra teljes lendülettel végezték a munkát. Az utóbbiak a Helikoni Ünnepek mellett más veszprémi és külföldi partneriskola diákjaival együtt megmutathatták tudásukat az Európa Kulturális Fővárosa program iskolai felvezető rendezvényén is. Az EKF nyújtotta lehetőségeket a programszervezés mellett az iskola udvarának megújításával is igyekszünk kihasználni.

Az intézményben folyó eredményes tanulmányi munkát megerősítik a külső mérések, kiemelkedő egyéni sikerek, amelyekről a krónikában és az eredményeknél egyaránt olvashatnak. Továbbra is mindannyiunk közös célja, hogy ezt megőrizzük, a Lovassy László Gimnázium az ország legjobb gimnáziumainak egyike legyen, ahol a köznevelés napi gondjai mellett is jól érzik magukat a diákok, tanárok.

A mostani évkönyvünk újdonsága, hogy nyomtatott formában csak korlátozott számban jelenik meg, de mindenki számára elérhetővé válik elektronikusan. Bármilyen formájában találkoznak is vele, forgassák érdeklődve, hogy megismerjék azt a sokszínűséget, amely az iskolánkat jellemzi.

Veszprém, 2023. április 15.

Schultz Zoltán
igazgató

Krónika

A tanév története

2021-2022

A tanév – mint ahogyan azt minden évben elmondjuk – a tanárainknak nem szeptember 1-én kezdődik. Számtalan értekezlet, vizsga, egyeztetés, szervezni való ad munkát az első becsengetésig. Nem volt ez másként ebben az évben sem, amit tetézt a szorongás, hogy a Covid, a járvány, ami már két ízben kényszerített ki bennünket megszokott életünkből, esetleg visszatér. Jellemző, hogy szeptember elsején, az első tanítási nap első közleménye a járvánnyal kapcsolatos óvintézkedéseket közli mindenkivel, akire tartozik.

Mint minden évben, az idén is összegeztük az előző tanévi egyetemi felvételik eredményeit. A 129 végzős diákunk közül 128 jelentkezett magyar vagy külföldi felsőoktatási intézménybe. A mai napig mind a 128 felvételiző diákunk közölte velünk a felvételi eredményét. A visszajelzések alapján 127 végzős diákunk jutott be külföldi egyetem vagy magyar felsőoktatási intézmény alap- vagy osztatlan képzésére, ami az érettségizettek 98,4 %-a, míg a jelentkezők 99,2 %-a. A népszerűségi dobogó első három helyén a gazdasági, mérnöki és informatikai területek állnak. Ami minden évben elszomorít bennünket, az a pedagógus pálya helye a képzelt rangsor végén: mindössze a továbbtanulók 2,4%-a gondolja most azt, hogy tanár szeretne lenni, és a tapasztalatok azt mutatják, hogy közülük is sokan a későbbi évek során más irányt választanak. Azt azonban mindenképpen elmondhatjuk, hogy aki a Lovassy gimnáziumból egyetemre készül, szinte biztosan arra a pályára léphet, amire akar.

Voltak bizonyos változások a tantestületben: Tolnerné Csörgő Veronika és Fürj Katalin tanárnők elköszöntek tőlünk, Abafalvi Regina, Szücs Krisztina és Tóth Zsuzsa Veronika tanárnők pedig elkezdték tanári pályájukat nálunk. Mindhármunknak sok sikert, beteljesült álmokat kívánunk, magunknak pedig, hogy fiatalságukkal hozzanak új színt az iskola életébe.

A tanévnyitó ünnepélyünket rendhagyó módon iskolagyűlés keretében rendeztük szeptember 1-én. A „rendhagyás” része volt az is, hogy a rendezvényen a tokiói olimpián a 10 km-es nyílt vízi úszásban olimpiai ezüstérmes szerzett Rasovszky Kristóf is részt vett. Kristóf - aki 2017-ben végzett a Lovassyban – köszöntötte a diákokat, és eredményes tanévet kívánt nekik.

Szeptember közepén megtartottuk első lovassys túránkat, a hónap utolsó napján pedig az ugyancsak hagyományos zenei világnapi koncertünket. Ugyancsak hagyományaink között említhetjük a *Csipetke* elsős avató rendezvényét, ahol a néha még elfogódottan botladozó „kicsiket” a nézőtér elképesztő hangorkánja segíti megérteni, mibe is keveredtek.

Vannak ünnepi megemlékezéseink, amelyeket az iskolarádióon keresztül közvetítünk.

Az első ezek között az aradi vértanúk emléknapja, de rádiós műsor keretében beszélünk a nemzeti összetartozásról, a kommunista diktatúrák és a holokauszt áldozatairól is.

Bár versenyeredményeinkről általában az *Évkönyv* végén szoktunk megemlékezni, itt – kivételt téve – külön szólni szeretnénk arról, hogy iskolánk 12.D osztályos tanulója, Csákány Olivér szerezte meg az első helyet az egyik legismertebb és legnevesebb oxfordi esszéversenyen, ráadásul olyan témával, amely a tapasztalt bölcsészhallgatóknak is feladná a leckét. Ő maga ezt mondta a feladatról: „*Választanom kellett az antik világból egy témát, ami lehetett politikai, történelmi, filozófiai vagy irodalmi, és annak a recepcióját kellett vizsgálni. Elég hamar elkezdtem dolgozni az esszén, de mivel nagyon sokat olvastam a témámról, magát a szöveget csak néhány héttel a határidő előtt kezdtem írni.*” (www.eduline.hu) Sikeréhez szívből gratulálunk, sok sikert kívánunk ambiciózus pályaelképzeléseihez.

Bizonyos mértékig az előző bekezdés folytatása az a hír, ami október 10-én jelent meg az iskola honlapján. Az Oktatási Hivatal OKTV statisztikái alapján az előző tanévben a Lovassy László Gimnáziumból 29 diák került a legrangosabb középiskolai verseny döntőjébe. Ezzel iskolánk ebben a kimutatásban a vidéki gimnáziumok között országosan a 3. helyen áll, míg a budapesti gimnáziumok eredményét is figyelembe véve az 5. helyet foglalja el. Minden sikeres diákunknak és felkészítő tanárainknak köszönjük kiváló munkájukat!

A Lovassy nemcsak tanintézmény, hanem a nevelés műhelye is. Ennek része volt az a szemétszedési akció, amit október 15-én bonyolítottunk egy, az iskolához közeli területen. Szomorúan mondhatjuk, hogy nagy sikerrel, mert az összegyűjtött szemét mennyisége nemcsak környezetvédő diákjaink szorgalmáról, de a területet elborító hulladékot maguk után hagyók kulturálatlanságáról is tanúskodik.

Október 23-hoz közeledve gyertyagyújtással emlékeztünk meg Bruszniai Árpád tanár úrról, 22-én pedig a 10.D osztály mutatta be a Deák Kristóf filmje alapján készült *Foglyok* című produkcióját. A történet keserű humora képet ad a Rákosi-korszak embertelenségének kirívó ostobaságáról. A darabot Heizer Nóra és Király Viktor tanár úr rendezte.

November 8-án avattuk fel a Lovassy legendás igazgatójának, Knoll János tanár úrnak az emléktábláját. Bár igazgató úr elsősorban a matematika tagozat megteremtésével írta be magát az iskolatörténetbe, a megemlékezésekből képet alkothattunk emberségéről, személyiségének színességéről, „halhatatlan” mondatokat termő, sajátos humoráról is.

Október 15-én, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, iskolánk volt diákja, Freund Tamás a Lovassy László Gimnáziumban indította el az *MTA Alumni programot*. A programban az MTA köztestületi tagjai tartanak volt Alma Materükben tudomány népszerűsítő előadásokat.

November 9-én a 11. évfolyam diákjai vehettek részt Prieger Zsolt (Anima Sound System) és Törőcsik Franciska *Pilinszky és én* című előadásán, amelyet Pilinszky János születésének 100. évfordulója alkalmából mutattak be. Az előadásokat a diákok és az előadók beszélgetése követte, melyről Prieger Zsolt így írt a közösségi oldalán:

Senki ne szövegeljen nekem, hogy régen minden jobb volt, meg hogy “ezek a szörnyű fiatalok”. Hagyjuk, rossz duma. Nekem például majdnem csupa klassz élményem van velük. Munkában, beszélgetésben, tanításban, irodalmi esten, buliban, koncerten. Ma a veszprémi Lovassy Gimnáziumban kaptam olyan eszes, ravasz és tudós visszajelzéseket fura kísérleti irodalomóránk után, hogy a rajongójuk lettem egyből. Törőcsik Franciskával kértünk is tőlük közös fotót előadás után. Köszönjük a művészeknek az élményt, külön azt, hogy jóhírünket vitték szerte az interneten.

November 19-én került megrendezésre a német nemzetiségi nap a Lovassy László Gimnáziumban. Ez a nap pótolta a vírushelyzet miatt elmaradt svábbált. A diákok reggeltől egészen az órák végéig különböző sváb eredetű játékokkal, programokkal színesítették a szüneteket. Egyesek az alkalomhoz illő nemzetiségi ruhát (Trachtot) viseltek. A hangulat elérése érdekében a csengőkből is német zene szólt. Az első szünetben a nemzetiségi tagozat diákjai mutatták be a kalapos táncot, amit később a többi diák is kipróbálhatott. Aki pedig igazán szerencsés volt, kimentést is nyerhetett. A zenéről Weisz Ádám (9.B) gondoskodott, aki harmonikán kísérte a játékokat. A programot egy kiállítás tette teljessé, amely *Schwäbische Türkei* címmel mutatta be a magyarországi németség megpróbáltatásokkal teli történetét.

Bár a Covid körülsompolyogta a Lovassyt is (hagyományos, *Nyitva van az aranykapu* című rendezvényünk el is maradt) decemberi tradícióinkból semmit nem engedtünk. Ebben az évben is a körbejárta krampuszai kíséretében az osztályokat a Mikulás, megrendeztük hagyományos adventi koncertünket. Gondoltunk azokra is, akik karácsonykor szűkölködnek: szó szerint megszámlálhatatlan, kétszáznál több cipősdoboz gyűlt össze a közös karácsonyfánk alatt. Karácsonyi koncertünkre ezúttal – Covid! – kizárólag lovassys diákok jöhettek el, ez pedig egy mindeddig példátlan technikai újításra indított bennünket: élő, egyenes közvetítést adtunk az interneten keresztül az eseményről. A hatalmas munkáért nagy köszönet Cziráki Péternek, iskolatechnikusunknak.

A tanév első részét a karácsonyi műsorral zártuk. A 10.A osztály mutatta be a Mikszáth Kálmán regényéből született *Akli Miklós* című darabot, melyet Asztalos István tanár úr dolgozta át és rendezőként vitte színpadra. A fordulatos karácsonyi történet a jó kalandos győzelméről és az ármány bukásáról szól, ahogyan az a karácsonyi napokhoz illik is. A szép nap közös ebéddel ért véget, melyre azonban a járványveszély miatt nyugdíjas kollégáinkat sajnos nem tudtuk meghívni.

Január végén rendeztük hagyományos szalagavató ünnepünket. Mint évek óta, most is két részből állt össze az ünnep: az első rész a meghitt, ünnepi perceké, amikor a nagydiákok szalaggal megjelölt végzősökké válnak, a második pedig a bolondozásé, táncé, éneké, filmké, a hosszú út emlékeinek felidézéséé. A hosszú estét pezsgős koccintás zárja, bár szigorúan alkoholmentesen, amit aztán a gyerekek többsége – immár iskolán kívül – valószínűleg korrigált.

Bár a színházlátogatások rendje szinte semmiben sem hasonlít a néhány évtizeddel ezelőttihez, a gyerekek nagyon szívesen működnek együtt előadásokkal, különösen, ha azokat az osztálytermekbe hozzák, a délelőtti tanórák idején. A Lovassy Alapítvány a Jövőért a 2021/2022-es tanévben három tantermi színházi előadás bemutatását

támogatta az iskolánkban. Az előadásokat összesen 12 osztály tudta megtekinteni. 2021. decemberében a Nézőművészeti Kft. és a MaNNA közös produkcióján, a *Soha, senkinek* előadásán és az azt követő beszélgetésen, 2022. januárjában a Mentőcsónak Egység és a „GYERE” Gyerekesély Egyesület közös produkcióján a *Szociopoly* – interaktív színházi társasjátékon vehették részt a diákok. Áprilisban újra a Nézőművészeti Kft. és a Manna közös előadását *A gyávát* tekinthették meg a diákjaink. Ha az ilyen programok sikerét abban mérjük, hogy mennyire érinti meg, mennyire hatol mélyre a gyerekek belső világában, akkor a tantermi színház bátran nagyon sikeresnek mondható. Tapasztaljuk egyébként, hogy a gyerekek színházba járási szokásai megváltoztak, az informatikai eszközök által kínált élményekkel a színház nehezen tud lépést tartani. Éppen ezért tartottuk fontosnak, hogy június 15-én a nyelvi előkészítő évfolyamtól a 11. évfolyamig minden diákunk megtekintette a Forte Társulat *A nagy füzet* című előadását. Köszönet a Lovassy alapítványának a program finanszírozásáért.

Tekintettel az élet minden területét érintő járványra, ebben az évben nem rendeztük meg a Lovassy bált. Ez sok szempontból veszteség, és a listán közel sem dobogós a tény, hogy olyan bevételektől is elesünk, amelyekre a következő év programjainak támogatásához nagy szükségünk lenne. A legnagyobb vesztesek a gyerekek, és hogy legalább a végzősöktől ne vegyük el a nyitótánc ünnepét, február 12-én a végzősök nyitótáncának bemutatójára invitáltuk a szűk családokat az iskola sportcsarnokába. Tudjuk, hogy ez csupán tökéletlen kísérlet a kárpótlásra, de látva a pompás ruhákban, szépségük teljében tündöklő lányokat, fess, büszke párjaikat, mégis örültünk, hogy ennyit legalább vissza tudtunk csikarni abból, amit a járvány ettől a sokszorosan érintett évfolyamtól az elmúlt években elvett.

A gyerekek azonban más módon is kárpótolták magukat. Februárban megszervezték (köszönet az idén nagyon kreatív diákönkormányzatnak!) a lovassys farsangot, a boldos jelmezek és egyéb válogatott hóbotok napját. A minden csibészszégre kapható gyerekeknek külön örömet jelentett, hogy tanáraik is – szinte kivétel nélkül – együtt csibészkedtek velük. Jó nap volt, lehet akár hagyomány is belőle!

Március közepén, afféle tavaszköszöntő hangversenyt tartott a Lovassy Kamarazenekar és a Csermakusztik a zeneiskola hangversenytermében, néhány nappal később pedig 1848. március 15-ének nagy napjára emlékeztünk iskolai műsorunkkal. Bár a darab – Kisfaludy Károly: *Kérők* című komédiája – nem kapcsolódik szorosan az ünnephez, a kor hangulatának, jellegzetes figuráinak és nem utolsó sorban humorának felidézésével a 10.C osztály és osztályfőnökük, Réti Anikó tanárnő segített a hétköznapiból való kiszakadásban.

Ahogy az Európai Unió-s tagságunk áthatja az életünk mélyrétegeit is, egyre több lehetőség nyílik nyitott és nyelveket jól beszélő diákjaink előtt a világlátásra. Ebben az évben az Erasmus+ program adott lehetőséget arra, hogy Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban ismerkedjenek a lovassysok más nemzetű kortársaikkal, városokkal, tájakkal, történelemmel és a média szerepével, ami az utazás hivatalos tematikája volt. Az útra Nagy Cecília és Bertha Orsolya tanárnők kísérték el a gyerekeket.

Március 17-én mutatta be a Lovassy Színpad idej produkcióját *Kitincseppek* címmel.

Mint már többször, az előadás magvát ezúttal is a diákok saját életélményei, a felnőttek és a fiatalok közös életének bonyolultsága, olykor fájdalmai, máskor megindító pillanatai adták. A Fürj Katalin tanárnő által rendezett előadás nem sokkal később megnyerte a Regionális Diákszínházi Fesztivál arany oklevelét, Gyüre Sarolta pedig a legjobb női szereplő díját. Kissé előre lépve az időben, a színpad a Helikonon szintén – ismét – nagydíjat kapott. Köszönjük munkájukat és gratulálunk sikereikhez!

Március utolsó hete Veszprémben a német kultúra és nyelv jegyében telt, hiszen ekkor rendezték meg a *Wunderbar Fesztivált*. Mivel a Lovassy német nemzetiségi tagozata nélkül egy ilyen esemény elképzelhetetlen, tanáraink, diákjaink és iskolánk épülete által sokféle módon vettünk részt az eseményen.

Március utolsó hetében került sor az Alma Mater hosszú délutánjára. Mivel ez helikoni év, akár főpróbának is tekinthettük a produkciók nagy részét. A verset, zenét, zenekart, színháziást, táncot, a Lovassy kulturális életének szinte egészét összegző rendezvény ismét elkápráztatott tanítványaink tehetségével, kedvességével, vagány-ságával. Ha pedig ehhez hozzávesszük, hogy két nap múlva már az éjszakai „röpin” dúltak kőkemény csaták estétől reggelig, akkor beláthatjuk, hogy bár a tanóra is nagy dolog, de ezeknek a gyerekeknek az életében a tanórán túl kezdődik még egy másik, elképesztően gazdag világ.

Március utolsó hetében a következő felhívás jelent meg a lovassys felületeken. *„Kedves Lovassysok! A szombati napon, mint tudjátok, a Hold- Vénusz- Mars Trigon felbomlik, ezért be kell jönni szeretett intézményünkbe. Pártunk úgy döntött, szeretné az iskola energiáit egy kreatív programmal megtisztítani, felpörgetni. Már biztosan sokan hallottatok az anything but a backpack day-ről. Szombaton földi ingóságaitokat, tartozékaitokat bármilyen tároló-alkalmatosságban hozhatjátok, csak táskában nem. A legötletesebbeket pedig jutalmazzuk majd csokival, kimentéssel (ha kapunk), illetve egyéb lélekiemelő dolgokkal, hogy a szombati iskola negatív energiái mind kiszálljanak az ablakon.”* A bulit az *Astro Party*, a diáknapok győztese szervezte, és aki megnézi a féktelen kreativitásról tanúskodó képeket, az az előző bekezdésben említett órán túli világ egy újabb tájegységével ismerkedhet.

Az idén „nagyszínpadi” műsorral emlékeztünk meg a Költészet napjáról is. A 10.D osztály és Kapor Ágnes tanárnő Örkény István: *Ballada a költészet hatalmáról* című egyperceséhez illesztett hozzá műveket, gondolatokat, amelyek kikerekedve a költészet szelíd hatalmáról győzhették meg a lovassys közönséget. A műsor elkészítéséért külön köszönet illeti Bana Márta tanárnőt és Cziráki Péter iskolatechnikust.

Április 8-án az iskolánk közel 100 diákja vett részt Nagykanizsán a Batthyány Lajos Gimnázium meghívására a Virág Benedek Kórus jubileumi rendezvényén. A kórustalálkozón fellépett a vendéglátó iskola kórusa és volt diákjainak kórusa, a Lovassy László Gimnázium német nemzetiségi kórusa, iskolánk vegyeskara és a Lovassy Zenekar. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Balogh László, Nagykanizsa polgármestere, az iskola volt igazgatója. A hangverseny és az azt követő vacsora után a diákok az intézmény aulájában töltöttek együtt egy zenés, táncos estét. A találkozó a Lovassy Alapítvány a Jövőért támogatásával jött létre.

A Lovassy László Gimnázium népes csapattal képviseltette magát a 2022-es keszt-helyi Helikoni Ünnepeken, ahol diákjaink igen eredményesen szerepeltek. Az 5 bronz, 2 ezüst és 7 arany minősítésen kívül 4 különdíjat és 1 fődíjat is iskolánk hozott el. Nagy öröm volt, hogy a Covid „sivatagi” éveit követően ismét ott lehettünk a Balaton partján, az pedig minősítésekkel nem mérhető siker, hogy a valóban népes csapat emberileg is kitűnőre vizsgázott. Figyeltek egymásra, nézték, hallgatták egymást, szorítottak, ahol kellett, ünnepeltek, ahol lehetett, és mindeközben egyetlen kirívó fegyelmezetlenség sem fordult elő.

Április végén a végzősök érkeztek oda, ahová öt évvel korábban indultak el: középiskolai életük a végéhez közeledett. Ennek első látható jele a bolondballagás volt, a maskarák napja, amikor a bolondnál bolondabb öltözetekben járták végig az iskola épületét, a bohóckodással egy kicsit a gyerekkortól is elköszönve, egyben átlépve a hivatalos érettség felé vezető hosszú táv célegyenesébe.

Aki látta a bolondballagás sziporkázó viháncolását, rá sem ismert ugyanazokra a gyerekekre, amikor május másodikán hivatalosan is elballagtak a Lovassy gimnáziumból. A szikrázó kék ég alatt, a virágok özönében összegezhette igazgató úr az évfolyam teljesítményeit, és így, mintegy sűrítmenyként hallva az eredmények áradatát, melyek mögött kivétel nélkül komoly, elszánt, kitaró munka áll, csak azt mondhatjuk, hogy a Lovassy legalább annyira büszke lehet nagydiákjaira, mint ők a Lovassyra. Pilinszky János szavaival köszöntünk el tőlük: *„Nem az a fontos, hogy a madár hányszor csap a szárnyával, hanem hogy íveljen.”* Íveljete!

Mint korábban már beszéltünk róla, az Erasmus+ program kinyitja Európa kapuit az Európára nyitott fiatalok előtt. Bertha Orsolya tanárnő és Lendvai László tanár úr vezetésével lovassysok egy csoportja Braunschweigbe látogatott, amiről fotókkal illusztrált tájékoztató beszélgetést tartottak az iskola ének-zene termében. És bár más keretben – a *Határtalanul* program segítségével –, de az iskola diákjainak egy másik csoportja Erdély tájait járhatta Németh Gabriella, Szücs Krisztina és Király Viktor osztályfőnök vezetésével. Az útról írott beszámoló egy részlete így szól: *Az ötnapos kirándulás során azt is megtapasztaltuk, mennyi mindenre nem elég még egy ilyen hosszú tanulmányút sem, így többségünk azzal az érzéssel tért haza, hogy valamilyen módon, például családi körben mindenképpen szeretne visszatérni Erdélybe, újból látni, amit most láttunk, és megnézni mindazt, amire most nem kerülhetett sor.*

A Lovassy László Gimnázium 2021. októberében adta be az akkreditációs pályázatot az Erasmus+ programokra. A bíráló bizottság januári döntése alapján intézményünk 3. legjobb pályázóként elnyerte az akkreditációt, melynek révén a következő öt évben könnyített pályázási feltételek mellett mind a diákok, mind a tanárok részt vehetnek mobilitási programokon ez Európai Unió országaiban.

A pályázatban megfogalmazott céljaink a pedagógusok módszertani kultúrájával, a komplex nevelési lehetőségekkel, mint például a sport és a művészetek, voltak kapcsolatban. Az iskolát egy közép-európai iskolai együttműködés, hálózatosodás „központjának” szeretnénk látni, építve a közös történelmi és kulturális gyökerekre.

Fontos része volt pályázatunknak az iskolapolgárok gyakorlati nyelvtudásának és interkulturális kompetenciájának, valamint diákjaink *soft skilljeinek* fejlesztése, állampolgári és vállalkozói kompetenciáinak megerősítése.

Minden évben nagy öröm, ha egy-egy kollégánk munkáját rangos kitüntetéssel ismerik el. Az idén Schindler László tanár úr a pedagógusok számára adható egyik legmagasabb elismerésben, Apáczai Csere János-díjban részesült. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a tanév elején tanár urat a Veszprém Megyei Német Önkormányzatok Közössége *Ehrenpreis* díjjal ismerte el, akkor elmondhatjuk, hogy a német nemzetiségi tagozat motorjának munkásságát a legszélesebb körben ismerik és tisztelik. De nemcsak az idősebb, hanem a fiatalabb generáció is méltó az elismerésre. Mucsy Petra tanárnő egy rosszullet következtében kritikus állapotba került diákunkat olyan gyors és szakszerű segítségben részesítette, ami nélkül valószínűleg az élete nem lett volna megmenthető. Ezt ismerte el az Emberi Erőforrások Minisztériuma az életmentőknek kijáró oklevéllel. Köszönjük, Petra, és gratulálunk!

Ha a lovassys diákok versenyeredményeiről is megemlékeznénk ebben a fejezetben, a terjedelme a sokszorosára növekedne. Aki képet akar alkotni arról, mi mindenre képesek tudományban, sportban, művészetben a diákjaink, böngéssze végig az *Évkönyv* utolsó fejezetét. Impozáns látványban lesz része. Ennek megfelelően a Lovassy tanárai rendszeresen részesülnek a kiváló felkészítő munkájukat díjazó elismerésben. A Kulturális és Innovációs Minisztérium a Nemzeti Tehetség Program keretében dr. Réti Balázs tanár úr az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyek kapcsán végzett kiemelkedően eredményes és áldozatos tehetséggondozó munkája elismeréseképpen a "kiváló versenyfelkészítő" díjat kapta. Köszönjük, tanár úr, és gratulálunk!

Aki a tanév honlapját tanulmányozza, láthatja, hogy milyen gonddal és örömmel készülődtünk a tanévet lezáró „*Nyitott udvar – művészeti piknik*” elnevezésű rendezvényünkre. A rendezvényen a veszprémi Lovassy és Vetési Albert Gimnázium mellett a Gimnazia I. Celje és a Zapresici középiskola diákjai is felléptek. Az esemény két helyszínen zajlott, az iskola tornatermében és alagsorában. A népdalok és néptánc mellett különböző modern táncprodukciókat láthattak a nézők. Ezen kívül különböző zenekarok is játszottak, komolyzenei, pop és rock műfajban is. A horvát formáció egy különleges előadással állt elő, a színpadon bemutatták, hogy készítik nemzeti ételüket, a *struklit*, amit aztán a nézők meg is kóstolhattak. Az este végéhez közeledve a fényfestés is elkezdődött, az iskola oldalára tehetséges diákok rajzait, festményeit vetítették. A közös örömet csak az rontotta, hogy a veszélyesen erős szél miatt a rendezvény a „nyitott udvarról” a zárt épületbe kényszerült. Köszönet a támogatásért a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa programnak.

A *Veszprém énekel* című programon lépett fel június 16-án este a tavasszal szerveződött Vetési-Lovassy Spanyol Kórus. A népszerű latin dalok, hangszerek, a sombrero és a vidám előadás jó hangulatot teremtettek. Köszönet minden lelkes spanyolos kórustagnak, a nekik tapsoló diákoknak, tanároknak, szülőknek! A kórus szervezői Sári Kata és Szedlák Réka vetésis és Zöldvári Ildikó lovassys tanárnők voltak. Mindannyian bízunk a folytatásban.

Mint arról beszéltünk már, Knoll János tanár úr, egykori legendás tagozatalapító igazgatónk emléktáblát kapott az iskola épületében. Ezzel egyidőben dr. Friedler Ferenc professzor úr Knoll János-díjat alapított a Lovassy gimnázium aktív tanárai számára. A díjat első ízben Varga Vince tanár úr vehette át a tanévzáró ünnepségen, mellyel kiemelkedő tanári munkáját ismertük el, valamint azt, hogy egész pályafutásával Knoll tanár úr szellemiségének életben tartását segítette elő.

A tanévzáró ünnepség – mint minden évben – ezúttal is hosszúra sikerült, hiszen igazgató úr csak a legjelentősebb eredmények felsorolásához is komoly türelmet kért a nyárra már türelmetlenül készülő hallgatóságtól. Az eredmények sorából itt csak az érettségivel kapcsolatos legfontosabb adatot emeljük ki. A Lovassy László Gimnáziumban a 2022. május-júniusi vizsgaidőszakban 123 végzős tanulónak szerveztük meg az érettségi vizsgákat. A végzősök sikeresen teljesítették a vizsgákat, a vizsgaeredmények átlaga 4,88 lett. A diákok között 81 tanuló volt, akinek a bizonyítványban minden osztályzata jeles lett. Nincs ehhez mit hozzá fűzni. Legfeljebb annyit: szép nyári napokat! Viszontlátásra, lovassysok!

Motívumok

Tudtam én mindig, hogy nem a szavak embere. Órákat, összesen sok-sok napot ültem mellette a stúdióban, mindent egybe véve nem beszélt egy órára valót. Csinálta, amit más mondott volna. Ez a beszélgetés is úgy indult, talán ha negyedórányi lesz belőle. Mikor belekezdünk, volt az asztalon szörp, két pohár. Mikor befejeztük, a szörp és a pohár mellett volt térkép, mázas cserép, nyelvkönyv, fényképek, harmonika. És több mint egy órája beszélt. Arról beszélt, hogy minden érdekli. Tessék ezt szó szerint érteni. Minden.

Engem minden érdekel

Cziráki Péter

Asztalos István: Kezdjük Gyulafiratóttal! Ahol te születted.

Cziráki Péter: Igen.

A.I.: Ez még a Veszprémmel való összeszerelmesedés előtt történt.

Cz.P.: Igen. Bár abban az időben mindenki Zircen született. Minden rátóti. Itt laktunk egyébként ebben a házban, ez a nagyszüleim háza volt. Az unokatestvéreim is itt laktak, úgyhogy itt nagyon sok ember lakott együtt néhány évig. Mi itt laktunk ebben a kicsi szobában, az unokatestvéreim abban a szobában öten, a nagyszüleim meg abban a szobában ketten.

A.I.: Mostanában szokás a többgenerációs együttélésről szépeket mondani. Te is szépeket mondanál?

Cz.P.: Szerintem jobb lenne visszatérni a sokgenerációs együttélésre.

A.I.: Mert mi lenne az előnye?

Cz.P.: A hajlott korú embereket jobban lehetne támogatni. Nem az intézetbe dobálnák be őket. Van erre sok példa itt a környéken is egyébként. Arra, hogy életük végéig ápolják az öregeket. Itt a szomszédban is, ahol szintén Czirákiék laknak, ott is addig ápolták az öregeket, míg meg nem haltak.

A.I.: Ők a rokonaid?

Cz.P.: Igen.

A.I.: Sok Cziráki él Rátóton? Átszövítek a falut?

Cz.P.: Persze. Vannak, akik férjhez mentek, más néven élnek, de csaknem mindenki rokonom a régiek közül.

A.I.: Milyen volt a régi Rátót?

Cz.P.: Igazi falu volt. Mesélték a szüleim, hogy összejártak a szomszédokkal, utcabeli-ekkel, most ilyesmi nemigen van.

A.I.: *A régiek sem?*

Cz.P.: *Ők sem.*

A.I.: *Akkor iskolába is ide jártál.*

Cz.P.: *Igen.*

A.I.: *Jó iskola volt? Szeretted?*

Cz.P.: *Szerintem jó iskola volt. A Lovassyba is bekerültek innen.*

A.I.: *Te hol végeztél?*

Cz.P.: *Én az Ipariban.*

A.I.: *Tényleg? Milyen szakos voltál?*

Cz.P.: *Alumíniumos. Az alumíniumipari szakra jártam.*

A.I.: *És utána? Elvégezted az iparit, volt egy szakmunkás bizonyítványod és egy érettségid.*

Cz.P.: *Én nem maradtam ott ötödik évre, így nekem nem lett szakmunkás bizonyítványom. Akkor úgy volt, hogy négy év után adtak érettségit, az ötödik év volt a technikusképzés. De én oda már nem mentem el.*

A.I.: *Miért nem maradtál? Ha négy évet végigcsináltál?*

Cz.P.: *Azért nem maradtam, mert én már eredetileg is elektromossággal akartam foglalkozni. A híradástechnikai szakra jelentkeztem, csak oda nem vettek fel, így lett belőle alumíniumipari. De jó tanáraink voltak, szerintem kifejezetten az életre készítettek fel bennünket. Fiúknak kiváló hely volt. Nagyon jó tanárunk volt Tavas Vili...*

A.I.: *Ő már akkor is ott volt, amikor én oda jártam.*

Cz.P.: *meg Kövecses László is...*

A.I.: *...ő volt az osztályfőnököm.*

Cz.P.: *Aztán Bíró Laci bácsi...*

A.I.: *Igen. „Akkora vagyok, hogy egy zsebbe beleférek, de nagyobb a hangom, mint egy oroszlánnak.”*

Cz.P.: *Az Ipari után elmentem a Veszprémi Egyetemre villamosmérnöki karra, de az annyira elméleti volt...én sokkal gyakorlatiasabb vagyok, így aztán azt másfél év után otthagytam. Nem volt nekem való hely, alánk is tettek sokszor.*

A.I.: *Bántották a hallgatókat?*

Cz.P.: *Nem azt követelték meg, amit leadtak. Bántotta az igazságérzetemet, elegendő lett belőle.*

A.I.: *A légkörből?*

Cz.P.: *A légkörből is, meg... korábban Vegyipari Egyetem volt a veszprémi, azt hiszem, mi voltunk az első villamosmérnök évfolyam. És rengeteg volt a vegyész tanár és nagyon sok a kémia. Semmi értelmét nem láttam. Így aztán elmentem rádió- és tévéműszerésznek.*

A.I.: *Cégnél?*

Cz.P.: *Nem cégnél, hanem képzésre. Így aztán lett egy műszerész szakmunkás bizonyítványom.*

A.I.: *Azt hol szerezted?*

Cz.P.: A Táncsicsban. Pontosabban a Táncsics csak szervezte, mert egyébként Székesfehérvárra kellett járni. Minden szakmai tárgyat Székesfehérváron tanultunk, itt csak egy osztályfőnöki óránk volt.

A.I.: Nappali tagozat volt ez?

Cz.P.: Igen.

A.I.: Akkor te meghosszabbítottad a diákéveidet.

Cz.P.: Igen. Ezért aztán a sorkatonai szolgálatom lett rövidebb. Kilenc hónap. Mi voltunk az elsők, akik kilenc hónapra mentek katonának. Utáltak is bennünket.

A.I.: A szüleid mit szóltak ehhez? Nem a sorkatonasághoz, hanem a kacsARINGÓS diákéveidhez?

Cz.P.: Támogattak. Bár én biztosan elvégeztettem volna magammal az egyetemem, ha már egyszer másfél évet végigcsináltam a háromból. Azt a maradékot már ki lehetett volna bírni. De ők rám bízták, én meg így döntöttem.

A.I.: Sajnálod? Utólag.

Cz.P.: Egy kicsit sajnálom. Vagyis nem kell sajnálni semmit, de azért...egy kicsit sajnálom. Sok minden könnyebb lett volna.

A.I.: Erre térjünk még majd vissza, hogy mi lett volna könnyebb. De előbb a katonaságról... Milyen emlék az neked?

Cz.P.: Érdekes az is. Nekem kifejezetten élvezetes volt.

A.I.: Igen?

Cz.P.: Érdekes emberek, érdekes szituációk. Sok élettapasztalatot lehetett szerezni. Most is vannak barátaim abból az időből, Sárbogárdról, mert ott kaptam gépkocsivezetői kiképzést.

A.I.: Nem gondoltál rá, hogy benn maradsz?

Cz.P.: Nem.

A.I.: Az is egy életpálya lehetett volna.

Cz.P.: Voltak sokan, akik maradtak, néhányan mentek rendőrtisztire is, de én nem akartam.

A.I.: És utána? Hogy volt?

Cz.P.: Utána a Hemóba mentem el technikusnak. Majdnem az volt a munkám, mint most. Közalkalmazott voltam ott is, nagyon kevés fizetés, nagyon érdekes munka. Egy sor új terület: világosítás, hangosítás. Kalandos volt. Akkoriban filmvetítés is volt a Hemóban, voltak nagy teljesítményű mozigépek, sokszor vetítettem. Esti filmeket is. Azt nem felejttem el... A függetlenség napja egy majdnem háromórás film, és nagyjából húszperces egy tekercs. Hét tekercs volt. A vetítés meg úgy megy, hogy két vetítógép van, mind a kettőbe befűztem egy filmet. Amikor aztán jön a tekercs vége, nagyjából fél perccel a vége előtt látszik egy váltójel. Lehet is látni a régi filmekben, hogy időnként bevillan egy fehér pötty. Az a váltójel. Amikor látja az ember, hogy az első tekercs kezd kifutni, akkor oda kell ülni a másik géphez, figyelni kell, és amikor látszik a váltójel, meg kell nyomni a gombot, ami elindítja a másik gépet. Akkor csináltam jól, ha a második tekercs pontosan akkor indult el, amikor az első véget ért. És ezt oda-vissza váltogatni kellett.

A.I.: Nem fordult elő, hogy összekevertél tekerceket?

Cz.P.: Nem. Az nem, de az előfordult, hogy amikor sokszor használt filmet játszottam, az elszakadt vetítés közben. Az stresszes. Le kell állni, felkapcsolni a villanyt, a filmet megragasztani, az nagyjából öt perc alatt szárad, aztán lehet újra elindítani.

A.I.: A közönség persze fűtyül...

Cz.P.: A közönség elégedetlenkedik, de nincs mit tenni. Az érdekes volt.

A.I.: Miért nem maradtál ott? Hemo most is van.

Cz.P.: Hát ezért.

A.I.: Ha jól értem, most a pénz nemzetközi jelét mutatod.

Cz.P.: Igen, azt. Közben meg is nősültem, ha akartunk valamit kezdeni magunkkal, akkor kevés volt az a közalkalmazotti fizetés. És akkor elmentem egy nyerőgépes céghez. Vagyis nem! Előbb még egy munkatársam a Hemóból átment egy műszaki áruházba, ide, a Lovassyval szemben és engem is átcsábított.

A.I.: Több pénzért.

Cz.P.: Több mint háromszor annyiért. Úgyhogy azt is kipróbáltam, a bolti eladóságot. Egyébként az is tetszett nekem, tetszett a főnökök hozzáállása. Mindenkinek meg kellett tanulnia az összes berendezés működését, hogy a vevőknek mindent be tudjunk mutatni. De aztán...ott szombaton is kellett dolgozni, rájöttem, hogy az nem az én világom, és akkor jött, hogy átcsábítottak egy nyerőgépes céghez.

A.I.: Üzemeltették is a gépeket, vagy csak javították?

Cz.P.: Az egy nagyon széles feladatkör volt, mert gyártották is, üzemeltették is, javították is a gépeket. Én a gyártókhöz kerültem. De egy idő után elkezdtem a gépeket javíttatni is, látták, hogy van érzékem hozzá, ebből lett aztán a szervízrészleg.

A.I.: Milyen gépek voltak ezek?

Cz.P.: Nyerőgépek. Félkarú rablónak is mondják őket, bár ezeken nyomógombok voltak.

A.I.: A kívülállók meg vannak győződve róla, hogy ezek a gépek meg vannak buherálva.

Cz.P.: Ami a nyerőgépet illeti, az nem volt megbuherálva. Hetvenöt és nyolcvan százalék között muszáj volt visszaadni a játékosoknak a nyereményt. Ennél nagyobb nyereség nem lehetett. Volt egy hivatal, oda minden gépet el kellett küldeni, ha valaki újított valamit, azt is. Bevizsgálták, és ha nem volt tiszta a gép, nem engedték forgalomba. A lottón sokkal kisebb a nyeresé esélye. Ez sokkal emberbarátibb volt, mint a lottó. Az sokkal nagyobb rablás.

A.I.: Mégis a félkarú rablókról gondolnak mindenféle rosszat, például azt is, hogy függővé tesz.

Cz.P.: Az biztos, de a lottó is függővé tesz. Amikor már kifutottak ezek a gépek, jöttek a dohányboltok, dohányboltjai is lettek a cégnek, ahol árultak lottószelvényeket is. Ott is voltak függő emberek, olyanok például, akik kaparós sorsjegyből húsz, harminc, ötvenezer forintért is vettek.

A.I.: Láttál függő embereket?

Cz.P.: Hogyne. Láttam.

A.I.: Hogy néz ez ki közelről?

Cz.P.: Kétféle véglet volt. Az egyik a dúsgazdag, mondjuk egy autónepper, aki egymilliót is belenyomott a gépbe, sok pénze volt, neki nem számított, és volt a másik véglet, a segélyből élő ember, aki a segílyt is a gépbe dobálta. De nem ez volt a jellemző. A nagy többség bement a kocsmába, eljátszott egy ötszázast, megivott egy sört, elbeszélgett. Ez volt az általános.

A.I.: Ott jobban fizettek?

Cz.P.: Annyit fizettek, mintha elmentem volna egy multihoz dolgozni. Csak nem kellett több műszakba járni, voltak fejlesztések is, abba is belefolytam. Így aztán először a szervizt vezettem, aztán kineveztek gyártásvezetőnek.

A.I.: Mégsem maradtál ott.

Cz.P.: Nem maradtam ott, mert egyik napról a másikra betiltották a nyerőgépeket.

A.I.: De miért?

Cz.P.: Nem tudom, miért mert egyébként nagyon nagy nyeresége volt ebből az államnak, sok adót fizettek ezek a nyerőgépes cégek. Lehet, hogy arra gondoltak, hogy a kis kocsmákból majd a kaszinókba mennek az emberek, de akkor nem látták át rendesen a helyzetet, mert a kisemberek a néhány száz forintjukkal nem mentek el kaszinóba. Viszont nagyon sok kocsmá emiatt ment tönkre. Dohánytermékeket sem tudtak árulni, maradt az alkohol. A kocsmák hetven százaléka – szerintem – ment a levesbe. Lehet, hogy ez is volt a cél, mert a kocsmákban azért az emberek megbeszélést az életet, a politikát...

A.I.: És akkor te is mentél a levesbe.

Cz.P.: Én az utolsó két ember egyike voltam, akik mentek a levesbe. Akkor már nem maradtunk, csak mi ketten.

A.I.: Mi volt a leves után?

Cz.P.: Két lehetőség volt. Az egyik itt Kádártán egy lámpagyár, oda kerestek gyártásvezetőt, lehetett volna ezen a vonalon karriert építeni. Emberek irányításával. Csak nekem ez nem tetszett, mert...oda nem jó a lelkiismeretes ember. Ahol irányítani kell. Az nem tesz jót a lelkiismeretnek. Ezt megtanultam már a nyerőgépes cégnél is.

A.I.: Miért, milyennek kell lenni annak, aki embereket irányít? Könnyörtelennek?

Cz.P.: Én mindent a szívemre vettem. Ha valamit nem tudtunk befejezni, inkább ott maradtam, befejeztem, amit az embereim nem voltak hajlandók megcsinálni. Meg nem szerettem konfliktusba keveredni, ott pedig voltak konfliktusok a lusta, igénytelen emberekkel. Egyébként nem lehettem rossz, mert mindent meg tudtam csinálni, amit az embereim. Nem csináltam azt, amit az elődöm, aki beült a kalitkájába, és onnan osztotta a parancsokat. Meg is mondtam, hogy én nem akarok beülni a kalitkába. Kértem egy asztalt, kiültem az emberek közé, csináltam ugyanazt, amit ők csináltak. Részt vettem a nyerőgépek fejlesztésében, szoftverteresztelő is voltam, anyagrendelő is, többmillió anyagrendelés volt, azt is megcsináltam.

A.I.: Jött tehát a lámpagyár.

Cz.P.: Nem jött, mert oda egyáltalán nem mentem el. A nyerőgépes cég után volt két lehetőségem, az egyik a lámpagyár, a másik a Lovassy. Elmentem állásinterjúra a lámpagyárba, jól fizettek volna, de inkább a Lovassyba mentem.

A.I.: Miért?

Cz.P.: Izgatta a fantáziámat a Lovassy, a fiam akkor volt hetedikes, a lányom ötödikes. Mind a ketten a Gyulaffyba jártak német tagozatra, szerettem volna, ha van német kötődésük. Ha beszélnek németül. Azt akartam, hogy ezt vigyék tovább, de arra is gondoltam, hogy megnézem én magamnak a Lovassyt, mert belülről sok mindent jobban lát az ember. Ezért gondoltam, hogy ha kevés pénzért is, de elmegyek oda és megnézem, milyen.

A.I.: Ez egy komoly vállalás, mert a fizetés itt valószínűleg tényleg kevés.

Cz.P.: Az egyharmada annak, mint ami a másik helyen lett volna. Én egy ilyen kalandvágyó ember vagyok. (nevet)

A.I.: A kalandnak pedig ára van.

Cz.P.: Ára van, de itthon megbeszéltük a dolgot, elmentem a Lovassyba, aztán...beszippantott.

A.I.: Akkor beszéljünk a Lovassyról!

Cz.P.: Igen, igen, de valamit megint elfelejtettem. Azt, hogy közben bejött még ez a hóbortom, mert engem minden érdekel, a népművészet iránti érdeklődés. Akkor még volt Veszprémben Közművelődési Intézet, ami szervezett népművész képzéseket. Képeztek fazekast, kosárfonót, bőrost, fafaragót. És én bejelentkeztem fazekas képzésre. Az egy hároméves képzés volt, van egy népi fazekas szakmunkás bizonyítványom is. Utána elvégeztem a fazekas oktatói képzést is.

A.I.: Mennyi ideje vagy a Lovassyban?

Cz.P.: Most már kilencedik éve.

A.I.: Akkor ez a leghosszabb munkahelyed.

Cz.P.: Nem, mert a nyerőgépes cégnél tizenhét évig voltam. Ott maradtam volna többet is, úgyhogy köszönettel tartozom a döntéshozóknak, hogy betiltották a nyerőgépeket.

A.I.: Milyenek voltak a korai benyomásaid a Lovassyról?

Cz.P.: Fú, hát ez nagyon más volt. Azelőtt főként egyszerű emberek között dolgoztam, voltak néhányan, akik jártak színházba, ide-oda, de az egyszerűbb emberek sehova. Se könyv, se színház, semmi. Az volt az átlag. Ezután belépni a Lovassyba, látni, hogy mennyi ilyen ember van itt egy rakáson, mennyi olyan, mint én...ez furcsa volt. Nagyon jó volt.

A.I.: Tehát ajánlottad a gyerekeknek.

Cz.P.: Igen. Itt tanultak mind a ketten. Nagyon jó időszak az ember életében, amikor így is együtt lehet a gyerekeivel.

A.I.: Érzed most már azt, hogy lovassys identitásod van?

Cz.P.: Persze.

A.I.: Ha, mint az idén, bent vagyunk a legjobb tízben, akkor dagad a kebled?

Cz.P.: Igen. Ezt csak így lehet csinálni. Pénzért...ha pénzért csinálnám, akkor nem itt lennék, azt hiszem. Amúgy most már nagyon határeset a pénz szempontjából a Lovassy. Nagyon rezeg a lécs, hogy meddig lehet ott maradni.

A.I.: Milyen feladataid vannak neked nálunk?

Cz.P.: Érdekes módon még informatikai feladataim is vannak. A tantermi informatika,

segítségnyújtás az órákon. De ezen kívül nagy falat volt a digitalizálás. Rengeteg archív kazetta van a Lovassyban, és kitaláltam, hogy digitalizálom az összes Lovassyban található felvételt.

A.I.: Meg is nézted ezeket?

Cz.P.: Persze, belenézegettem. Volt körülbelül kétszáz kazetta, azokat digitalizáltam, meg is nézegettem.

A.I.: És hát – vélem én – főszerepben a stúdió.

Cz.P.: Igen, általában a rendezvények.

A.I.: Neked elég nagy rálátásod van a Lovassy technikai felszereltségére. Mennyire vagy elégedett azzal, ami a Lovassyban van?

Cz.P.: Elég jó. Beszélgettem olyanokkal, akik más iskolákban dolgoznak. Elég jó a többi iskolához képest.

A.I.: Ami neked nagy és hallatlanul pozitív élményem veled kapcsolatban, azok a műsorok.

Cz.P.: A műsorok...az az egyik dolog, amiért érdemes...nagyon jó dolgok ezek. A rádióműsorokat is nagyon szeretem, a gyerekekkel a munkát, a felvételeket. És a színdarabokat is. Azokból is nagyon sokat tanultam. Szemléletmódot főleg.

A.I.: Azt hiszem, ezt most neked kell mondani. Én általában nem szeretem, ha valaki a nem jóra azt mondja, hogy az jó már, csak hogy ne kelljen vele dolgozni. De én még ilyen mértékben maximalista emberrel, mint te vagy, alig dolgoztam együtt.

Cz.P.: Nem szoktam azt mondani, hogy jó, ha nem jó.

A.I.: Talán nem is erről van szó. Nem a nem-jóról, hanem arról, ami csak 99 százalék. Én azt már sokszor elengedtem volna, és te voltál az, aki nem nyugodtál bele. Aki hazavitte, addig forgatta, bütykölte, míg kijött a 103 százalék.

Cz.P.: Én nem szoktam elengedni a dolgokat.

A.I.: És a fazekasságot elengedted?

Cz.P.: Azt most egy kicsit felfüggesztettem, mert az energiaigénye elég nagy. A kemence, amivel kiégeti az ember, rengeteget fogyaszt. De azt az illatot, a fazekasműhely illatát nem lehet elfelejteni. Megcsapja az embert a száradó agyag illata, az nagyon szenzációs.

A.I.: Ha filmen látom a fazekasokat, az egész olyan könnyűnek látszik. Magától értődőnek.

Cz.P.: Aki úgy csinálja, az már nagyon ért hozzá. Irigylésre méltó, aki ezzel foglalkozhat, aki ebből meg tud élni.

A.I.: Te is tudod olyan szépen, mint a filmekben?

Cz.P.: Tudom, csak nem olyan gyorsan. Nem úgy, mint egy profi, aki megcsinál egy formából naponta kétszáz darabot, és a végén már becsukott szemmel is meg tudja csinálni.

A.I.: Nagyon erős kéz kell ehhez?

Cz.P.: Eleinte, amikor a technika még nem megy, akkor igen. Akkor erős kéz kell hozzá. Később már nem, később már elég a finom kéz is. Olyan ez, mint a kaszálás. A kilencven éves bácsi is el tud fél napig kaszálni, egy fiatal, húszéves meg egy óra múlva

elfárad, mert nem jó a technikája. A technikán múlik az is, hogy mekkora erő kell hozzá.

A.I.: Eddig azokról a dolgokról beszéltünk, amik kevés vagy majdnem elég pénzt hoztak. Most beszéljünk azokról, amik semmit nem hoztak. Ott van például a falon egy naptár...

Cz.P.: Ja, a harmonika.

A.I.: Igen, a harmonika.

Cz.P.: Azt hiszem, túl sok minden érdekel. Nem tudom, hogy ez gond vagy nem gond. Semmiben nem leszek specialista.

A.I.: Az igaz, viszont szép színes lesz az életed.

Cz.P.: A harmonika még általános iskolában kezdődött. Aztán kimaradt, és csak a Lovassy környékén, a német nemzetiségi tagozat miatt jött be a gombos harmonika. Korábban billentyűs volt, meg is van még a gyerekkori harmonikám, de most ez a gombos van. Sváb hangszer. Aztán lett a fiamnak, Bálintnak is gombos harmonikája, én meg megismerkedtem – éppen Eich Mária segítségével – egy márkói bácsival. Ő tanított minket. Ez a gombos harmonika a nagy szerelem most már néhány éve. A bácsitól kaptam is egyet ajándékba. De én csak népdalokat játszom rajta. Német népdalokat.

A.I.: Fel is lépsz?

Cz.P.: Párszor felléptem már.

A.I.: Bálinttal közösen?

Cz.P.: Úgy is. De Bálint évek óta jár már egy magántanárhoz, úgyhogy ő egy másik kategóriát képvisel.

A.I.: Itthon játszol magadnak?

Cz.P.: Úgy is. Ez nagyon jó érzés. Nagyon jó érzés a hangszeres zene. Mindenkinek ajánlanám, hogy valamilyen hangszeren játsszon.

A.I.: Az egy nagyon komoly ajándék volt a bácsitól, hogy neked adott egy harmonikát.

Cz.P.: Egy csehszlovák harmonikát adott, de amit a hagyatékából meg tudtam vásárolni, az már egy komolyabb hangszer.

A.I.: Javítod is, ha elromlanak?

Cz.P.: Javítom is. A Bálinté egy professzionálisabb hangszer, de azt is szedtem már szét, kitisztogattam, hangoltam.

A.I.: Ez a sváb kötődésedhez tartozik?

Cz.P.: Nem tudom. Arra emlékszem, hogy amikor gyerekkoromban hallgattam, annyira a magaménak éreztem ezt a fajta zenét. Amikor azt meghallottam, akkor tudtam, hogy az az én zeném.

A.I.: Ti svábok vagytok?

Cz.P.: Az a nagymamám, aki előttünk itt lakott ebben a házban, fiatalkorában nem is tudott magyarul beszélni. Ez azért Német utca, nem Németh, hanem Német, mert itt azelőtt svábok laktak.

A.I.: A feleséged is sváb?

Cz.P.: Ő is úgy van, mint én. Nem minden felmenője német, de vannak németek, igen.

A.I.: Van identitásotok is.

Cz.P.: Persze. Van. Meg is jelöltük most a népszámlálásnál.

A.I.: A kitelepítés? Van róla emléketek?

Cz.P.: Persze. Nekünk is van olyan ismerősünk, akit kitelepítettek. Gondolom azokat, akik svábnak vallották magukat. Emlékszem gyerekkoromból, hogy szoktak jönni rokonok.

A.I.: Keletről vagy nyugatról?

Cz.P.: Valószínűleg nyugatról, mert Citroen „Kacsával” jöttek.

A.I.: Engem ez mindig nagyon érdekelt. Kitelepítettek innen német családokat. Nyugat-Németországban aztán részesei lettek a német gazdasági csodának, és felépítettek egy valószínűleg sokkal jobb életet, mint ami a kommunizmusban ragadt Magyarországon várt volna rájuk. Szerencséseknek érezték magukat vagy szerencsétlennek?

Cz.P.: Ezt nem tudom, annyira kicsi voltam, hogy erre nem emlékszem. Az biztos, hogy csomagokat szoktak küldeni nekünk, tehát biztosan a tudatában voltak annak, hogy nekik több van.

A.I.: Beszélisz németül?

Cz.P.: Inkább azt mondanám, hogy tanulom. Kicsit beszélek németül. A hobbikról beszélünk. Ez az egyik legnagyobb hobbim, a nyelvtanulás. Középiskolában is tanultam egyébként, de utáltam. Ez is a Lovassyval jött, ha voltak üres óráim, akkor tanultam. Szenzációs elfoglaltság egyébként. Nagyon jó szórakozás, az egyik legjobb. Azt mondják, jót tesz az agynak is.

A.I.: Ha karácsonyra mézet akarunk venni, tőled vesszük.

Cz.P.: Igen, de nem nekem van méhészetem, hanem apámnak. Én allergiás vagyok a méhszúrásra.

A.I.: Szőlészet? Borászat?

Cz.P.: Megörököltem egy darab szőlőt, még a dédszüleimtől, ez is egy családi kötődés.

A.I.: Műveled is?

Cz.P.: Művelem is, hogyne. Ma is ott voltunk Krisztivel. (Cz.P. felesége. A.I.)

A.I.: Ez is szórakozás?

Cz.P.: Igen. Olyan, mint a szanatóriumban, oda kimenni, komolyan. Egyébként kitaláltuk, hogy nagyon finom lekvárt meg szörpöt is lehet csinálni a szőlőből. Próbálkoztunk a pasztórizált musttal is, 70 fokon kell melegíteni egy ideig. Akkor nem erjed meg, viszont talán még jobb is a beltartalma, mint a bornak.

A.I.: Mi van még?

Cz.P.: Hát a teljesítménytúra! Most lesz a Székesfehérvár-Várpalota 40, minden évben megcsináljuk azt a túrát. Negyven kilométer, az nyolc, kilenc óra, találkozunk ott a barátainkkal, az egész napot végigbeszélgetjük. A túrákon az nagyon érdekes, amikor sok ember egyszerre megy az erdőben. Vannak ellenőrzési pontok, viszünk magunkkal egy füzetet, oda kell bepecsételni, igazolva a teljesítményt. A végén kapunk egy oklevelet, egy jelvényt, amikor a gyerekek kicsik voltak ezzel lehetett őket inspirálni. Ebből nőtte ki magát az Országos Kéktúra, na azt is mindenkinek nagyon tudom ajánlani. Az Írott-kőnél kezdődik, lemegy a Balaton-partra, megkerüli a Badacsonyt, és elmegy Hollóházáig. Ott a vége.

A.I.: Ez hány kilométer?

Cz.P.: Ezeregyszáz...valamennyi. Ez megint olyan, amit mindenkinek ajánlanék.

A.I.: Pedzegetted, hogy már a túréshatáron vagy. El tudnál menni a Lovassyból?

Cz.P.: Úgy voltam vele, hogy amikor eljött a nyári szünet, és nem voltam benn három, négy hétig, akkor azt gondoltam, hogy most lehet, hogy meg tudnám tenni. Aztán amikor bementem dolgozni, mondtam is egy hét után Krisztinek: na, itt van. Most megint nem tudnék elmenni.

A.I.: Hova mennél, ha mennél? Én biztosan azt mondanám, hogy ha én innen egyszer elmegyek, olyan helyre megyek, ahol nagy pénz van.

Cz.P.: Nem érdekel a nagy pénz, az a baj. Vagy nem is olyan nagy baj.

A.I.: Ez a hosszú, boldog élet titka.

Cz.P.: Engem nem érdekel a sok pénz. De valami izgalmas, új területtel megismerkednék még. Amíg aktív dolgozó vagyok.

A.I.: Van ötleted?

Cz.P.: Volt egy olyan gondolat bennem, hogy a MÁV-val szívesen megismerkednék.

A.I.: Mozdonyt még nem vezettél.

Cz.P.: Mozdonyvezetőnek is el lehetne menni. Azt a szisztémát, azt a működést, ami a MÁV-nál megy, szívesen megtapasztalnám. De hát ez csak ilyen...

A.I.: Ne riogassuk a Lovassyt!

Cz.P.: De ha komoly a kérdés, akkor olyan helyre mennék el, amihez értek. Műszerésznek. Most is kapcsolatban vagyok egy céggel. A bonyolultabb elektronikai hibák javításában segítek.

A.I.: Péter, van valami, amiről nem beszéltünk, de te még szeretnél?

Cz.P.: A harmonikámat, azt szívesen megmutatnám...

Két csendes, megfontolt, szilárd lelkű ember. Az életükről úgy beszélnek, mint aki le sem becsüli, de nagyon nagy jelentőséget sem tulajdonít a mindennapoknak. A hangjuk akkor válik szenvedélyessé, amikor a hitükre fordul a szó. Ők úgy mondják: hitre jutottak. Kívülálló számára nehéz még gondolatban is követni azt, amit ők mélyen megélnék. Nem is igénylik. Semmi sem áll távolabb tőlük, mint a térítő szándék. Egyszerűen járnak egy utat – együtt –, és hisznek benne, hogy helyes az útjuk. Nem földi és égi jutalomért, hanem mert a könyv, amely számukra a helyes élet enciklopédiája, erről beszél nekik.

Hogy merre indulsz el, azt te döntöd el

Márffy Katalin - Lendvai László

Asztalos István: Ti mind a ketten lovassysok voltatok. Ismertétek-e egymást?

Márffy Katalin: Nem. Vagyis de. Azért ismertük egymást, mert akkoriban persze nézegettük a felsőbb éveseket is, de ezen túl semmi. Nem is beszélgettünk egymással.

Lendvai László: Így van. Láttuk egymást, de nem tudtunk egymásról. Úgy éltünk egymás mellett, mint bármelyik diák a bármelyik diákkal.

A.I.: Ha nem diákszerelem volt, akkor tanárszerelem. Hogyan kezdődött?

M.K.: Én tanítottam itt előbb, talán két évvel. És aztán egyszer csak Laci is jött. Aztán... aztán...

L.L.: Én úgy tudnám ezt elmesélni, hogy a tanáriban közel ültünk, és a közelség közel hozott bennünket egymáshoz.

M.K.: Egymással szemben ültünk.

L.L.: Igen, egymással szemben ültünk. A munkánk hozott össze bennünket.

A.I.: Lépjünk vissza mégis a diákéveitekre! Honnan érkeztetek annak idején a Lovassyba?

M.K.: Abban közősek vagyunk, hogy mind a ketten vidékről kerülünk ide. Mivel én Peremartonban nőttem fel, csak Várpalotára mehettem gimnáziumba. Hacsak nem tudok felmutatni egy olyan tagozatot, ami nincs Várpalotán. És én nagyon szerettem volna ide jönni, bár a mai napig nem tudom megmondani, hol, mikor hallottam a Lovassyról. Ezért aztán az angol és a matek tagozatot jelöltem meg, és angol tagozatra jutottam be.

A.I.: Az nagy változás lehetett az életedben. Peremartomból Veszprémbe, általánosságban a gimnáziumba. Mennyire volt ez zűrös?

M.K.: Ez nagy szó volt. Nagy szó volt Veszprémbe bejárni. Sokkal szűkebb volt a világ körülöttünk, én is az életem legnagyobb részét Peremartonban éltem le, de amikor csizmát vagy valamilyen nagyobb dolgot akartunk venni, akkor bejöttünk Veszprémbe.

Nagyon nagy dolog volt a Bástyában venni valamit. Így aztán az, hogy én Veszprémbe járhatok be, fura volt. Egy kicsit az osztályban is éreztem ezt. Mindenki valahogyan nagyobbak tűnt, világiasabbnak, nyitottabbnak hozzám képest, de aztán szépen bele szoktam a veszprémiségbe is.

L.L.: Ebben valóban sok hasonlóság van köztünk. Én Fűzfőről jöttem, a Gyártelepről. Nem emlékszem már rá, hogyan került szóba a Lovassy, valószínűleg valamiféle hagyomány volt, hogy akik továbbtanulnak, azok a Lovassyba jönnek. Fűzfőről egyébként két helyre lehetett menni, a Lovassyba és a Lóczyba. Nekem a legjobb barátaim a Lóczyba jártak. Sokáig irigyeltem is őket, mert ott Füreden balatoni életet éltek. Nyáron strandra mentek, télen korcsolyáztak. Ez nekem nagyon tetszett. De az osztályunkból tizenketten jöttek a Lovassyba, ami nagyon szép szám, lényegében az osztályunk fele a Lovassyba került matek tagozatra, nyelv tagozatra, általános tagozatra. Ettől rögtön itthon is éreztem magam olyan gyerekek között, akikkel együtt nőttünk fel, de azért nekem is volt olyan érzésem, hogy a város maga szokatlan volt, idegen volt, nehezen is szerettem meg. Veszprém egy hideg város volt annak idején.

A.I.: *Van egy ismerősöm, ő azt mondta, hogy ha a fia ide nőszül, akkor az unokáját talán már befogadják. Vagyis hogy nem nagyon nyitott a város.*

L.L.: Igen, igen. Így éreztem én is. És ezt utólag éreztem nagyon világosan, Pécsen, az egyetemen. Pécs egy meleg, befogadó város volt, ugyanezt Veszprémbe nem éreztem.

A.I.: *Melyik évtizedben járunk?*

L.L.: a 70-es évtizedben.

M.K.: Én '81-ben érettségiztem.

A.I.: *Az nagyon más világ volt, bizonyára a Lovassyban is. Ti nagyon régóta látjátok ezt az iskolát diákként, tanárként. Mi változott meg? Hogyan, mennyire?*

M.K.: Sok minden. Amikor mi ide jártunk, akkor itt már volt egy összeszokott, nem túl fiatal tantestület, nekem kicsit merevnek tűnő szabályokkal. Így aztán én sok mindenben szigorúnak éreztem a Lovassyt, mindenesetre szigorúbbnak, mint amilyenek én szerettem volna. Sokkal távolságtartóbbak voltak a tanárok, sokkal kevésbé volt meg az a közvetlenség, ami szerintem most megvan.

A.I.: *Pedig most sincs sok fiatal tanár.*

M.K.: Igen, de akkoriban, biztosan a korszellem miatt, nagyobb volt a távolság.

A.I.: *Beszűrődött a korszellem? A politika, a rendszer elvárásai?*

M.K.: Én nem vettem észre. De én nem is voltam elég érett, hogy ezt felfogjam, még ha lett volna is.

L.L.: Én se vettem észre a politika beszűrődését, vagy ha hallottam valamiről, akkor meglepődtem, mert a saját otthoni környezetemben ilyesmiről nem volt szó. Annyit tapasztaltam, hogy néhány vagányabb osztálytársam egy vagy talán kettő, március 15-én felment Pestre, és ott valamin részt vett. Tüntetésen talán, nem tudom pontosan. És meséltek róla, és ez nekem új volt, mert itt a városban nem volt ilyen, otthon nem volt ilyen, tőlük hallottam először, hogy Budapesten politikai események vannak. Ma már persze tudjuk, hogy ez a Kádár-rendszer puha diktatúrája volt, de ha a saját élményeinket nézzük, akkor ez a rendszer történetének egy jobb pillanata volt.

A.I.: Inkább puha, mint diktatúra.

L.L.: Igen. Így van. Diktatúrát nem éreztünk.

A.I.: Mondok két hívószót. Hosszú haj. Farmernadrág.

M.K.: (nevet) A hosszú haj nem jellemző rám.

A.I.: Igen, de Lacinak, ha igaz, szép hosszú haja volt. Okozott ez gondot?

L.L.: Nekem nem volt hosszú hajam. Az nem volt hippi haj, az egyszerűen egy megnövesztett haj volt.

A.I.: Mi a különbség?

L.L.: Akkoriban nem volt divat a rövid haj. Egyetlen osztálytársam volt, az a tájékozottabb, akiről már beszéltem, aki kopaszra nyírt fejjel járt. De egyébként az volt a szokás, hogy hagytuk, hadd nőjön. Nem volt benne semmi ideológia.

A.I.: És nem is szóltak miatta.

L.L.: Nem, nem.

A.I.: Farmernadrág?

M.K.: Azért se szóltak.

L.L.: Nagyon nehéz volt hozzájutni.

M.K.: Nagyon. Nekem sokáig a szívem vágya volt, és aztán végre kaptam egyet. De sokáig az a jó kis Trapper farmerem volt. A magyar farmer.

L.L.: Nekem anyukám nagy nehezen szerzett nyugatról egy farmert, azt hiszem, Németországból hozott neki valaki. De nagyon nagy volt, tehát a méret egyáltalán nem passzolt...

M.K.: Én is így kaptam először.

L.L.: De természetesen hordtam, mert a farmer nagyon ritka volt, és akkor is hordani kellett, ha nem volt jó a méret.

M.K.: Nekem sem volt jó a méret, de ki törődött vele, hiszen az mégis farmer volt, és nem a kis dzsörzé nadrág, amit addig hordtam. Hordani kellett.

A.I.: Beléptél a klubba.

M.K.: Igen.

A.I.: Akiknek volt farmernadrágjuk.

M.K.: Mert az osztálytársaimnak volt. Amikor én ide bejöttem, az osztályban nagyon sokan voltak Veszprémből, sokan a Botevből, volt egy szabadelvű kis csapat, akiket aztán meg is szerettem, és nagyon közel kerültünk egymáshoz egyébként... De eleinte ők annyira mások voltak, hogy én egy évig biztosan csak néztem ki a fejemből, hogy hoppá! hova csöppentem. Ők például farmerban jártak.

A.I.: És ez után jött az egyetem. Pécs és...

M.K.: Budapest.

A.I.: Megint egy léptékváltás.

M.K.: Nem is kicsi. Nekem legalábbis. Én későn érő típus voltam, azt hiszem, az egyetemen váltam felnőtté gondolkodásban is, egy kicsit többet láttam meg a világból. Nemcsak azért, mert elkerültem Pestre, de biztos, hogy ez is közelebb vitt hozzá. Tehát ha azt kérdeznéd, hogy az egyetemi éveimben – '81-től '86-ig jártam oda – láttam-e a korszellemnek a változását, akkor azt mondanám, hogy igen. Például tudatosan nem

voltunk KISZ tagok (Kommunista Ifjúsági Szövetség, A.I.) Nem mondom, hogy megdöntöttük a rendszert, de igyekeztünk távolságot tartani.

A.I.: És Pécssett?

L.L.: Mindjárt mesélek Pécsről is, de az egyetem előtt még katona is voltam.

A.I.: Tényleg! Hogyan is felejthettem el! Persze az nagyon gyaprant kérdés lenne, hogy szerettél-e katona lenni, de láttad valami értelmét azoknak a hónapoknak az életedben?

L.L.: Nagyon komoly tapasztalatgyűjtés és nagyon komoly élményforrás szerintem a katonaság, főleg naiv vidéki gyerekeknek, akik nem voltak még távol otthonról. Olyan vidékekkel és olyan emberekkel ismerkedtem meg, amire soha nem gondoltam volna. Előfelvételiként voltam katona, ami azt jelentette, hogy egy száznyolcvan fős lakatnyában voltunk tízen előfelvételik. És mi tízen mint kisebbség nagyon sok hátrányt szenvedtünk, mert ha volt valami munka, mindig bennünket találtak meg. Mosogatni, krumplit pucolni, teát főzni. A többi százhetven ember... Én szerettem őket. Nógrádiak voltak, és nagyon sokfélék. Volt egy srác, egy erdőben lakott, és még soha életében nem volt városban. Dzsungellakónak hívták, mindig ezzel cukkolták, hogy dzsungellakó. Nagyon sokat bántották, egyébként elesett srác volt, egyáltalán nem tudott viselkedni, tényleg Maugli-szerű figura volt. A nógrádiak meg... Volt az a nagyon ízes, palóc beszédük. Nagyon helyesek voltak, nagyon kedvesek, nagyon érdekes dolgokat meséltek. A palócok voltak nekem a legnagyobb katonaélmény. Amellett, hogy majdnem lecsuktak.

A.I.: Mit vétettél?

L.L.: Nem igazán tehettem a dologról. Én voltam tíz embernek a szobaparancsnoka, őrzetői rangig vittem, és amikor egyszer őrségben álltunk, az egyik beosztottam éjszaka lőtt egyet, ami nagyon kemény dolog. Lőni nem szabadott, mert el kellett számolni a lőszerrel. Valószínűleg be volt szeszelve, mert a kerítésnél ki-bejártak a katonák a demizsonokkal és gondolom, leitatták ezt a srácot. Én annyiban voltam ebben hibás, hogy nem váltottam le időben a toronyból. Három óránként kellett volna váltani, de mi csak hat óránként váltottunk, hogy nyugodtan alhassanak a többiek. Emiatt lecsukhattak volna, de tudták, hogy előfelvételis vagyok, és nem akartak elkaszálni. Valaki megmentett.

A.I.: Ennyit a seregről. Egyébként Pécsnél tartottunk.

L.L.: Nehezen szoktam meg a várost, mert Pécs még nagyobb hely volt, de... Biztosan ismered Hamvas Bélától az Őt géniuszt, azt írja, hogy Magyarország különböző régiói különböző geográfiai meg mindenféle jellemzőket mutatnak, a géniusz locit, a hely szellemét, és valóban. Pécs egy tipikus mediterrán város, és úgy is élnek ott az emberek. És ez nekem nagyon szimpatikus, nagyon kellemes volt, igaz, nem az első évtől, később vettem ezt észre, de nagyon jól éreztem ott magamat. Ha a politikára gondolunk, én is ott eszméltem, vannak is ezzel kapcsolatban nagyon világos élményeim. Azt a szót például, hogy „tégla”, akkor hallottam először. Kint voltunk a Szovjetunióban egy fél évig, ott mondták az egyik kelet-német lányra, hogy vele ne beszéljünk, mert ő egy „tégla”, ami azt jelentette, hogy valamilyen intézménynek a beépített embere. Persze nagyon sokat beszélgettünk vele, különösen én nagyon élveztem, hogy németül beszélgethetek egy lánnyal a Szovjetunióban. Volt aztán egy csoporttársam, aki ki akart menni külföldre, de előtte behívták valamilyen szervbe, és azt akarták tőle, hogy

az útról számoljon be. Kivel megy, ki mit csinál, mit mond. Ilyesmikről. Ő mondta, hogy szerinte az egyetemen is vannak beépített emberek, akik figyelik a dolgokat. A másik a családhoz, apámhoz köthető, aki nagyon aggódott, hogy mi lesz ott Pécsen ezzel az ügyetlen kis gyerekkel, és a lelkemre kötötte, hogy semmibe ne kapcsolódjak bele. Hallotta, hogy az egyetemeken mindenféle diákmozgalmak vannak, és óva intett, hogy bármibe belekeveredjek.

A.I.: Megfogadtad?

L.L.: Én soha nem voltam se bátor gyerek, se nagyon aktív, tehát könnyen megfogadtam. Már csak azért is, mert nem láttam semmit, amibe be lehetett volna kapcsolódni.

A.I.: Jártatok-e külföldön? Mondtad a Szovjetuniót. Nyugaton? Fialok voltatok, nem fordult meg a fejedekben, hogy máshol éljétek?

M.K.: Mostanában beszéltünk róla többször, akkoriban ilyesmi nem fordult meg a fejemben. Nálunk én vagyok a röghöz kötött, én mozdulok nehezen. Volt olyan gondolatunk is, hogy költözzünk Pécsre, Lacinak lett volna ott lehetősége, de én nem mozdulok, nem tudom elhagyni ezt a vidéket. Laci minden tekintetben sokkal mozgékonyabb. De ha külföld, akkor az én első külföld-élményeim a Lovassyból vannak. Én itt a Lovassyban komoly lehetőségeket kaptam, voltam sítáborban is, de voltam Dániában is cserekapcsolatban.

A.I.: Szlovákia, gondolom Csehszlovákia volt.

M.K.: Igen. És annyira kezdetleges volt ez az egész sítáborosdi... Akkor még senkinek nem volt sífelszerelése. Azt sem tudtam, mi fán terem a síelés, nem hogy sícucc. Léceink még csak voltak, ma már látom, hogy nagyon fapadosak, de mégis. Viszont egyáltalán nem volt síruhánk, és akkoriban nem is lehetett ilyesmit kapni. Nem úgy volt, hogy elmegyek, és veszek egy síruhát magamnak. Anyukám összeszedett melegítőket, de azok mind átázós holmik voltak. Így aztán a Lovassy, hogy mégis legyen vízhatlan ruhánk, vett valami sárga cuccokat. Nem tudták, de ezek vitorlás ruhák voltak, és amikor találkoztak a mínusz 20 fokkal, akkor egyszerűen széttöredeztek. Ott volt tehát a veszprémi csapat, tetőtől talpig apró darabokra tört vitorlásruhákban. Mókás volt.

A.I.: És Dánia?

M.K.: Dánia egészen más volt. Életemben először kipróbálhattam, hogy tudok-e kommunikálni angolul. Családoknál laktunk egy másik lánnyal, ő németül tudott, én angolos voltam, és mindegyikünk a maga nyelvén kommunikált a családdal. A végén már értettem, amit ő németül beszél és fordítva is. És nagy élmény volt. Helsingőr például, ott lenni, ahol Hamlet látta a kísértetet.

A.I.: És Németország?

L.L.: Az a helyzet, hogy én eredetileg orosz-történelem szakot végeztem, később lettem csak német szakos tanár. De már korábban is nagyon sok németet tanultam. Tízéves koromtól már szakkörre jártam, és tizenkét éves koromban nyertem egy pályázatot a Pajtás újságban. Volt az egyik számban egy cikk a Kommunista kiáltványról, azt el kellett olvasni, és a következő oldalon volt róla három kérdés. Beküldtem a három választ, és néhány hónap múlva jött a levél, hogy végigvizsgálták a pályázatokat, bár nem tudom, mi a csudát vizsgálhattak azon a három válaszon, de ők azt írták, hogy nagyon nehezen,

de kiválasztottak három pályázót a rengeteg jelentkező közül, akik nyertek egy hónapos németországi utat. Így kerültem ki tizenkét évesen Kelet-Németországba nyáron. A szüleim meg is kérdezték, hogy ki merek-e menni, én meg mondtam, hogy persze. Akkor volt a Világifjúsági Találkozó Berlinben, ott voltunk a megnyitón, én voltam a csapat zászlóvivője. Éltünk Berlin mellett egy táborban, ahol mellettünk mozambiki gyerekek is voltak. Tudni kell, hogy Mozambikban akkoriban háború folyt a portugálokkal, európai embereket látni sem bírtak, szabályosan bújtak előlünk ezek a mozambiki gyerekek. Találkoztunk palesztin gyerekekkel, akik szintén háborús körülmények közül érkeztek. Gyűjtöttük az aláírásokat a nyakkendőinkre, meg is van még nekem, van rajta szenegáli gyerek aláírása, palesztin gyerek aláírása, még mozambiki aláírás is. Ez nagy élmény volt. Találkoztunk Gojko Miticcselel...

A.I.: Haaaa!

L.L.: ...az indián filmek nagy sztárjával. Tőle is van aláírásom. És eljött Budapestről a tévé, csináltak műsort velünk, le is adták, csak én lemaradtam róla. Amit a kelet-európai blokkban lehetett élvezni, azt mi ott maximálisan megkaptuk.

A.I.: A boldogságosan viharzó ifjúság évei után úgy döntöttetek, hogy tanárok lesztek. Evidens döntés volt ez vagy bonyolult?

M.K.: Általános iskolás koromban tanárnak készültem. Testnevelés-valamiyen szakosnak. Aztán, bár itt a Lovassyban sportoltam, lehetett látni, hogy nem ez lesz a jövő. Itt a matematika volt az első, amiben sikerélményhez jutottam, ez aztán végig is kísért. A fizikát is szerettem, de az inkább a matek vonzata volt. A többi tárgy is ment nekem, általában ügyes voltam, de amikor a pályaválasztáshoz értem, akkor nekiálltam vacillálni, hogy tanár vagy nem tanár.

A.I.: Hiszen a matekos tudás ezerfelé eladható.

M.K.: Nagyon incselkedtem a mérnöki irányokkal, különösen az építészmérnöki pályával, de aztán elolvastam a felvételi tájékoztatóban, hogy egy mérnök miféle tulajdonságokkal rendelkezik, és úgy gondoltam, hogy ezek nincsenek meg bennem igazán. Viszont volt már sok pozitív visszajelzésem a tanári pályával kapcsolatban, így ezt jelöltem meg, és a mai napig úgy gondolom, hogy jól döntöttem.

A.I.: És hogy lesz valakiből tanár úr?

L.L.: Nekem ez egy kicsit nehezebb volt. Nem voltam ennyire elkötelezett, elég későn is jött be a képbe a tanárság. Mindenképpen a nyelvekkel akartam foglalkozni, de ebben benne volt mindenféle más lehetőség. Azt gondoltam, körül kellene nézni más irányokba. Aztán végül talán a családi indíttatás döntött. Az édesanyám tanítónő akart lenni, nem lett az, de annak készült. Ez ott volt nálunk a levegőben. Aztán meg amikor a húgommal foglalkoztam, akkor anyukám mindig megdicsért. Tulajdonképpen ez ültette el bennem, hogy a tanári pálya passzol hozzám.

A.I.: De nem csináltál mást? A tanárságon kívül.

L.L.: De. Az egyetem előtt dolgoztam fordítóként. Akkor még nem tudtam igazán németül, de a Nitrokémiánál volt egy könyvtár, ahol műszaki leírásokat fordítottam. Nem volt nagyon érdekes munka, de élveztem, kötetlen munka volt...

A.I.: És hozott pénzt farmerre.

L.L.: Igen. 2000 forintot kerestem havonta.

M.K.: Az nem volt rossz pénz. Én 4200 forinttal kezdtem.

L.L.: El tudtam menni nyaralni. És még tolmácskodtam is, ami egy kicsit felelősebb munka volt, izgultam is miatta. Akkoriban éppen elindítottak Fűzfőn egy új üzemet, ahová a német BASF cégtől jöttek mérnökök, beüzemelni a gépeket. Én voltam a tolmács tizenhét, tizenkilenc évesen, de féltem, mert nem tudtam a műszaki szavakat. Kaptam egy szószerkezetet, azt nézegettem, voltak mellettem műszerészek, velük egyezkedtem, mit jelent, ha a csavart meg kell húzni vagy meg kell lazítani. És emlékszem, egyszer munka után otthon voltam, amikor hallottam egy nagy durranást. Rögtön arra gondoltam, hogy na! valaminek mellényúltam. De persze nem. Azt szerettem csinálni.

A.I.: Amikor aztán tanárok lettetek itt, a Lovassyban, az megint egy új szerep volt. Ugyanaz a színpad, de egészen más szerep.

M.K.: Nagyon nehéz volt először bejönni ide. Az első értekezletre. De azt kell mondanom, hogy várakozásaimon messze felül, olyan meleg szeretettel és olyan közvetlenséggel fogadtak itt...eszembe nem jutott volna, hogy ennyire könnyen sikerül. Porkoláb Éva például, aki az osztályfőnököm volt, helyet foglalt nekem a tanáriban. Úgy jöttem ide, hogy már megvolt a helyem, hova ülhetek. De a legnagyobb élmény számomra Hacsek tanár úr volt (Horváth Géza, legendás tanáregyéniség, diákok nemzedékeinek: Hacsek. A.I.), aki a történelemtanárom volt, és én nagyon féltem tőle.

A.I.: Hacsek tanár úrtól mindenki félt. Én nem jártam ide, de még én is féltem tőle, amikor ide jöttem.

M.K.: Drukkoltam nagyon, hogy most mi lesz. És...az a kedvessége, a közvetlenség, amivel beszélgetett velem, valami hihetetlen jó volt.

L.L.: Ugyanezt tudom mondani. Engem is tanított Horváth Géza, én is tartottam tőle, de amennyire nem beszélünk egymással a négy év alatt, annyira sokat tudtam vele beszélgetni kollégaként, és ez nekem sokat számított. De én is szorongva jöttem, mert nem hagytam magam után sok szép emléket, azt hittem, ez jobban benne van a tanároknak, de nem.

M.K.: Szerintem nem volt veled semmi baj.

A.I.: Link voltál?

L.L.: Rendes hozzáállású voltam, de szelektáltam. Amire ráálltam, azt csináltam rendesen, de többet azt szelektáltam.

M.K.: A magatartásával szerintem nem volt baj.

L.L.: Azzal nem. Csak szelektáltam.

A.I.: Ha most találkoznál egy olyan diákkal, aki szintén szelektál, és te nem vagy nála topon...

L.L.: Együtt tudok élni vele.

A.I.: A Lovassy, amióta ti ide jártatok, lehet, hogy korábban is, mindig nagyon magasan jegyzett iskola volt. Mi a titok?

M.K.: Biztos, hogy van szerepe annak, hogy olyan gyerekek akarnak hozzánk jönni, akiknek céljaik vannak, és a céljaikat el is akarják érni. Ez fontos. De úgy gondolom, hogy sok ilyen iskola van. De...amiről már beszéltem, itt egy szuper tanári közösség

van, nagyon sokfélék vagyunk, mégis tudunk egy cél érdekében közösen dolgozni. Még akkor is, ha vannak nézeteltéréseink. A másik, hogy mi mindenkit el akarunk juttatni az érettségiig. Nem mondunk le gyerekekről, nem küldjük el a nehéz eseteket sem, hanem végig akarjuk vinni, amit elkezdünk. Nálunk az érettségi nem fenyegetés, nem nyomásgyakorlás, hanem feladat, és általában sikeresek is vagyunk. És hogy idézzek egy ellesett beszélgetést az Aranykapuról, azt mondta egy általános iskolás gyereknek a lovassys gyerek, hogy szerinte itt a tanárokból az a jó, hogy nemcsak tanítani akarnak, hanem tényleg meg is akarják tanítani a gyerekeket.

A.I.: De van egy harmadik szerepetek is, valami nagyon más, a szülő szerepe. Hogy a három gyerekből kettő ide járt a Lovassyba. Lát-e mást a szülő?

L.L.: Amíg ide jártak, nagyon keveset meséltek a diákokról is, a tanárokról is. Azt láttuk, hogy tanulnak vagy nem tanulnak, de magáról az iskoláról nem hallottam semmilyen megjegyzést. Most, hogy végeztek, előkerülnek az emlékek, poentíroznak, karikíroznak, idéznek, most jönnek elő a történetek, amiket annak idején talán nem gondoltak fontosnak.

M.K.: A szülői szerep azért ad rálátást, de engem semmi nem lepett meg, nem láttam semmi olyat, amit különben nem gondoltam volna. Szerintem ők szerettek ide járni, szerették a légkört a Lovassynak, kihasználták a lehetőségeket, kritikával illetik az öt évet, mindegyik azt mondja, hogy ha még egyszer jelentkezne, akkor négyosztályos gimnáziumba szeretne járni, mert úgy érzik, nagyon későn kerültek egyetemre, hogy minden valahogyan később van az életükben. És persze azzal is szembesültünk, hogy néha nagyon-nagyon nehéz ezeknek a gyerekeknek. Én azóta sok mindent másképp látok.

L.L.: És a harmadik gyerek volt a kontroll. Ő olyan iskolába járt, ahol nem voltak ezek a történések, gyakorlatilag eseménytelen négy évet zártak.

A.I.: Eltaláltad a mániámat. Azt, hogy a lényeg nem a tananyagban van, hanem az élményben. Az ilyen „nagy iskolákat”, mint a Lovassy, nem az teszi más minőséggé, hogy tízszer annyit tanulat, hanem hogy tízszer annyi élményt ad. Mert tizedik érettségi találkozáson már nem fogja tudni korszakolni Berzsényit, de a Csipetkére amíg él, emlékezni fog.

L.L.: Néhány évig tanítottam óraadóként egy másik iskolában, és azt láttam, hogy amint az utolsó óráról kicsengetnek, kiürül az iskola. Itt meg...

M.K.: Kidobni se lehet őket.

L.L.: Az én diákkoromban mi kint a pályán voltunk. Ott lógtunk estig. Negyed nyolckor indult a buszom, de hét órakor még itt fociztunk a pályán. És ezt máig emlegetjük.

A.I.: No. A Lovassyról elmondtunk minden elmondhatót, váltsunk témát! Amikor a beszélgetés időpontját keresgéltük, mondtátok, hogy szombaton ne. Miért ne?

M.K.: Ez határozottan a hitünkkel függ össze. Azzal, hogy az életünk egy pontján mi hitre jutottunk, és a Biblia a szombatot mint Istennek szánt, szentelt napot tekinti, ez az a nap, amikor az ember egy kicsit megpihenhet és a teremtőjére figyelhet. Mi ezt megszenteljük.

A.I.: Ti magatok is vallásban nevelkedtetek? Volt valami előtörténete a hitre jutásotoknak?

L.L.: Én valahogyan kerestem a hitet. Úgy gondoltam, hogy egyszerűen szüksége van erre az embernek. Valamiért valamikor elkezdtem ezt keresni. Olvastam, hogy ha egy országban rosszul mennek a dolgok, akkor a hit megerősödik, vagy ha történik egy családi tragédia, akkor az egyén hite megerősödik. És arra jutottam, hogy én nem szeretnék tragédiákra várni. Közben olyan írókat olvastam, akik hasonló módon kerestek, különösen Lev Tolsztojt, akinek még az egyetemen olvastam először műveit. Kiselőadást kellett tartanom valamiről, amikor rábukkantam egy istenkereső figurájára, aztán felfedeztem azt is, hogy majdnem minden könyvében van egy ilyen figura, és ettől én is nyitottabb lettem. Ez a nyitottság aztán oda vezetett, hogy amikor az egyik kollégánk, Márkus Csaba ajánlott olvasmányokat, bekerültünk egy közegbe, közösségbe.

M.K.: Én ilyen direkten nem kerestem. Nálunk otthon vallásról soha nem volt szó, még odáig sem jutottunk el, hogy megkeresztelték volna.

A.I.: *De most meg vagy keresztelve.*

M.K.: Igen.

A.I.: *Felnőttként.*

M.K.: Felnőttként. De gyerekkoromban nem volt semmilyen vallásos élményem, viszont... Én például biztos vagyok benne, hogy már régebben is imádkoztam. Kihez, hogyan, miért – nem tudom. De ami mégis, tudatosan is közel vitt a hithez, az Lacinak egy könyve volt. Lehet, hogy véletlenszerűen vettem le azt a könyvet a polcra, Jézus-hoz vezető út volt a címe, és az nekem döntő momentum volt. Annyira megragadott, hogy elkezdtem a gyerekeimnek is ifjúsági Bibliát olvasni, ez volt a lefekvés előtti mese. Én tulajdonképpen a Bibliával is így ismerkedtem meg, ezeken az esti történeteken keresztül.

A.I.: *Ez a ti hitetek mennyire...macerás? Megmagyarázom. Amikor olyanokat mondok, hogy nekem van ám istenem csak vallásom nincsen, akkor mindig gyanússá válok magamnak, hogy nem arról szól-e az egész, hogy böjt idején is kolbászt akarok enni. Szóval az igazi hívő élet követelményeket támaszt. A ti hitetek mennyire macerás?*

M.K.: Felnőttként én – nem könnyen – hoztam egy döntést, és ezt a döntést én azért hoztam meg, mert nyilvánvalóvá vált számomra az a szeretet, amit nem lehet felülmúlni, ami a mindennapjaimat közrefogja, ami segít átlendülni nehéz helyzeteken. És attól kezdve, hogy az ember valakit nagyon szeret, attól kezdve nincs macera. Mert ez a jó. Ezt jó csinálni. Ebben érzed jól magad. Mi például nem iszunk alkoholt. Nem kötelező nem inni, de nekünk ez így jó. De ha macerán azt értjük, ami szembemegy társadalmi elvárásokkal és ezért sok ember nem érti meg... De hát az a kérdés, hogy ez engem érdekel-e.

A.I.: *És nem érdekel?*

M.K.: Ha én hiszek, akkor nekem a Biblia a mérvadó. Számomra Isten szava fontosabb, mint az emberek véleménye.

A.I.: *Van itt valami, ami nagyon izgat engem. Vannak dolgok, amikről a Biblia nagyon mást mond, mint amit a tudomány. Hogyan oldjátok ezt fel?*

M.K.: Nekem van nehezebb dolgom.

A.I.: *Különösen a Teremtéssel. Ami ott le van írva, azt szó szerint értitek, vagy érthetitek metaforikusan is. Bár az értelmezés már nem Isten szava.*

L.L.: Nem tudok magánvéleményt megfogalmazni, csak teologikus választ. A Bibliában van egy mondat: ne tégy hozzá semmit, ne vegyél el belőle semmit. A Bibliát úgy kell elfogadni, ahogy van. Minden emberi értelmezés félrevihet. Amit az egyházatyák kanonizáltak, az ihletett, azt sugallatra írták, tehát nem lehet hozzátenni. Ma már vannak egyeztetési kísérletek, vita arról, hogy teremtés volt-e vagy „teremtő fejlődés”, ami már majdnem evolúció, de én úgy gondolom, hogy ez már csak értelmezés. Nekünk a Biblia az alapkönyvünk, mindennek az alapja, ha az megkérdőjeleződik, akkor nem tudom, hogy minek higgyek.

A.I.: Van a ti vallásosságotokra bármiféle hatása az üdvözülés utáni váagnak vagy a kárhozottól való félelemnek?

M.K.: Bennem a kárhozottól való félelem az nincs. Viszont nagy értelmet ad az életnek, hogy nem úgy gondolok rá, mint egy itt töltött röpké időre, ami előtt se volt semmi és utána sem lesz semmi, hanem úgy gondolok rá, hogy nekem most van egy életem, ami lehetőséget teremt arra, hogy Istennel járjak, hogy olyanná váljak, amilyenek igazából látni szeretne engem. Az Isten által teremtett ember Istennel, Istennel összhangban élt. Életem során, Istent követve, közelíthetek ehhez az állapothoz. Ha én ezt választom, és ebben jól érzem magam, akkor Ő megadja a lehetőséget, hogy majdan örökké vele élhessek. Ha viszont úgy gondolom, hogy ez nekem szörnyű kínos, én ezt nem szeretném, akkor lehetőség van arra is, hogy ne így éljek. Isten szabad akaratlan teremtett minket. Ránk bízta a döntést. Kárhozat úgy, ahogyan azt sokan értik, nincs. Van nem-létezés.

A.I.: És van az örök élet?

M.K.: Igen. De hogy merre indulsz, azt te döntöd el.

A.I.: Ettől nem lesz könnyebb.

M.K.: Az ember döntéseket hoz, és a döntéseknek vannak következményei.

A.I.: De pokol nincs.

M.K.: Pokol nincs.

A.I.: De Isten kegyelme bárkinek kinyithatja az örök életet.

M.K.: Ki is fogja.

L.L.: A teológia azt mondja, hogy két szakasza van a hívő életének. Van a megtérés és van a megszentelődés. A megtérés azt jelenti, hogy az ember gondolkodása megfordul.

M.K.: Dönt, és ettől megfordul.

L.L.: A megszentelődés pedig egy folyamat, aminek sosincs vége. Ez az, amit Tolsztoj tökéletesedésnek nevez. Persze Tolsztoj azt gondolta, hogy egyszer olyan tökéletes lesz az ember, hogy majd itt a Földön meg lehet valósítani Isten országát.

A.I.: Aztán Tolsztoj futása lett belőle. Valószínűleg összeomlott benne ez az illúzió. Ha tőlem valaki megkérdezné, hogy akarok-e istenhitben élni, akár macera árán is, egész biztosan azt mondanám, hogy igen. Mi az oka, hogy az egyik ember eljut oda, a másik, aki őszintén akarja, nem jut el?

M.K.: Erre én nem tudom a választ. De azt gondolom, hogyha valaki istenhitre akar jutni, akkor meg kell ismernie azt a valakit, akihez tartozni akar. Megismerni pedig éppen a Biblián keresztül lehet a legjobban, mert az összes bibliai történet Krisztusról szól.

Minden történet Róla szól, Őt mutatja be. És aki ezt vigigbogarássza, az megismeri. És aki megismeri, az nagyon nehezen tud nemet mondani neki.

A.I.: Van különbség Isten előtt a vallások között?

L.L.: A Biblia azt írja, hogy Isten minden akolból elő fogja hívni a híveit. Aki hisz Istenben, az üdvözülhet. A nem-hívő is üdvözülhet. De éppen Tolsztoj írta azt is, hogy hit nélkül nem lehet élni. Mert aki semmiben nem hisz, az nem tud reggel felkelni, nem tudja elkezdni a napot. Ír egy öregasszonyról, aki minden reggel gondosan megfésülködik. Mindegy, hogy senki nem látja, senkivel nem találkozik, de ez az ő bizonyága az életben, hogy fontos dolgot csinál, hogy meg kell tennie valamit. Ez is a hit metaforája.

A.I.: Ha túlnyomó többségben lennének az olyan emberek, mint ti vagytok, akkor jobb lenne a világ állapota?

L.L.: Igen. Én azt gondolom, hogy igen. Ami a világot összetartja, az a szeretet és a szeretet ellentéte az önzés. És minél kevesebb önzés van a világban, annál összetartóbb társadalom lenne. Az önzés a legfőbb baj.

M.K.: De mi még nem tartunk ott, hogy jelzőoszlopok legyünk.

L.L.: Van ez a két szó: a természet és a jellem. Mindannyian bűnre hajló természettel születünk. A jellem meg az, amit te formálsz. Kapsz egy természetet, ami állandóan visszahúz, de a jellemeddel úrrá lehetsz a természeteden. És a jellemedet te formálsz.

M.K.: Van egy indián példázat: mindannyiunkban ott van a jó is és a rossz is, és mindig az nyer teret bennünk, amelyiket etetjük. És ha sok Isten felé tekintő ember lenne, akkor igen: lehetne jobb a világ.

A.I.: A gyerekeitek követnek benneteket?

M.K.: Én sokat imádkozom azért, hogy így legyen. De amikor kamaszkorba értek, már nem találták igazán a helyüket abban a közösségben, ahol nem voltak velük egykorúak. Mi pedig nem kényszerítettük őket. Egyikőjük sem jár gyülekezetbe, egyikük sincs megkeresztelve...

A.I.: Nem??

M.K.: Nem.

L.L.: Pogányok.

M.K.: És csak imádkozni tudok értük, hogy az Isten meg tudja szólítani őket.

Soha életemben nem volt még ilyenben részem! Magyarország egyik legszebb épületébe szó szerint – fölé van írva! – a királyi bejáraton megyek be. Vörös szőnyeg a szó szerint – fölé van írva! – királyi társalgóig. A színpadon Verdi Otellóját próbálják, elüldögélünk Sissi páholyában, szó szerint – oda van írva! Még ilyet! El vagyok ámulva, el vagyok varázsolva! Szó szerint. Az arcomra van írva.

A sok érzékenység itt összebogozódik

Ókovács Szilveszter

Asztalos István: Szilveszter! El vagyok ámulva, el vagyok varázsolva! Ilyen pompázatos helyet! Mondd, meg lehet ezt szokni?

Ókovács Szilveszter: Meg. Magát a környezetet meg. Azt nem mondanám, hogy ha így szétnézek, nem tudom értékelni ennek a helynek a szépségét, de... Azt mondta egyszer a nagy csellista, Perényi Miklós arra a kérdésre válaszolva, hogy mit kérne, ha egyetlen kérése lenne, ami ostoba kérdés volt, de a válasz szerintem zseniális. Azt válaszolta, hogy szeretné még egyszer életében először hallani Bach cselló szvitjeit. Nyilván az első látványt nem múlja semmi felül.

A.I.: Te olyan székben ülsz, amiben előtted Máhler, Klemperer, Lamberto Gardelli, Ferencsik János ült...

Ó.Sz.: Ők egy irodával arrébb ültek, mert ők főzeneigazgatók voltak. De az én székem se rossz, mert abban meg Bánffy Miklós ült meg Podmaniczky Frigyes, Tóth Aladár, Szinetár Miklós a legutóbbi időben.

A.I.: Ez milyen érzés? Egy ilyen sor végén állni?

Ó.Sz.: Arra emlékszem, hogy amikor a kinevezésem első napján bementem a főigazgatói irodába, becsukódott mögöttem az ajtó, és aznap nem ültem le az íróasztal mögé. Inkább még a kórasztal mögött üldögéltem. Kellott egy megszokási periódus.

A.I.: De aztán leültél.

Ó.Sz.: Aztán leültem. Végül ez is csak egy asztal meg egy szék, és döntenem kell és döntenem és döntenem és döntenem. Ez a része viszont megszokhatatlan. Futószalagon jönnek a döntések egy majd' kétezer ember életéről gondoskodó intézményben, és a legképtelenebb döntésekre érkeznek igények. És hiába tudom, amit valamelyik maffia filmben mondtak, azt hiszem, hogy a végén úgymint egy ember dönti el. Tehát lehet mindenféle javaslatot tenni, van mindenféle struktúra, ami segít, de a végén úgymint nekem kell döntenem. És ebből következik egy másik szerveztetvesztési felismerés, az, hogy még a

rossz döntés is jobb, mint a nem-döntés. Ezzel együtt kell élni. Ma is fogok hozni harminc döntést szóban, e-mailben, telefonon, és annak a húsz százaléka tuti, hogy rossz döntés lesz. De hát: ez van.

A.I.: Ehhez képest elég messziről indultál. Olvasom, hogy vízvezeték nincs, gáz nincs, villany nincs ott, ahonnan te jöttél...

Ó.Sz.: Villany volt. Semmi más nem volt, de villany igen.

A.I.: Egy kicsit meg van stilizálva ez a gyerekkor, vagy ezt komolyan kell venni?

Ó.Sz.: Nem, ez nincs stilizálva. Tizenhárom éves koromig a nagyszüleimmel éltem és az anyukámmal – korán elváltak a szüleim -, ez azt is jelenti, hogy biológiai értelemben persze volt apám, de apaként nem jelent meg az életemben senki. De cserébe volt egy nagyapám, ami nem ugyanaz persze, de volt még egy nagybátyám, ami szintén nem ugyanaz, de mégis egy szelete a férfivilágnak, amit az ember megismert. És igaz, hogy nem volt a Méhes utcában gáz, közvilágítás, nem volt aszfaltút, tömegközlekedés, nem volt autónk. És a víz tényleg úgy volt, hogy a szomszédnak volt egy vízórája, arra kötötünk rá, nyilván az engedélyével, vele számoltunk el és tőle kaptuk a vizet. De cserébe egy patakparti házban nőttem fel, a legklasszabb nyugalomban a falusi nagyszüleimmel, tehát közben a legjobb dolog volt a világon, ami érhetett.

A.I.: Tehát patakpartról a Lovassyba.

Ó.Sz.: Igen. De még előtte volt az általános iskolám, a kettes iskola volt, az a forfa épület a Kossuth iskola udvarán. Te még biztosan emlékszel rá.

A.I.: Én is ott tanultam. A kettesben.

Ó.Sz.: Ne már!

A.I.: Csak még a régi kettes iskolában. A „zsidóban”.

Ó.Sz.: És az hol volt?

A.I.: Ott, ahol most az OTP épülete áll. A háború előtt zsidó felekezeti iskola volt, de aztán elvitték a veszprémi zsidókat, a kommunisták einstandolták az iskolákat, lett belőle állami iskola. De a közbeszédben „zsidó iskola” volt.

Ó.Sz.: Milyen véletlen egybeesés ez! És az is véletlen egybeesés volt, hogy az anyukám a Városi Tanácson beadta a lakásigénylést, aztán vártunk, vártunk, vártunk, mert ez akkoriban nagyon lassan ment, protekció nélkül meg különösen. És éppen abban az évben jutottunk a Cholnokyn lakáshoz, amikor átadták a lakótelepen az új iskolaépületet, ahová azt a kettes iskolát költöztették, ahova én – a forfa épületbe – jártam. Talán fél évig jártam a nagyszüleimtől a Cholnokya, ami elég nagy szívás volt, negyvenöt perc kemény gyaloglás fel a Kopácsy utcán a város másik végébe, nem is voltam elhízva...

A.I.: Na de visszafelé meg ajándék volt.

Ó.Sz.: Visszafelé igen, de akkor is hosszú volt. Viszont mi, akik addig a legmesszebb laktunk, fél évvel később az iskola melletti épületben kaptunk lakást. Azóta vagyok késős. Mióta az iskola mellett harminc méterre lakva a legutolsó pillanatokig elhúzhattam a készülődést. És azért is érdekes, amit az előbb mondtál, mert én ezek szerint egy egykori zsidó iskolában kezdtem, és egy egykori piarista iskolában kötöttem ki.

A.I.: Ilyen az élet Közép-Európában.

Ó.Sz.: Tiszta Sík Sándor.

A.I.: És akkor eljutottunk a Lovassyhoz.

Ó.Sz.: Nem tudom, mennyire jut ez vissza, de bárhol fordulok meg, mindenhol szóba hozom az iskolámat. Az iskolámat is, a városomat is. Most Vác mellett lakunk Sződligeten, ez olyasmi, mintha valaki Kádártán élne. És Vácban egy kicsit Veszprémet is keresem, de nem találom meg. Az én városom, hiába éltem le huszonnyolc évet, az életem nagyobb részét a városon kívül, de nekem Veszprém maradt a városom. És a Lovassy... Egy évvel az érettségi után sikeresen felvételiztem jogra is és a Zeneakadémiára is, de azóta én csak vesztettem. Én úgy éltem meg a középiskolát, mint ahogyan most a nagyobbik fiam teszi – a váci piaristáknál fog most végezni -, rajta is azt látom, hogy az iskola dinamizálja őt. Nem azt mondom, hogy olykor reggel nincsenek nehéz pillanatok, de azt látom, hogy az iskola mégis stimuláló. Boldogság. Én is így voltam vele. És ezt mindenhol el is mesélem.

A.I.: Volt akkoriban a Lovassyban egy együttes, a Tabu, ami nekünk nagy közös élményünk.

Ó.Sz.: Ma reggel vittem a három gyerekemet a gimnáziumba, és elmeséltem nekik, hogy fogok veled találkozni. Hogy volt ott egy magyar tanár, aki ennyi meg ennyi félt csinált.

A.I.: Ami a közös kalandunk volt, az A híd. A gimnáziummusical.

Ó.Sz.: Igen, de hát volt a börtönös darabod, a Gizella, szóval azt mondtam a gyerekeimnek, hogy egy ilyen gimnáziumba szorított művészfélével fogok találkozni.

A.I.: Voltak különböző életeim. De ez az interjú mégiscsak rólad szól. A Tabu, ez az akkoriban roppantul népszerű együttes játszott szerepet a zenei indulásodban?

Ó.Sz.: Onnan is tudom, hogy a Tabu nagyon fontos lehet, hogy a számítógépemen a legféltettebben őrzött mappa a Taburól szól. Összegyűjtöttem a régi képeket, egyszer megnéztem az Arcanumban az összes előfordulást, azt is kigyűjtöttem, digitalizáltam a Tabu felvételeit, még videofelvételeim is vannak. Nem tudom, hogy a többieknek is ennyire fontos-e ez, de én nagyon őrzöm. Emlékszem, nemrég egy tévé műsorban valaki zavarba akart hozni, azt kérdezte, tényleg basszusgitároztam-e, mondtam, igen. Akkor énekelj valamit! És rögtön énekeltem. Én a Tabu miatt kezdtem el énekelni. Volt egy Tabut megelőző zenekar, a Karantén, annak egy koncertje után valaki azt mondta, hogy hamisan énekelek, így vettem fel az éneket a harsona mellé a zeneiskolában. A gimnázium alatt tehát már tanultam énekelni, és ez tulajdonképpen a könnyűzene miatt volt. Megtapasztaltam azt is, amit aztán később sose csináltam, a dalszövegírást. Egy idő után nekem elapadt a tollam, állandóan a mindent vagy a semmit akartam megírni, túlságosan megfoghatatlanok lettek a szövegeim, de a könnyűzene még a versírásra is rávett.

A.I.: Evidens volt az utad a zenei, énekesi pályához?

Ó.Sz.: Evidens nem volt, de nagyon kérdéses sem. Talán azért, mert az éneklés mellett fúvószenéltem, klasszikus zongorát is tanultam. Később dolgoztam musical stúdióban, hogy kiegészítsem a jövedelmemet, éveken át korrepetáltam zongora mellett gyerekeket musicalekre. És aztán tértem vissza ide, az opera világába, de nem énekesként, ez fontos, mert ahhoz nem voltam elég jó.

A.I.: Volt neked valamilyen hangszínproblémád. Valami váltás.

Ó.Sz.: Végigkísér egy olyan probléma, ami egyébként elég gyakori az énekeseknél, itt is több olyan srác van, aki vagy magas bariton vagy drámai tenor. Mi zwischenfach-nak mondjuk ezt a hülye német terminológia miatt, vagyis két rekesz közöttinek. És igen, volt olyan tanárom, aki tenornak gondolt, de aztán a baritonnál maradtam, és most, hogy a korral is mélyül a hangom, még egyértelműbben bariton lettem. De nem voltam elég jó ahhoz, amit itt az első vonalban nyújtani kell.

A.I.: Voltak nagy álmaid? Álmodtál világkarrierről?

Ó.Sz.: Abszolút.

A.I.: Nem is lenne tisztességes, ha nem lett volna.

Ó.Sz.: Igen. Nagyon csodálkoznék azon, aki azt mondaná, hogy mindig az volt az álma, hogy a miskolci színházban énekeljen, és csak ott. Ez nem lenne jó. Ez az egész operaművészet – talán az összes többi is – arról szól, hogy az ember megy. Itt is, ott is, amott is összeszed valamit, és van anyaszínháza, ahol sokat van, de azért kitekintget. Én világhírű akartam lenni, természetesen, világhírű volt a példaképem, aki tulajdonképpen bevitt engem ebbe az erdőbe, egy Dietrich Fischer-Diescau nevű híres német énekes. Őt gyűjtöttem, őbelőle is doktoráltam, tizenhat éves koromtól végigkísérte az életemet. Ő világhírű volt, nekem ez nem jött össze. Az ő képességeinek egy részével rendelkeztem, hasonló hangszín, zwischenfach, operában nem volt otthon ő sem, bár azért jó volt benne, de nem abban volt a legjobb, hanem dalban, oratóriumban. De amikor rájöttem arra, hogy nem leszek világhírű énekes, akkor azt a, szerintem, jó döntést hoztam, hogy nem akarok második meg harmadik szereposztást, nem akarok kis szerepeket, hanem csinállok helyette valami mást. És hát ebbe a székbe bejutni, én is tudom ennek az értékét, tudom, hogy ez az életem csúcса. Ez a teteje. Így aztán ki van elégitve minden vágyam, ami egykor a világhír felé tolt.

A.I.: Hol lépett be ebbe a zenei történetbe a politika és a Fidesz?

Ó.Sz.: Most mondhatnám azt, hogy a nagypapám felől, aki harmadrendi ferences szerzetesnek lett adva Búcsúszentlászlóra, aztán visszahívták a szülei, és így nem lett belőle szerzetes. Viszont megszülethettem én. Tehát ez a fajta katolicizmus a nagypapáméktól jön. Persze ő aztán kulák lett, volt egy vegyesboltjuk otthon, engem szoktak nézni emiatt zsidónak...

A.I.: Aki „zsidó” iskolába jár...

Ó.Sz.: Látod? De a nagypapám, akinek egyébként a szecs kavágó levitte a jobb gyűrűs ujját a kisujjával, ennek ellenére játszott a falu templomában, ő volt a maga csinálta orgonista, még a ferenceseknél tanult némi orgonálást. Otthon is volt egy kis harmónium, azt én még láttam. Így egy kis zene, egyházzene is volt otthon. Viszont a politikának a fideszes része meg onnan jön, hogy velünk élt a nagybátyám, aki harminchárom évesen Balatonfűzfőn egy gyári robbanásban meghalt. Ő megszállott ellenzéki volt. Ott a völgyben, a Méhes utcában, nem tudom miért, de nem a Szabad Európát hallgattuk, hanem az Amerika Hangját. Amennyire lehetett hallani a zavarástól, mi hallgattuk. És én a nagybátyám szövegein nőttem fel, nagypapám hatása alatt álltam vallásilag, az övé alatt politikailag. Aztán Muraközy Péter, akit talán te is ismersz...

A.I.: Osztályfőnöke voltam négy évig. Plusz az utcazene fesztivál.

Ó.Sz.: Hogy mik vannak! Tehát Murakék lépcsőházában találkoztam először Orbán Viktorral '88 szeptemberében. Aztán nagy szünet jön, mert én csak az énekléssel foglalkoztam utána, és '98-ban a kiscelli templomban énekeltünk egy Monteverdi operát, és arra eljött Szájer. Ott beszélgettünk, kérdezte, hogy észrevettem-e, hogy megnyertük a választást. Meg hogy iszonyú káderhiány van. Akkoriban kezdett éppen leesni a tantusz, hogy nem kapok nagyon jó felkéréseket, hogy az osztálytársaim többet kapnak, holott én is teljesen oda lettem volna az operáért. De ha a voce nem elég nagy, akkor nem rúgsz labdába, akkor az operában biztosan nem fogsz nagy szerepeket kapni, és az én egómat a harmadik vonal biztosan nem elégítette volna ki. Így aztán azt gondoltam, hogy talán másként hasznomat veszik. Lehúztam az Oktatási Minisztériumban másfél évet, aztán pedig a miniszterelnöknél voltam beszédíró.

A.I.: Milyen volt a miniszterelnök közelében dolgozni? Milyen az atmoszférája, a hangulata?

Ó.Sz.: Nagyon jó volt ott dolgozni. Majdnem a Lovassyval hasonlíthatnám össze azt a két évet, amit ott töltöttem a parlamentben. Nagyon érdekes volt a dolgom, szerintem azt még most is szívesen csinálnám. Rám volt bízva az interpellációk és az azonnali kérdések megválaszolása. Ez volt a dolgom. Én ritkán írtam megnyitó beszédeket vagy hasonlókat. Bár akkor voltak a millenniumi zászlóátadások, ha a miniszterelnök ment, néha kellett neki írni beszédet, ha más ment, olykor kölcsön adott bennünket, akkor oda is kellett írni beszédet. De azt inkább a többiek csinálták. Nagyon érdekes stáb jött össze különben, tök különböző helyekről szedtek össze minket. De az én dolgom főleg a parlament volt. Ahhoz persze követni kellett a napi sajtót, azt én szívesen csináltam, mindig sok hírt olvastam. De ezt inkább közérdeklődésnek nevezném, nem politikának, különösen nem pártpolitikának. Pártpolitikával én soha nem foglalkoztam, párttag is csak a legelején voltam, amikor a Fidesz megalakult.

A.I.: Alapító tag voltál?

Ó.Sz.: De csak Veszprémben. Aztán jött tíz év kiesés, és utána már nem léptem vissza.

A.I.: Vissza a szövegíráshoz. Az tehát nem úgy volt, hogy te írtál egy szöveget és azt a miniszterelnök felolvasta.

Ó.Sz.: Áhh, nem! Nem. Éppen azt akartam elmesélni, és ez talán választ ad arra a kérdésre, hogy milyen lehetett ott. Az interpelláció az oké, annak előre le kell adni a szövegét, arra az ember tud válaszolni. Megkérdezi a szakterületeket, összeszedi az adatokat, és a köré ír valamit. Kell köré írni valamit, kell a blikkfang. Ezt meg tudtam írni. Úgy is vettek fel, hogy íratlak próbainterpellációt, emlékszem, A kékszakállú herceg várát kevertem bele. Mit is mást? De az azonnali kérdések... A miniszterelnöknek kötelessége megjelenni a harmadik alkalmon, ha a képviselő nem elégszik meg a helyettesítő személlyel. Ott viszont máig az a szabály, hogy az ülésnap megkezdése előtt egy órával le lehet adni azonnali kérdést, hogy igazán friss lehessen. És ott nem kell, csak címet megjelölni. Az SZDSZ ebből sportot csinált. Az ülés kezdete fél kilenc volt, ugyan egy óra körül volt az azonnali kérdések órája, de az ülés kezdete fél kilenc volt. Ők fél nyolc előtt beküldték a titkárnőt, és mondjuk huszonkilenckor nyomott a faxon egy gombot, valószínűleg azért, hogy egy kicsit megnehezítsék a válaszadás lehetőségét.

És simán írtak ilyen kérdést: A kocka el van vetve? Kérőjel. És nem tudta senki, mi a fenét fog kérdezni. Ezt csak úgy lehetett kitalálni, ha az ember tisztában volt vele, milyen ügyeket visz, miről beszélt a sajtóban, milyen rendezvényen volt jelen, ebből lehetett gondolni valamit. De az nagyon izgalmas volt, reggel bemenni és lesni, mi jön ki a faxból. A kocka el van vetve? Úristen, mit akar ezzel?

A.I.: És erre ti írtátok a választ?

Ó.Sz.: Igen, de nem. Nekünk a válaszokat tizenegyre kellett szállítani a miniszterelnök-höz, nem tudom pontosan, mit csinált velük, de azt tudom, hogy amikor beültem az ülésre, láttam olyat is, hogy egy teremszolga később vitte oda neki azt, amit másokkal írtatok, másikat kért, és azt nem tudták már előre odaadni, csak úgy eléje. Nagyjából fölötte ültünk, a saját szövegformátumomat fel tudtam ismerni a papírján. De a képviselő vagy tök mást kérdezett, vagy ezt kérdezte, de ő nem azt a választ adta, ami a papírra írva volt. Elolvasta, félretette és mondott egy k...va jó másikat. Pedig fiatal volt még akkor. Én ott megtanultam, hogy egy rohadtul nagy kapacitású srác. Ilyen izgalmak voltak akkoriban.

A.I.: Szilveszter, én most ugranék. A médiában is töltöttél éveket, de engem jobban érdekelne, hogy hogyan kerültél vissza az operába.

Ó.Sz.: Lejárt Szinétár mandátuma 2001-ben. Szinétár mandátuma öt év volt 1996-tól. Nyilván kikényszeríthették volna, hogy elmenjen, de nem tették, viszont világossá tették a számára, hogy nincs esélye a hosszabbításra. De kitölthette az öt évét. Szinétár után főigazgatót kerestek. Előtte való évben az akkori kulturális miniszter, Rockenbauer Zoltán íratott velem egy dolgozatot arról, hogy a külföldi operaházakban milyen struktúrák vannak. Azt megírtam, és ebből látták, hogy nem csak a végzettségem van meg, hanem valami tudás is megjelent. Utána volt, hogy az akkori főzeneigazgató idevett engem, így lettem az Erkel Színház ügyvezetője 2002 tavaszán. De aztán jött a választás, és az új kormány azonnal leszedte az előző kormány által kinevezett, nem fideszes, tök párton kívüli igazgatókat. Ezeket a legelső döntések egyikével Görgy Gábor lecserélte, és visszahozta Szinétár Miklóst és Petrovics Emilt. Szinétár sorra hívta be az embereket, és azok nagyon intelligens, de elküldő beszélgetések voltak. Én is fel voltam készülve mindenre, de engem meg nem küldött el. Ennek egyetlen oka lehetett. Abban az egy évben, amikor én itt voltam előtte, volt egy japán turné, amire Szinétár Denevér rendezésével mentünk ki, ő is kinn volt, és a színház engem delegált mint turnévezetőt. Százötven embernek lettem hirtelen a főnöke a semmiből. És tök jól elvultunk. Elbeszélgettünk. Mondtam neki, hogy én korábban csináltam már vele interjút a Kossuth Rádióknak, egy kicsit megismert, látta, hogy én nem pártpolitikus vagyok, hanem énekes féle. Így aztán engem megtartott, de nem az Erkel élén, hanem itt lettem kommunikációs igazgató. Ezt nyomtam három-négy éven át. De közben elindult a HírTv, ahol nekem volt szombatoként egyetlen egyórás műsorom – mégis kell egy kicsi média bele -, és oda az operaházi kollégáimat cipeltem be. Hetven valahányat vittem be két év alatt. ARTéria volt a címe egyébként. A Hír tévé akkor még csak parabolaantennán volt fogható, szóval nem tudom, miért voltak annyira érzékenyek rá, de kijött Vas Lajos államtitkár, aki később operaigazgató lett, és elmondta Szinétárnak, hogy ez nem megy, nem megy,

hogy ez gyerek itt is van meg ott is van. Szinetár nagyon humánusan hónapokig hagyta, hogy gondolkozzam ezen, de végül választanom kellett. Akkor úgymint leépítés volt, gondoltam, ha én megyek, megmentek valaki másét. Végül aztán két embert sikerült megmenteni. „Ledealeltük”, hogy az a két ember maradjon meg az osztályomon, én meg elmentem a HírTv-be. Akkor kaptam több műsort.

A.I.: Aztán diadalmasan visszatértél.

Ó.Sz.: De azért volt hat év, amikor nem voltam itt.

A.I.: De vezetőnek jöttél vissza.

Ó.Sz.: Akkor éppen megint vezetői válság volt, Orbán pedig úgy tartott engem nyilván, mint az operás fickót. Akkor már a harmadik igazgató volt két hétig, nem voltak szerződések, jött az évadkezdet, és Szijjártó, akkor a miniszterelnök kabinetfőnöke felhívott, hogy mit javasolnék. Akkor beszélgettem hosszabban a miniszterelnökkel, ez volt az egyetlen alkalom, 2011 augusztusában, amikor öt percnél többet beszéltem vele. Nem is voltam soha az irodájában. Egyébként először miniszterelnöki megbízottként kerültem ide, ami nagyon fura, mert az intézmény a minisztériumé, de a miniszterelnöki megbízott nem, én a miniszterelnöké voltam. De ennek ellenére soha többet nem tudtam neki jelenteni semmiről. Később aztán láttam, hogy ez része a rendszernek, hogy van egy nagy beszélgetés, megkapod a bizalmat, de aztán nem tudod folyton felhozni a problémákat. Onnantól fogva magadra vagy hagyva, vagy ha úgy tetszik, a magad ura vagy.

A.I.: Annak mi az oka, hogy itt olyan sok válság van?

Ó.Sz.: Itt a házban?

A.I.: Vezetőválságok. Mondod a kéthetes igazgatót. De utána is olvastam, és azt láttam, hogy itt tulajdonképpen a válság az általános állapot.

Ó.Sz.: Volt egy elhíresült mondatom az intézmény felújítás utáni megnyitóján, hogy tizenkét év után minden vezetőnek mennie kell...

A.I.: Volt sutyorgás utána.

Ó.Sz.: De tök igazad van benne. Ha ezt az imént kiírt, de most befüladt pályázatot meg tudom nyerni, akkor a leghosszabb ideig regnáló igazgató leszek. Csakhogy Lukács Miklós tizenkét éves ciklusa is csak a legpunnyadtabb Kádár-korban történhetett meg. De az összes többi időszakban...el lehet olvasni a száz évvel ezelőtti leveleket, ezek olyanok, hogy akár ma születhetnének. Ki kellene néhány cirkalmas kifejezést cserélni bennük, a korabeli akkurátus stílust, és tökéletesen a mai állapotról beszélnének.

A.I.: Persze a pénz miatt.

Ó.Sz.: Általában. Az opera nagy intézmény, soha nem hiszik el, hogy mennyibe kerül, ez a belátás soha nincs meg az establishmentben. Képtelenül sok pénz kell hozzá. Ezt csak az hajlandó finanszírozni, aki érti, hogy nemcsak az operát finanszírozza ezzel, hanem valami mást is csinál. Az ország legfontosabb műemlékeinek egyikében, az ország egyik legfontosabb intézményében, egy turista attrakcióban ez nem egyszerűen egy színház. Úgy, ahogyan általában egy színházat, ezt egyszerűen nem lehet megcsinálni.

A.I.: Amíg itt beszélünk, a színpadon megy az Otello próbája. Verdi. És az élet nagy dramaturg, mert egyszer, pár éve, amikor beszélgettünk, éppen az Otello példáján

szemléltetted, mennyire drága az opera. Verdi Otellója az operában, Shakespeare Othellója a Nemzeti Színházban.

Ó.Sz.: Azért jó a példa, mert mindkét eset kétségbe nem vonható remekmű. Shakespeare Othellójának színlapján tizenhat szereplő van, azt mondom, hogy ha egy kis statisztéria is van, akkor vannak huszonöten. De egy Otello előadás, „h” betű nélkül, mert ez már Verdi, ugyanez jelent egy nyolcvan fős zenekart, egy kilencven fős énekkart, most százhetvennél tartunk, van benne balettzene, tehát balettkar, van benne gyermekkar, itt már elhagytuk a kétszázat. Van ezen túl statisztéria, nálunk például az elején sárral bekent meztelen srácok és lányok lesznek félig-meddig megvilágítva, vannak a szólisták. Ha csak a színpadra lépőket nézzük, azt a számot, ami a huszonöttel szembeállítható, az a tízszerese. És akkor nem beszéltem arról, hogy ezt a tízszer több embert ki kell szolgálni. Ugye nem gondolja senki, hogy ha tízszer annyi ember kell, akkor nem tízszer annyi pénz kell hozzá. Ma már egy vasalóállvány mellett eljátszanak egy-egy darabot, ha az próza. Érdekes, hogy a prózai világ mennyivel könnyebben talál utat magának a közönséghez, hogy a közönség mennyivel könnyebben elfogadta a kis költségvetést. Az operában mások az elvárások, itt az az igény, hogy minden legyen hatalmas, legyen pompás ekkora jegyárért.

A.I.: *Emberileg mennyire bonyolult egy ilyen intézményt vezetni? Arra gondolok, hogy itt művészek vannak, nem kevés, hanem sok, zenészek, táncosok vannak, akik talán egy kicsit még a többi művésznél is érzékenyebbek. Eszembe jut, egy alpolgármester kollégám mondta annak idején, hogy ha egy város színházat tart fenn, az olyan, mintha egy tigris sétálna szabadon a város főutcáján. Annyira veszélyes. Egy opera hány tigris?*

Ó.Sz.: (nevet) Ez szellemes. Akkor itt az egész állatkert szabadon van. Meg még gerillacsapatok. Itt tényleg mindenki marha érzékeny. És nemcsak azok, akiket a színpadon látnak. Például a filmiparon kívül nincs az országban még egy olyan színházi gyártás, ahol van cipésműhely. Itt van. El lehet képzelni, hogy az itteni főcipész, az egy művész gyakorlatilag. Kézzel, a semmiből csinálnak meg tökéletesen egyedi cipőket. Ő is lehet érzékeny, és tényleg, itt az összes műfaj képviselve van, a műfajok most már bővültek is, már a videóművészet is itt van, és tényleg, mindenki rohadtul érzékeny. A sok érzékenység itt összebogozódik, megszorozzák magukat egymással, nem lehet úgy döntést hozni, hogy az valakit ne sértsen meg. Én még nem láttam – két kivétellel – olyan művészt, aki innen emelt fővel tudott visszavonulni.

A.I.: *De az „innen” most nem a főigazgatói széket jelenti?*

Ó.Sz.: Nem, nem. Az énekesekre gondolok és a balett-táncosokra, akiknél élettanilag behatárolt a működés lehetősége. Ő már tíz évvel korábban érzi, hogy átlendült a csúcson, reggelente, a szerep közben, előbb érzi, mint mi. De aztán mi is meghalljuk. Mi előbb halljuk meg, mint a közönség. Magyarországon az embereket a hírük tíz-tizenöt évvel lemaradva követi. Van olyan szoprán, akiről mindenki úgy gondolja, hogy a világ csúcán van, a legjobb színpadokon énekel. Holott nem. Már tíz-tizenöt éve nincs színpadon. Húsz éve volt a csúcson, nagy volt, most hatvan éves, az egy szopránnak teljesen a vég. És vissza kellene vonulni. Marton Évát szeretjük kivételként emlegetni; ő vigignyomott harmincöt évet tényleg hibátlanul.

A.I.: Nézzük az opera bonyolultságának egy teljesen másik oldalát! Fekete énekes fogja játszani Otellót?

Ó.Sz.: (nevet) Akár az is játszhatná.

A.I.: Szerintem te már tudod, hova akarok kilyukadni.

Ó.Sz.: Játszhatná akár az is.

A.I.: És lesz black face?

Ó.Sz.: Nem. Nem lesz.

A.I.: Annak ellenére, hogy a shakespeare-i koncepcióban nagy szerepe van annak, hogy ez egy fekete ember. Egy minden szempontból kiváló férfi, aki mégsem tudja elhinni magáról, hogy elég jó az ő hófehér bőré, aranyhajú Desdemonájához. Azért nem, mert fekete.

Ó.Sz.: Mégsem lesz black face. Az az előadás, ami korábban, még Vámos László idejében ment, hatalmas képekkel, ciprusi érzéssel...abban volt. Ott be voltak festve. Az egygel korábbi Aidában is, az etióp király, aki mint fogoly megjelenik ott, abban is black face volt. A mi mostani előadásunkban nincsen. Az Aidában sincs. Ezeket el lehet hagyni, ebből nincs baj.

A.I.: Mégis volt egy Gershwin botrány.

Ó.Sz.: Azt akartam éppen szóba hozni. Ezzel akartam az i-re feltenni a pontot. Volt két olyan este, amikor meghívtuk Sir Willard White-ot, aki egy hetven pluszos, nagyszerű basszista, még most is elég jó, és az este első felében ő énekelt a kékszakállú herceg várát, ami a mi szívünk közepe kell, hogy legyen, ő énekelt magyarul, a második részben pedig adtunk egy Porgy és Bess keresztmetszetet, ahol viszont egy fehér, magyar énekes énekelt Porgyt, angolul. Aztán megfordítottuk. Az egyik nap így volt, a másik nap fordítva.

A.I.: Azt hiszem, érdemes lenne részletesebben is elmesélni, mi történt.

Ó.Sz.: Nem akarok álnaiv lenni, volt egy kis gerilla marketing is benne. Azt pontosan tudom a zeneakadémiai tanulmányaim óta, amikor próbáltunk Porgyt énekelni, volt, ahol csak úgy lehetett, volt, ahol kiderült, hogy becsületesek a szervezők, jogdíjat is fizettek. Azok viszont a Porgyt nem vállalták be. Az derült ki, hogy egy-két szám még elmegy, de ha például keresztmetszetet akarsz énekelni, háromnál több számot, akkor azt csak úgy lehet, ha a vezető négy énekes fekete. Ha pedig színre viszed a teljes darabot, akkor a teljes szereposztásnak feketének kell lenni.

A.I.: Ez a szerző kikötése?

Ó.Sz.: Nem a szerzőé, mert Gershwin fiatalon, 1935-ben meghalt, viszont az a furcsa, hogy egy Ira nevű báty anyyira túlélte őt, hogy '83-ban hunyt el. És az ő halálos ágyán született az az elhatározás, hogy onnantól fogva nem lehet, csak feketéknek énekelni. Addig játszották az Erkelben is, de aztán le kellett venni, '82-től itt nem volt Porgy. Eltelt harmincöt év úgy, hogy Magyarországon a darab nem volt eljátszható. Megkértük a jogait, és képzeld el, az első úrlapon nem volt ilyen kikötés. Megörültem, hogy még csak hazudni sem kell, nincs semmilyen kikötés. De kérték a szereplők listáját, aztán kértek hozzá képet is, ez már furcsa volt, mert látni akarták, hogy a szereplők hogy néznek ki. Nem írták, hogy arról szól-e ez, hogy fehérek-e, feketék-e, de ragaszkodtak hozzá,

hogy képeket küldjünk. Először arra gondoltunk, hogy küldünk black face-s képeket, de hát akkor is nyilvánvaló volt, hogy ezek nem afro-american arcok. Volt, aki szőke volt benne. Jött egy válasz rá, hogy de hiszen ezek nem is... Mi meg mondtuk rá, hogy nem. Ettől függetlenül alá tudtuk velük írni a szerződést, de utána, amikor elkezdtük a darabot hirdetni, valaki elküldte innen, Magyarországról a feljelentést. Még a nevet is tudom, mert a jogképviselő cég úgy küldte el a saját levelét nekem, hogy becsatolva maradt alatta a magyar feljelentő levél. Egy magyar fickó megírta nekik, hogy tudják-e, hogy a budapesti opera fehérekkel készül bemutatni a Porgy és Besst. Persze kitört a balhé, de akkorra már mindent aláírtak, elküldték a kottacsomagot, mert amikor minden rendben van, akkor kottát kapsz. De akkor már nem volt mit csinálni, ők se tudtak csinálni semmit, megvolt a szerződésünk, itt volt a kotta, nem mondhatták, hogy átvertük őket, mert elküldtünk mindent, amit kellett. Mi tettünk nekik egy ajánlatot, hogy ha akarják, akkor mi a plakátra ráírunk valamit. És ők azt küldték, hogy az előadás meg van tiltva. A legnagyobb boldogsággal ragasztottuk rá a plakátra, mert egyébként nem nagyon fogytak a jegyek, de ráragasztottuk a plakátra, hogy a jogtulajdonosok nem járulnak hozzá az előadáshoz. Ennél jobb reklámot nem kaphattunk volna. Ez azért szint alatti, nem?

A.I.: És? Volt black face?

Ó.Sz.: Nem volt.

A.I.: Ebből aztán egy kis identitási komédia is kerekedett.

Ó.Sz.: Amikor második évben játszottuk, akkor már nem adtak hozzá kottát. Viszont mi lefénymásoltuk őket, és elküldtük a kotta jogdíját nekik. Ők nem vették át, mi ügyvédi letétbe helyeztük. A helyzet ugyanis az, hogy akkor nem lehet fénymásolni a kottát, ha azzal el akarjuk kerülni a jogdíj fizetést. De mi jogot akartunk szerezni, fizetni akartunk, ez a pénz azóta is ott van egy ügyvédnél. És akkor kitaláltam azt, amit identitási komédiának neveztem. Azt gondoltam, hogy ma már mindent lehet mondani, azt is lehet mondani, hogy én százötven centis, tizenkét éves lánynak érzem magam, akkor lehet azt is, hogy „kinyilvánítom, hogy identitásomnak elválaszthatatlan részét képezi az afro-amerikai eredet és tudat. Ezért is külön öröm számomra, hogy George Gershwin Porgy és Bess című operájában felléphetek” satöbbi, satöbbi. Tizenketten aláírták, ketten meg nem, de nem is volt jelentősége. Inkább arra akartam rámutatni, hogy A kékszakállú herceg várát énekelje nyugodtan magyarul egy fekete basszista. Érezze magát mindenki megtisztelve. A Porgyt meg énekelje nyugodtan magyar. Egyébként meg hogy lehet ilyen stupid hozzáállást csinálni? Amerikában még valamennyire érthető, mert a Metbe (Metropolitan Opera, New York, A.I.) nem nagyon engedték be a feketéket, mármint a színpadra gondolok, bár ott is voltak azért kivételek, de nagy tömegben nem mehettek be. De itt ennek semmi értelme. Nekünk van egy európai operai szövetségünk, annak egy nagyszerű angol úr, Nicholas Payne az elnöke. Telefonon beszélünk, kérdeztem, nem akarnak-e megvédeni bennünket, két-három helyen még bemutatni, ami a darabnak is jót tenne, mert Anglia és Franciaország kivételével senki nem tudja bemutatni a Porgy és Besst. Emiatt a darab meghalt, nincs jelen, a darabnak is ártott ez a hülye kikötés. És azt mondta erre Nicholas, hogy hát igen, igen, ezt meg kell gondolni, de mondja meg nekem őszintén: tényleg nincsenek alkalmas emberek erre. Mondtam neki:

Nicholas, hogy lenne húsz olyan képességű operaénekes? Húsz fekete?! A magyarok is alig bírják elénekelni, pedig mi milliószám vagyunk! Ez sokaknak nem világos, az angolszászoknak különösképpen.

A.I.: Szilveszter, te elég nagy és kényes nyilvánosság előtt mondtad el, hogy tizenkét év után eljön az ideje a vezetőváltásnak. Most mégis pályáztál. Miért?

Ó.Sz.: Nem minden valósult meg még, amit terveztem. Meg vannak olyan új felismerések, ahová az ember csak akkor tud eljutni, ha átmegy rajta ez az egész tizenkét év párszor. Oda, vissza. Ezeket, úgy érzem, közérdekűleg tudnám képviselni. Nem biztos, hogy jó, ha most egy újdondász levált. Ebből az intézményből nincs több, nincs sehol máshol, nem is lehet megtanulni a vezetését máshol. Én azt hittem, ismerem, mégiscsak itt voltam korábban négy évet, igazgatósági tag is voltam, de – őszintén szólva – az első években csak kapkodtam a fejemet. Ez egy nagyon bonyolult rendszer, az emberi kapcsolatok miatt is, az összefüggések miatt is, idő kell, amíg az ember beletanul. Az első évek elvesznek. Én meg úgy gondolom, hogy tudnék használni, öt évig biztosan. Van egy új bázisunk, az Eiffel nevű műhelyház, az egy szuper hely, mellette van egy MÁV épületegyüttes, ahol meg lehet csinálni az opera iskoláját. Mert arra jöttem rá, és ehhez kell itt lenni éveket, hogy önellátóvá kell válni. Csak egy példát mondom. Van egy pirotechnikus csávó, akit évek óta foglalkoztatunk, ő harminc millió forintot visz el egy évben innen. És akkor jön a felismerés, hogy miért nem iratunk be három díszítő kollégát OKJ-s pirotechnikai tanfolyamra, vagy veszünk fel egy főállású pirotechnikust két segéddel, miért nem veszünk négy fegyvert, és akkor a feléből kijövünk. Lehet, hogy a harmadából. De a gyerekkórusunk tagjait is érdemes lenne egy általános iskolában ösztövenni, és azt Pesten belül csak úgy lehet, ha az ember megcsinálja, más iskola erre nem hajlandó. Balettképzés is kellene, mert nem végez elég balettművész, ezért van az egész magyar balett elnemzetköziesedve, ami nem baj, mert cserébe roppant magas a színvonal. De közben azt is tudom, hogy az operának az is a feladata, hogy a magyar énekes- és balettképzés számára piedesztál legyen, karriercél. Operarendezőket sem képez senki. Ezeket a képzési funkciókat akarjuk ott egy csokorban elhelyezni. És nem lenne rossz az operának az újraindulását egy kicsit még gardírozni, mert a Covid és a felújítás együtt nagy kieséseket okozott. A következő két év – azt mondják -, brutális lesz, azt se mindegy, hogy ezt ki csinálja végig. Valaki, aki tudja, hogy mi van itt, vagy akinek ez új lesz. Ilyesmik.

A.I.: Nem tudom, a helyi „babonatórium” megengedi-e, hogy sok sikert kívánjak. Szabad?

Ó.Sz.: Igen.

A.I.: Akkor sok sikert kívánok.

Ó.Sz.: Köszönöm. És nagyon kedves vagy.

Néha rácsodálkozunk egy-egy tanítványunkra. A szemünk láttára válnak kajla kis tanoncokból komoly fiatal felnőtté, de mégis, bármit állítson már pusztán nevében is az érettségi, a gyermekiség finom hímpora ott csillog még egy ideig rajtuk. Aztán egy pillanat!... Nem a papír teszi, az biztos, nem is a sok év. Egyszer csak azt látjuk, hogy készek, vagy legalábbis készek késznek lenni. Látjuk a szemüket elmélyülni, érezzük a szavuk szilárdóságát. Érezzük, hogy felnőttek. És egyszer csak elkezdjük nagyon-nagyon figyelmesen hallgatni, amit mondanak.

"...Van egy európai-magyar zászlós kitűzőm..."

Takács Levente

Asztalos István: Levente, messziről jött ember vagy. Most éppen honnan?

Takács Levente: Reimsben, Franciaországban tanulok, még két évig. Most fejeztem be az első szemeszterem, és jöttem haza egy hónapra.

A.I.: Akkor ez nagy változás volt az életedben.

T.L.: Az. Külföldre menni, különösen úgy, hogy előtte soha nem voltam Franciaországban, egy szót sem beszéltem franciául, ez egy sokkos élmény a szónak jó és rossz értelmében. Az embernek itthon van egy komfortzónája, és abból minden értelemben kiszakad, amikor elmegy külföldre tanulni, egyedül.

A.I.: Most se beszéled a franciát?

T.L.: Alapszinten már elbeszélgetek, amire a mindennapokban szükségem van, az már megy.

A.I.: Be tudsz vásárolni.

T.L.: Be tudok vásárolni. Van heti hat óra franciánk, elég intenzíven tanuljuk, így a nyelv már nem akkora probléma. És barátokat is könnyű szerezni, hiszen mindenki hasonló helyzetben van. De az eleje, az nagyon nehéz, főleg meghozni a döntést, hogy az ember elhagyja a családját, a barátokat, az országot, az egész komfortzónáját, ez egy nagyon nagy vállalás, de én azt gondolom, megéri.

A.I.: Visszatérünk még majd Reimsbe, oda, ahova eljutottál. De honnan indultál el?

T.K.: Huhh! Milyen messziről?

A.I.: Nagyon messziről.

T.L.: Akkor kezdjük nagyon messziről. Én Ajkán születtem, nagyszüleim tanárok voltak,

anyukám pedig kereskedelemben végzett, tehát egy középosztálybeli családban éltem, a helyi általános iskolában tanultam, versenyekre jártam, kedveltem a tanárait, tehát az iskoláról alapvetően jó első benyomásom volt.

A.I.: És Ajkáról?

T.L.: Ajkáról is. Nagyon szeretem Ajkát, egy kellemes kisváros, tipikusan az a hely, ahol ha elmegy az ember bevásárolni, biztosan találkozik ismerőssel. Leáll, beszélget vele pár percet. De azért nem olyan kicsi, hogy ne lehetne benne elbújni.

A.I.: Füstös város még?

T.L.: Füstös város valamilyen szinten, még ma is a vitatott helyi közéleti témák egyike az, hogy vegyen-e a város új, még környezetbarátabb szűrőket az erőműre. Ajka egy völgybe telepített "jó szocialista város", ami azt hozza magával, hogy a füst a völgyben megül. De az utóbbi években komoly zöldítési programok voltak, szóval nagyon családbarát és élhető város, szerintem.

A.I.: Szeretném, ha éreznéd, hogy ez nem provokatív kérdés. De hát ott van gimnázium.

T.L.: Van.

A.I.: Miért nem megy az ajkai gyerek ajkai gimnáziumba?

T.L.: Mentem is meg nem is, mint a népmesében. Hat évet jártam általános iskolába, és az az iskola, ahová jártam, egyszerre volt általános is és gimnázium is. A hat év általános után átmentem a hat plusz hatos gimnáziumba, így tulajdonképpen két évet jártam Ajkán is gimnáziumba. Egyáltalán nem volt evidens, hogy nem maradok ott. Tulajdonképpen anyukám ötlete volt, meg néhány barátomtól is hallottam, hogy „a” Lovassy... A Lovassynak a környéken is, országosan is van híre. Hallottam tőlük, hogy van ez az iskola, amit érdemes lenne megnézni. Édesanyámmal eljöttünk hát a nyílt napra, és engem egyből lenyűgözött a kamarazenekar, az előadások, az egész... hogy 21. századisan fogalmazzak, a vibe-ja, és akkor eldöntöttem, hogy én ide akarok jönni.

A.I.: Ehhez hozzá tartozik, hogy azért a Lovassyban sem zenél kamarazenekar minden nagyszünetben, a nyílt nap egy kicsit kirakat is. Ehhez képest milyen volt az első igazi benyomás?

T.L.: Húha. Abszolút nem csalódtam. Én nagyon örültem annak, amikor ide felvettek, talán jobban is örültem a lovassys felvételemnek, mint amikor felvettek most az egyetemre. Amikor ide jöttem, nagyon izgultam. Kollégista lettem, persze az is egy nagy komfortzóna-elhagyás volt, tizennégy évesen eljönni a családtól, új városban, új emberekkel élni. Nekem abszolút beteljesítette a várakozásaimat. Informatika tagozatra jelentkeztem, akkoriban nagyon érdeklődtem az informatika iránt. Nagyon tetszett, amit tanulok, nagyon tetszett a programozás, a tanárim szimpatikusak voltak, egészen hamar lettek barátaim is. Nekem mindig nagyon tetszett ez az autonóm, független életmód diákként. Főztem magamnak, tanultam, barátkoztam, szerveztem a dolgaimat. Ez nekem eszméletlenül tetszett.

A.I.: Infós voltál, és nekem úgy tűnik, hogy infósnak lenni, az életézés is, nemcsak szakirány.

T.L.: Ezt nem tudom cáfolni.

A.I.: Mennyire élted meg ezt az infós életézését?

T.L.: Abszolút. Egészen tizedik osztályig én totálisan biztos voltam benne, hogy programozó leszek. Nagyon élveztem, az iskola után a barátaimmal sokszor bent maradtunk programozni, dolgozni együtt. Csináltunk is egy applikációt, egy nyelvtanulós programot, ami tizenvalahány éves gyerekektől szerintem rendkívüli volt. Annyira élveztem ezt a közös munkát, azt, hogy létrehoztunk valamit, hogy az az egyik legjobb alkotói élményem mind a mai napig. Az is emlékezetes élményem az infóval kapcsolatban, amikor egyszer Szabó László tanár úrral és még két osztálytársammal bejutottunk a Dusza Árpád Programozási Verseny országos döntőjébe, amit nagyon élveztünk. Elutaztunk Miskolcra a döntőbe, harmadikak lettünk országosan, ami egy komoly helyezés, de mi kaptuk meg az összes kategórián átívelő különdíjat is a legjobb csapatunkáért, ami nekünk óriási dolog volt. Meghatározó élmény.

A.I.: Érzékeltétek ott, Miskolcon például, hogy tudnak a Lovassyról?

T.L.: Miskolcon konkrétan nem, de például ha Pesten egy ismerősi körömben szóba kerül a Lovassy, akkor érzem, hogy az egy dolog, tudnak róla, van híre.

A.I.: Valahol azonban mégiscsak elkezdődött az elkanyarodás a kezdeti nagy szerelemtől.

T.L.: Olyan értelemben nem volt elkanyarodás, hogy lassítás, index, kormány, sokkal inkább kézfék és beránt. Kilencven fokos fordulat. Meg kell jegyeznem, én mindig is szerettem a történelmet, szerettem verseket, novellákat írni, szavalóversenyeken vettem részt eredményesen, tehát nekem mindig volt a matematika-informatika mellett ez a másik vonal is. De a Lovassy elején úgy voltam vele, hogy igen, szeretem ezeket a humán dolgokat, de ha az ember jól meg akar élni, akkor mérnöknek kell lenni. Úgy volt tehát, hogy a humán pálya az legfeljebb hobbi, a mérnöki meg az, ami én vagyok, amiből megélek. Viszont...nem is tudom már, mi volt az a pont, az az esemény, ami megfordította az érdeklődésemet, talán az, hogy egyre jobban kezdtem a politikával kapcsolatban érdeklődni, híreket olvasni, az álláspontomat kialakítani, amit, gondolom a legtöbb tizenhat, tizenhét éves diák is csinál. De nálam ez valahogyan egyre kumulálódott, egyre inkább erre tolódtam. Meglehet, hogy az is szerepet játszott, hogy a matek közben egyre nehezebb lett.

A.I.: Csak nem azt akarod mondani, hogy a matek elől menekültél a közpolitikába?

T.L.: Nem, nem, dehogy. Ment nekem a matek is, de azt éreztem, hogy egyre jobban vonz a változó, a történő világ. Így aztán lassan felfedeztem a lehetőségeket, azt, hogy nem biztos, hogy csak akkor lehet megélni, ha mérnöknek, jogásznak, orvosnak megy az ember, mert ez a világ, amiben élünk, egy kicsit komplikáltabb és több árnyalatú ennél. Végül úgy voltam vele, hogy nem szeretnék olyan szakmát, amit nem tudok szenvedéllyel, teljes motivációval csinálni.

A.I.: De olyat se, amiből nem lehet jó egzisztenciát teremteni.

T.L.: Így van. Nekem az egyetem választásnál is ez a két szempontom volt. Hogy tudjak egzisztenciát építeni, és hogy élvezzem. Kizárólag ez a metszet jöhetett szóba. Az informatikával úgy voltam, hogy ha elmennék mérnök informatikusnak, akkor azt nem biztos, hogy élvezném, ha elmennék bölcsésznek vagy politológusnak Magyarországon, abból nem tudnék megélni. Ebből lett a közgazdasági pálya, mert az egy kicsit matekos

is, egy kis infót is bele lehet szőni, de azért humános is, közpolitikával foglalkozik, és elég jól meg lehet élni belőle, ha az ember ért hozzá.

A.I.: Bizonyára így van, de még nem tartunk itt. Hanem ott tartunk, hogy ti – és bizonyos értelemben ez is az oka annak, hogy veled beszélgetek – aktív közéleti szereplők voltatok.

T.L.: A politika, különösen a poszt-szocialista világban tabu. Tabu dolog. Nem politizálunk az asztalnál, mert veszekedés lesz belőle, nem veszünk benne részt, mert mit gondolnak rólunk. Én azt gondolom, hogy ahhoz, hogy valaki aktívan beszálljon a politikába, akár a kampányolásba, akár csak a véleményformálásba, ahhoz elképesztő nagy bátorság kell. Ezért van az, hogy a fiatalok félnek részt venni a politikában, főleg, ha a szülőktől különböző az értékrendjük.

A.I.: Igen, de engem inkább a lovassys közélet érdekel. Ahol nincsen pártpolitika, de vannak közös ügyek.

T.L.: Akkor kezdem talán a külvilágtól leginkább független belső ügyekkel. Mivel a Lovassy egy alapvetően értelmiségi közeg, és az iskolavezetés abszolút jóindulatú, ha valakinek problémája van, itt érvényesíteni tudja az érdekeit. Akár a DÖK-ön (Diákönkormányzat. A.I.) keresztül is. Más iskolához képest, ahhoz képest, amiről máshonnan hallottam, ez példaértékű. Itt nincs az iskolavezetésnek mereven hierarchikus kapcsolata a diáksággal, szerencsére, mert a merev hierarchia szerintem nagyon egészségtelen, nem tesz lehetővé hatékony kooperációt. Ami a konkrét ügyeket illeti...a diákönkormányzat a Lovassyban egy hot topic, bár az utóbbi időben, legalábbis ahogyan hallottam, sokkal diákközeli lett. Amikor én ide kerültem, volt egyfajta elutasítás a közhangulatban a DÖK irányába, nem voltak elégedettek vele. Ebből a szempontból nem működött jól akkoriban. Ez aztán a diákság részéről passzivitást is szült. Az utolsó évemben éreztem úgy, hogy ez jelentősen javult, így aztán szerintem a diákság dolgai a DÖK által viszonylag könnyen le tudnak rendeződni. De hogy egy konkrét dolgot említsek, volt akkoriban egy ügy, az a bizonyos wc-s história...

A.I.: Az olvasók kedvéért. Egy nemi identitásában megváltozott gyerek wc-használatával függött össze az eset.

T.L.: Igen. Szerintem az egy globális jellegű probléma lokális lecsapódása volt. Ez Nyugat-Európában is vitatott dolog, hogy ehhez az egészhez, a gender kérdéshez hogyan viszonyuljunk. Szerintem a Lovassy vezetése és a diákság nagy része példaértékűen demonstrálta azt, hogy toleránsan, kedvesen, elfogadóan is lehet viszonyulni az ilyen helyzetekhez. Hogyha tudunk azzal valakinek segíteni, hogy más táblákat teszünk ki a wc-re, akkor miért ne tegyük meg? Most nem is az a lényeg, hogy ezt végül nem tudtuk végig vinni, hanem hogy azért a diákság körében is éles vitákat váltott ki, éles politikai vélemények is előkerültek. Elég komoly politikai diskurzus volt erről az iskolán belül akkoriban.

A.I.: Akkor ehhez hozzátenném, hogy nekem kiváló Lovassy élményem, hogy az a kislány, vagy most már mondjuk azt, hogy fiú, aki miatt az egész ügy keletkezett, a Lovassy bálon fiú ruhában táncolt, egy kislánnyal táncolt, és senki a világon nem csinált ebből problémát. Teljesen természetes volt, hogy ha ő így tud boldog lenni, akkor legyen így.

T.L.: Ez abszolút így van.

A.I.: Én szerelmes vagyok a Lovassyba, ezt előre kell bocsátanom. De ha valami hibát kellene találnod az iskolában, mit mondanál?

T.L.: Egy konszenzusosat tudok felelni erre, olyasmit, ami kritika is, bár nem nagyon erős. A reál vonal eszméletlenül elnyomja a humán vonalat. A Helikon, a művészet nagyon rendben van, de én például a vitaversenyeket rendkívül hiányolom. Mert akkor is, ha az ember nem humán pályára megy, a vita képessége a leghasznosabb dolgok egyike, amit az ember magával vihet. Megtanulni racionálisan gondolkodni, fogalmazni, érvelni, megcáfolni gondolatokat, elválasztani a saját egót a vita lényegétől, ez egy olyan kvalitás, amire szerintem mindenkinek szüksége lenne. Tehát ha mindenképpen meg kellene fogalmaznom kritikát, akkor az olyan ügyeket, mint a vitaversenyek, jobban előtérbe helyezném.

A.I.: És most érkeztünk vissza Reimsbe. Kezdjük „turisztikával”! Te Reimsben élsz, a francia királyok koronázó városában, mondhatni szügyig jársz a történelemben. Milyen érzés?

T.L.: A katedrális, ahol a francia/frank királyokat koronázták már 816 óta, gyönyörű, naponta látom, mert útba esik, ha elsétálok mellette a városközpontban. Lenyűgöző, akkor is, ha ez ember századszor látja. Elgondolkodtató, ha az ember belegondol hogy itt koronázták meg XIV. Lajost! A mi kampuszunk Reimsben részben egy modernizált jezsuita kolostor, rózsablakok, gyönyörű gótikus építészet, ez vesz körül bennünket nap mint nap. Túl könnyű hozzászokni, de azért gyakran mégis rácsodálkozom, hogy micsoda privilégium, hogy egy ilyen gyönyörű helyen tanulhatok.

A.I.: Mekkora levegőt kellett venni ahhoz, hogy belevágj a külföldi egyetem kalandjába?

T.L.: (...)

A.I.: Most nagyot kellett, azt látom.

T.L.: Igen. Ez egy érdekes történet. A tizedik osztályban, nagyjából akkor, amikor volt a váltásom az informatikától a humán irány felé, akkor úgy gondoltam, hogy Cambridge-be szeretnék menni. Nem emlékszem pontosan, hogy ez honnan jött, talán volt egy előadás itt a Lovassyban, külföldön tanuló lovassysok tartották, és az nekem nagyon szimpatikus volt. Akkor jött Cambridge. Menjünk Cambridge-be!

A.I.: Ez nagy becsvágyra vall.

T.L.: Halkan megjegyzem, ha becsvágyról van szó, hogy most a rangsorok alapján a társadalomtudományok terén Cambridge-dzsel is versenyképes egyetemre járok, úgy-hogy ezen a téren nem keletkezett deficit szerencsére.

A.I.: Mégsem ez volt az A terv.

T.L.: Nem. Hanem amikor jött, hogy legyen Cambridge, nem tudtam eldönteni, hogy informatikát akarok tanulni vagy történelem-politológiát. Végül ez a Cambridge dolog ott szakadt félbe, hogy oda is, Oxfordra is a jelentkezések elképesztően koraiak, készülni meg...ha az ember nem kezd el tizedikben készülni, akkor esélytelen. Láttam, hogy nagyon el vagyok késve. Ráadásul jött a brexit, ami elképesztően megdrágította az Egyesült Királyságban a továbbtanulást, így aztán abban maradtam, hogy ez a vonat elment, majd elmegyek mesterképzésre külföldre, ha eljön az ideje. De az ambíciók, a kívánczóság egy rangos külföldi egyetem után megmaradt. Az már, hogy nekem

Franciaországba, a SciencesPo-ra sikerült bejutnom, ez egy elképesztő utolsó pillanatos ötlet volt. Az érettségi előtti áprilisban, április végén volt a jelentkezési határidő. De nekem akkor Magyarországon volt egy relatív biztos egyetemi bejutásom, volt MCC-s kollégiumi helyem, volt SZKTP-s ösztöndíjam, tehát minden kész volt a Budapesten való továbbtanuláshoz. És akkor jött április 3-a, ami nekem nagyon nagy csalódás volt...

A.I.: Ez az országgyűlési választás napja?

T.L.: Igen. Sokan azt hittük, hogy egy nagyon jelentős országgyűlési választásé. És utána azt gondoltam, hogy ez az ország exponenciális ütemben omlik össze, és nem láttam úgy – sok évfolyamtársam nevében is mondom – nem láttuk úgy, hogy nekünk itt lenne keresnivalónk. Ez adta meg a végső lökést. Az utolsó két hétben adtam be a jelentkezésemet és intéztem mindent. Motivációs leveleket kellett írni, esszéket, igazolásokat megigényelni, tanári ajánlásokat kérni, szóval rengeteg adminisztrációs feladat volt. Szó szerint az utolsó napon adtam be a jelentkezésemet. Úgy voltam vele, ha felvesznek, még eldöntöm, hogy kimegyek-e, mert annak ellenére, hogy április 3-a után nagyon lent voltam, utána néhány héttel mégiscsak mérlegeltem, hogy van itt nekem ösztöndíjam, ott lesz az összes barátom, ismerősöm, Budapest egy nagyszerű egyetemi város, Európában az egyik legjobb...sok érv szolt e mellett. De végül, mikor megjött a felvételi ajánlat, hogy szeretnének engem a SciencesPo-ra, úgy döntöttem, hogy ha egy ilyen egyetemről kapok ajánlatot, akkor az nem lehet, hogy ne fogadjam el. Ez az egyetem a világ harmadik legjobbja társadalomtudományokban, a sorrend általában Harvard, Oxford, SciencesPo, tehát úgy voltam, hogy ha ők úgy gondolják, hogy én oda való vagyok, akkor nekem ott a helyem.

A.I.: Mi az, amit te ott tanulsz?

T.L.: Ez egy olyan kérdés, amit nagyon sokszor feltettek nekem, és még mindig nem tudok egy mondatban válaszolni rá. Azért nehéz definiálni, hogy mit tanulunk, mert ez egy nagyon multidiszciplináris egyetem. Tanulunk sok közgazdaságtant, filozófiát, alkotmányjogot, analízist, politológiát, szociológiát, nemzetközi kapcsolatokat, nemzetközi kereskedelmet és még ezer más dolgot. A társadalomtudományok minden szegletéből tanulunk. A diplomámra valószínűleg az lesz ráírva, hogy közgazdász-szociológus, de valójában nagyon sokrétű anyagot adnak le, és az ember világlátása elképesztően kiszélesedik. Rengeteg féle tárgyat tanulunk. És mivel Európában a SciencesPo elég nagy név, hogy ha látják, hogy ott tanultál, akkor már nem annyira az számít, hogy mi van a diplomára írva.

A.I.: Angol a tanyelv?

T.L.: Angol.

A.I.: Ez mennyire nehéz?

T.L.: Az, hogy az ember jól beszél angolul, az egy dolog, az meg, hogy Marx Német ideológiáját olvassa el angolul, Ronald Dworkin jogi fejtegetéseit kétszáz oldalon keresztül olvassa angolul, az azért egy másik szint. Egész egyszerűen újra meg újra el kell olvasni a mondatokat ahhoz, hogy az ember megértse, mi van oda írva, de bele lehet jönni. Az első néhány hónap valóban elég megerőltető volt, legalábbis nekem, mert nagyon nehéz a magas akadémiai szövegeket olvasni, de egy idő után az ember agya

ráll ezekre a szövegekre. Ez tehát nem egy olyan kihívás, amin nem teszi túl magát az ember.

A.I.: Amikor végzel, mire jogosít ez az egyetem téged? Miféle pályákra?

T.L.: Ez egy másik nem egy mondatos válasz. Rengeteg mindennek lehet innen menni. El lehet menni közgazdásznak, politikai tanácsadónak, lobbistának, politikai elemzőnek, bármiféle olyan pályára, ahol a közéléthez, közpolitikához kapcsolódóan szellemi munkát kell produkálni. A legtöbb SciencesPo-n végzett diák az Európai Unió valamelyik szervénél lesz tanácsadó, kabinetfőnök, akár az ENSZ-nél is elképzelhető valamilyen munka, vagy bármilyen tanácsadó cégnél.

A.I.: Kinőhet ebből politikusi karrier?

T.L.: Ki, bár nem gondolom helyesnek, hogy az embernek az alapopciója az, hogy politikus lesz. A politika nagyon fluid, nagyon változékony közeg, és ha valakinek az az ambíciója, hogy politikus legyen, akkor kénytelen opportunistá embernek lenni, ami én nem vagyok. Tehát ha én úgy látom, hogy Magyarországon rám szükség van, ha hozzá tudok járulni, hogy ezt az országot megmentjük attól, amerre most megy, akkor igen, kinőhet ebből egy politikusi karrier, hogyha viszont úgy látom, hogy nekem itt nincs helyem, akkor tökéletesen elleszek valamilyen nemzetközi feladattal, távol Magyarországtól.

A.I.: Ez válasz is arra, hogy mit gondolsz a hazajövetelről?

T.L.: Igen. Nekem a hazajövetel egy nagyon érdekes kérdés, mert én – és erre alapvetően külföldön jöttem rá - nagyon szeretem ezt az országot. Szeretem a nyelvet, szeretem a kultúrát, szeretem a gasztronómiát, itt van a családom, itt vannak barátaim, ismerőseim, itt nőttek fel, ezt az országot ismerem, itt vagyok otthon. Tehát ha választanom lehet, hogy ugyanazt a pályát itthon vagy külföldön célozzam meg, akkor egyértelmű a válaszom. De Magyarországon ma vannak olyan tényezők, amelyek felülírják ezt a hazaszeretetet, és hogyha ez nem változik, akkor nekem itt sajnos nincs hosszú távon maradásom.

A.I.: Te Franciaországban nyilván fiatal, politikai szempontból hiperérzékeny közegben mozogsz. Abban a közegben mit gondolnak Magyarországról?

T.L.: Magyarországra úgy tekintenek, mint egy nagyon különleges országra, ami Európában rengeteg téren kiemelkedő, de sajnos sokszor negatív kontextusban, éppen ezért gyakran emlegetik. Nekem van egy európai-magyar zászlós kítűzőm, amit rendszeresen viselek, ha hivatalos helyre megyek, mert én úgy gondolom, hogy lehet büszke magyarnak lenni és közben vitatni sok mindent a hétköznapijaiban. Magyarország egy remek ország, de meg kell válni néhány sajátosságtól.

A.I.: Ez a te véleményed vagy a környezetédé?

T.L.: Mind a kettő. Vannak dolgok, amikre nagyon érzékenyek odakint. Mikor például én alkotmányjogot tanulok, tanulunk a hatalmi ágak szétválasztásáról, arról, hogy milyen alkotmány az, ami lehetővé tesz egy liberális demokratikus működést, nagyon gyakran Magyarországot hozzák fel rossz példának. Akár diákok, akár tanárok, ez egy konszenzus az ottani környezetemben.

A.I.: És ha ez egy illiberális demokrácia?

T.L.: Volt egy fél éves kurzusunk arról, hogy mi is tulajdonképpen a liberális demokrácia. A liberális ebben az esetben azt jelenti, hogy a többségnek nem mindig teljesül az akarat, mert az alapvető jogokat nem lehet megkérdőjelezni. Ezt jelenti a liberális. Ebből következik az, hogy az alapvető jogok védelme minden felett áll, arra való az alkotmány, arra való a hatalmi ágak szétválasztása, hogy az alapvető jogokat védjük. És amelyik demokrácia ilyen rousseau-ista módon működik, vagyis azt állítja, hogy a többség mindent felülír, az valójában nem demokrácia. Tehát a demokráciának nem az a definíciója a modern politikai közbeszédben, hogy a többség akarata mindent felülír. Nem ez. Ezért ha a többség elnyomja a kisebbséget, az antidemokratikus.

A.I.: Lehet, hogy a liberalizmussal kapcsolatos ellenérzések – amik egyébként a másik oldalon elfogadhatóvá teszik az illiberalizmust –, a liberalizmus bizonyos elfajzásaiból is következnek. Olyasmiből például, hogy nem lehet a hímnemű, nőnemű névmásokat használni, mert sérti a gendersemlegességet.

T.L.: Én azt gondolom erről, hogy a radikalizmus mint egy szárnya bármilyen ideológiának, ez korszellemtől függetlenül mindig jelen van. Mindig van radikális szárny. A konzervatív oldalon is van radikális szárny, a liberális oldalon is van radikális szárny. Radikálisok mindig voltak, vannak és lesznek, de nem ők a többség. Ők egy rendkívül hangos kisebbség, és nagyon alkalmasak a manipulációra. Az ellenfél többségi része eredményesebben tud harcolni, ha a vele szembenálló mérsékelt többséget egyenlőnek mutatja be a hangos radikális kisebbséggel. Tehát amikor a konzervatívok rámondják a liberálisokra, hogy az a liberális, aki azt hiszi, hogy minimum 95 gender van, és ha nem a megfelelő névmást használod, akkor börtönben a helyed, tehát ezzel a minimális, harsány kisebbséggel egyenlővé teszik az egész liberális gondolatot, sokkal eredményesebb gyűlöletkeltő kampányt tudnak folytatni. Azt mondják, hogy igen, a csoport minden tagja olyan, mint a csoport legradikálisabb része, pedig ez közel sincs a valósághoz.

A.I.: Ezzel eljutottunk az identitáspolitikához. Mondd meg egy csoportról, hogy milyen, mondd meg, hogy kik tartoznak bele, és megmondod róluk is, hogy milyenek.

T.L. Rendkívül károsnak tartom az identitáspolitika szélsőségeit. Szétszakítja a nemzetet pitiáner ügyek kapcsán. Sokkal nagyobb kárt tesz, mint amennyi jót valaha tudna tenni. Az, hogy Amerikában arról van most késhegyig menő vita, hogy a gender meddig oké, honnan nem, ez olyan ellentétet szül egy annyira kis százalékokat érintő társadalmi réteg kapcsán, ami egész egyszerűen polgárháborús helyzetekbe taszít egy nemzetet. És ha elkezdődik az identitáspolitika, akkor mind a két oldal elkezd kifelé konvergálni a centrumból a radikalizmus irányába, és eljutunk oda, hogy annyira távol lesz két álláspont egymástól, akkora szakadék lesz köztük, hogy megszűnik nemzeti, közösségi identitás. Megszűnik a közös elköteleződés. Megszűnik ez az emberi konszenzus, az az alapvetés, amire minden társadalom épül, hogy a belső vitákat kulturáltan le rendezzük és a végén mégiscsak egy csapat vagyunk. Ha egy társadalom túlpolarizálódik, akkor szétszakad. Megszűnik.

A.I.: Te húsz éves vagy. 2072-ben leszel hetven. Nincs benned szorongás?

T.L.: A haláltól?

A.I.: Nem a haláltól. Hanem az ötven évtől, ami egy gomolygó világban vár rád.

T.L.: Amit most látni lehet, abból az következik, hogy olyan évtizedek állnak előttünk, mint még soha az emberi történelemben. Itt állunk egy háború közepén, egy rossz mozdulat és kitörhet az atomháború; itt vagyunk egy klímakrízis közepén, ami most már tulajdonképpen megállíthatatlan, nézzünk majd rá szenteste a hőmérőre, és látni fogjuk, hogy huszonöt éve ez nagyon nem így volt; itt vagyunk egy társadalmi-politikai krízis közepén, amiről már beszéltünk. Egyszer ezek a jelenségek egy nagyon-nagyon nagy robbanásban fognak összeérni. Ettől rengeteg fiatal szorong, én is. Milyen lesz a világ, amiben nekünk élni kell? Családot szeretnénk, szakmát szeretnénk, utazni szeretnénk, életpályát szeretnénk, de ez a helyzet lehetetlenné teszi azt, hogy az ember az egyéni céljaira fókuszáljon. Nekem az egyik legnagyobb motivációm a politikai érdeklődésem kapcsán ez. Hogy nagyszerű, ha én elmegyek programozónak, talán még élvezném is, talán még hozzá is járulnék a világhoz hasznos dolgokkal, de mit ér ez az egész, ha eláraszt egész országrészeket a tenger, ha menekültáradatok kezdenek el a világon keresztül masirozni a környezeti kényszer miatt...mit fogunk mi kezdeni magunkkal, ha összeomlik a világ körülöttünk? A válasz az, hogy semmit. Ha ez nem tölti el szorongással az embereket, akkor nagyon nagy bajban vagyunk. Az életünk függ ettől.

A.I.: Sokan gondolják, hogy majd a technológia megoldja ezt is.

T.L.: Hogyan lesznek okos kutatóink a technológiához, ha rossz az oktatási rendszerünk? Most egy nemzetközi környezetben sok emberrel beszélek, szinte senki nem elégedett az oktatás színvonalával a saját országában. Hogyan lesz pénz a kutatás-fejlesztésre, ha olyan dolgokra költünk százszor többet, ami teljesen jelentéktelen? Hogy lesz munkaerő, hogy lesz motiváció a technológiai fejlesztésekre, ha nincsenek gazdasági ösztönzők, ha nem működik jól a jelenlegi globálkapitalista gazdaság? Ha nincs rendez verseny, ami az innovációt díjazná? Ha mi nem javítjuk meg a világunkat, akkor a technológia, mint valami deus ex machina, nem fogja megmenteni a világot helyettünk.

A.I.: Amikor ekkora léptékű problémákkal szembesül, akkor az egyén mindig lefegyverezve érzi magát. Azt érzi, hogy a világ léptéke meg az ő léptéke annyira távol van, hogy neki itt már tulajdonképpen nincsen semmi dolga. Te mit mondanál az egynek a sokból? Mit csináljon nagy szorongásában?

T.L.: Van az a mondás, miszerint “Én nem tehetek semmit”, mondta nyolcmilliárd ember, majd elpusztult az emberi civilizáció. Egy ember valószínűleg nem fogja egyedül megváltoztatni a világot, de ha magunkévá tesszük egy új szemléletet; nem termelünk annyi szemetet, nem használunk mérges gázokat kibocsátó eszközöket, nem veszünk részt a fogyasztói társadalom maximumában, megpróbálunk úgy étkezni, öltözködni, utazni, viselkedni, hogy az környezettudatos legyen, növeljük a tudatosságot a társadalomban oktatással, politikai aktivizmussal, akkor szép lassan el tudunk jutni a jelentősebb változásokig. Azt soha nem szabad elfelejteni, hogy az emberiség nem véletlenül van itt már nagyon hosszú ideje. Megoldottuk a pestisjárványt, megoldottuk a hidegháborút, megoldottunk hét-nyolc világgazdasági összeomlást. Voltak helyzetek, amikor azt éreztük a történelemben, hogy itt a vég. De az ember azért uralja a világot, mert vannak olyan képességei, amivel meg tud oldani problémákat. De ezeket a képességeket használni kell. Remélem, ráébredünk erre még időben.

Diákirodalom

Schofhauser Lia

Egy mondat a koronáról

Avagy a vírus terjedési lehetőségeinek kaotikus bemutatása egy mondatban

Hol egy koronás van,
Ott sok koronás van,
Egyre szaporábban,
Ott van az iskolában,
Nemcsak a lomha buszokban,
Kígyózó sorokban,
Derűtlen napokban,
A korona ott van
Nemcsak a piszkosfehéren
Ragyogó lányvécékben,
Vajaskenyéren,
Lopott biciklikereken,
Nemcsak az égő
Diák kis cetlijén: késő,
Hiába hívatlan,
Ott van az irdatlan
Hosszúságú tananyagban
-Mint legújabb kalandban
S abban, ahogy az órát
Néha elnapolják,
Nemcsak a tiktokos,
Félperces videón
Nagy bátran
Táncoló kislányban,
Az ételben, ha sótlan,
Benned van, úgy van,
Látszik az olajárban,
Mélygarázsban
Berendezett bazárban,

S e vásárig hol van?
Benn a buszmegállóban,
A földet
Teperő emberek nagy
Forgatagában,
Lemondott találkában,
Ott kovid léssen
Nemcsak a harcra készen
Tüntető sokaságban,
Észben, ostobaságban
Ha korona van,
Hát korona van
Nem csak Angliában,
Királynő udvarában,
Füstben, út porában,
Szintúgy a korábban
Agyonstrapáltan
Dolgozó tanárban,
Külön minden retekben,
Már az ecetben,
Nemcsak falakon lassan
Sunnyogó poloskarajban,
Ott van,
Mint szemét a talajban,
Ragaszkodó hajlam:
Veled van bajban,
Hűségese komorna
Süندörög a korona;
Heverhetsz romokban,
Úgy is ott a nyomokban,
Hol koronás van,
Ott van leigazoltan,
Hitted ezt nem,
Hogy rég ismered? S nem
Általában,
Ott van az óvodákban,
Putriban, palotában
Fellelhető a pofátlan,
Te veszed a maszkot,
De nem húzol hasznot,
Ha nem hallanád,
Terjed a galád

Nem csak a cigisboltban,
Nem csak a fagyizóban,
Cigiknél jobban
Szédítő drogbogyókban,
Az ott van
A kilincseken,
Ahogy így szól a portás,
Moss kezet, te flótás,
Mert jónak csak azt látod,
Mit egyszer ő már átrágott,
Azt hitted, siettél,
De gyorsabb ő mindennél
Így jut a pohárba,
Tányérra és kanálra,
Olyan már a pogácsa,
Saját sorsa kovácsa
Mintha nyitva az ablak,
(A legyek se hagynak)
Épp a szobádban
Somolyog már alássan;
S mint az, aki bátor,
Hősies lelke lángol
Mert a forróság szól
Fehérjék százából,
Szemük, mivel láttak,
Úgy voltak ők bátrak,
Pajzsot, kesztyűt, maszkot
Nem hordtak a skackok,
Hiába, ha az van
Minden hivatalban,
Vendégben, társban,
Eltévedt postásban,
Fájó honvágunkban,
„Korrekt” kormányunkban,
A kis kozmetikákban,
Gyárban, patikákban,

Fehéren leszálló hóesésben,
Várj, abban még sem,
Bár tudnád,
Milyenek úgy az utcák;
S mert mindenhol ott van,

Ölelésben, csókban,
Váratlan' betoppan,
Bujkál a sarokban,
Fehér csillogásban
Ott van a fogmosásban,
Írva vagy nyomtatottan,
De ott van minden szótagodban,
Mint gonosz kis törpe,
Járkál körbe-körbe,
Megütnéd ökölből?
Néz rád a tükörből,
Ő les, hiába futnál,
Rohan, nem botorkál,
Akár kis kabalába -
Legyen az a baba lába
Otthont lel, és vár
Ott addig rád,
Köszöntöd, mint
Jólnevelt kiskutyát,
Elkéstél, de már bánod,
Bánja majd a családod,
S már végigterjed
Várost, de teperjed,
Mert mikor elkaptad,
El mégsem fogadtad,
Nem számít már, mi az,
Nike, puma, adidas,
Kellott volna cserélni,
Kitisztítod, megéri
Az erkélyre kivágni,
Erős karod kitárni;
Alfajait a korona
Maga így gyártja s hordja,
Csapdájába belesétálsz
Ha észnél vagy, ha elmélálsz,
Hol koronás van,
Ott mindenki gyanút vártan
Lélegzik, de beszél bátran,
Fülük csukva, szemük tártan,
Mert hol konokság van,
Ott minden hiában,
Terjed ő kevélyen,

Gazdagon, szegényen,
A városban, faluban járván
Nem válogat, nem
Finnvás a járvány,
Nem követ elveket,
Lefizetni nem lehet,
Menekülnél, ugyan hova;
Úton álló ide s tova,
Nem kell neki útlevel,
Anélkül is éldegél,
Gyorsan túllép minden gondon,
Átszáguld az oltóponton,
Hármat kopogok, mielőtt kimondom:
De úgy tudom, még nincs ott a Holdon .

Szerzte: S. Lia

Kitől szerzte: Illyés Gyulától

Hegyi Lili Gerda

Falevelek

Kacér szél süvített végig az utcán, majd felkapott egy kupacnyi falevelet, és örvénybe forgatta. Az utca végénél megállt egy rozoga busz, és lelépett róla egy kamaszlány. Fejhallgató volt rajta, fekete, szaggatott farmernadrágot viselt egy vékonyka fekete pulcsival. Ahogy sétált hazafelé, hajába kapott a szél, megtépázta, majd tovaszállt.

– Ez a rohadt szél is... komolyan, nem lehetne rosszabb a mai nap? – morgolódott.

Egy lélek sem járkált rajta kívül arrafelé, csend lett volna, csak a szél fütyült. A lány folytatta útját felfelé a néptelen utcán. Mikor a házuk elé ért, megpillantotta a szomszéd bácsit. Az öreg szorgosan sepregette le a járdáról az odafújt, színes faleveleket.

– Csókolom, Benedek bácsi! – mondta, miközben próbálta fagyott ujjaival beilleszteni a kertkapu kulcsát a zárba.

– Szia, Kata! – mosolyodott el az apó, amikor felpillantott a lányra – Milyen napod volt?

– Áh, inkább ne beszéljünk róla... Na, végre! – kiáltott fel, mikor sikerült kinyitnia a kaput.

– Miért? Mi a baj? – hagyta abba a söprést Benedek bácsi.

– Nagyon fázom, szar napom volt, egyszerűen nincs kedvem élni. Hadd menjek már be, kérem, mert itt fogok megfagyni maga előtt! – húzkodta le a kézfejére a pulcsijának ujját Kata.

– Oh – egy pillanatig semmit nem tudott mondani a bácsi – menj csak!

– Szép délutánt! – intett Kata, majd berohant a házba.

– Neked is... – sóhajtott az öreg, majd csendben folytatta a sepregetést.

Másnap délután a lány ugyanolyan rosszkedvűen sétált haza az iskolából. A szomszéd bácsi nagykabátban ült kint a háza előtt a hintaszékében, és jókedvűen forró teát iszogatózott. A fedetlen, szinte kopasz fején az ősz hajszálatokat ide-oda fújtkodta a szél.

– Milyen szép időnk van ma, nemde? – köszönt a lánynak, amikor megpillantotta.

– Az.

– Ma is rossz napod volt? – kérdezte.

– Az.

– Ül le ide, hozok neked is bentről széket és párnát! Beszéljessünk egy kicsit! – állt fel a hintaszékből, és már csoszogott is a háza felé.

– Benedek bácsi, muszáj? – sóhajtott Kata – Nem vagyok igazán beszélgetős hangulatomban.

– Ne aggódj, majd meg fog az jönni! – kiáltott hátra a bácsi.

– Hát, nem hiszem, hogy az most fog megtörténni...

Öt perc elteltével az apóka feltűnt a bejárati ajtó mögül. Neheze égett cipekedni, így Kata a segítségére sietett, letette a hintaszéke mellé a széket, majd leült.

– Köszönöm, kedvesem! Egyébként, nem mostanra értettem – mondta az öreg, majd egy kis nyögéssel lecsüccsent a hintaszékébe.

- Micsodát? – ráncolta a szemöldökét a lány.
- A beszélgetős kedvet. Tudod, öreg korára az embernek igazán megjön a kedve mesélni. El szeretné mondani, hogy mi mindent élt át, mi mindent tett meg, milyen volt a világ számára. Tovább kell adni a történeteket, hogy valami megmaradjon belőle. – Itt vett egy mély levegőt. – De képzeld, én hallgatni is kiválóan tudok.
- És? – értetlenkedett Kata.
- Téged is szívesen meghallgatlak – nézett mélyen a lány szemébe. Tekintete tiszta érdeklődést és nyugalmat sugárzott.
- Kata elgondolkodott. Már nagyon régóta nem kérdezte meg ezt tőle senki. Ezt annak tudta be, hogy nem érdekel senkit. Kit érdekelt volna? Kata megszületett tizenhét éve, de most lesz egy kisöccse. Úgy érezte, hogy le fogják cserélni őt a szülei, mert már nem elég érdekes nekik. Az iskolában nem beszélgetett senkivel. Órákon néha figyelt, néha rajzolt, szünetekben azonban mindig rajta volt a fekete, halálfejes fejhallgatója, hogy jelezze a többieknek, hagyják őt békén. Ennek ellenére minden nap volt, aki bántotta őt. Hiába hallgatta az üvöltős zenéit maximális hangerőn, hallotta, és látta, ahogyan ujjal mutogatnak rá, nevetnek rajta, vagy éppen összesúgnak a háta mögött.
- Hát... őszintén szólva, nem tudom – suttozta könnyes szemekkel – Félek.
- Mitől félsz?
- Mindentől – mondta és kibuggyantak a könnyek a szemeiből. – Egyfolytában úgy érzem, hogy ennél már nem lehet rosszabb. Nincs olyan nap, amikor ne piszkálna valaki, de nincs olyan nap se, amikor ezt el merném mondani anyukámnak... Félek, mert nem akarom őt terhelni. Nemsokára szülni fog, nem szeretném, hogy feleslegesen idegeskedjen miattam.
- Egy ideig csend volt, majd a bácsi megszólalt.
- Nem terhelnéd őt feleslegesen, hiszen velem sem teszed ezt. Tudod, az ember életében vannak nehéz időszakok. – sóhajtott. – Volt, amikor engem is mindenért bántottak.
- Magát? – törölte le a lány a könnyecskéjeit.
- Bizony, engem. Amikor beálltam katonának, azért bántottak, mert gyenge voltam. Amikor megerősödtem, akkor azért, mert a többiek szerint csak magamra figyeltem. Amikor nyugdíjaztak, elhatároztam, hogy kertészkedni fogok, mert szeretem a fákat. A többi volt katona golfozni járt el, de én nem akartam velük lenni. Ezért is kibeszéltek a hátam mögött. De tudod, akkorra már rájöttem, hogy ez mind nem érdekes. Hiszen van egy támogató családom, és ez az, ami igazán számít – mesélte nosztalgikusan az öreg. Mintha nem is fájt volna neki erről beszélni.
- És amikor összeveszett a családjával, amikor nem értettek egyet valamiben a feleségével... Akkor mi volt a jó? Mert, ha egyedül van az ember, akkor semmi sem jó.
- Egyrészt, egy veszekedés, vagy egy nézeteltérés nem a világvége. Mindig kibékülünk. Másrészt, sosem vagyunk egyedül. Nézd! – kapott el egy falevelet. – Milyen szép ez a levél, nemde? És hallod, ahogyan játszik a szél a többi falevéllal? Azok mindig velünk vannak.
- De mire jó az nekem, ha szép egy levél? – forgatta a szemeit a kamaszlány.
- Gyönyörködhetsz benne. Az jó, mert boldoggá tesz – mosolyodott el a bácsi

miközben pörgette az ujjai között a levelet. – Mellesleg, emlékeztet az élet körforgására. A levél tavasszal kibújik a rügyből, nyáron élete teljében van, ősszel elkezd öregedni, megváltozik, télre pedig meghal. De ez így van rendjén, hiszen tavasszal a helyére egy új, erős kis zöld levelecske fog nőni.

– Szuper. De ilyen kevés a jó dolog az életben? Ezért érdemes élni? – kérdezte csalogdottan a lány.

– Hát... – mosolyodott el cinkosan az öreg – sok falevél van. Sok kicsi, sokra megy – mondta, majd ásított egyet. – Mennem kell aludni, hirtelen nagyon fáradt lettem. De ezt a levelet tartsd meg, préseld le, hogy örökre emlékezz arra, amit az előbb mondtam neked – nyújtotta át a csodaszép, bordó falevelet a lánynak.

Másnap reggel, amikor Kata felébredt, már nem voltak otthon a szülei. Délután, amikor hazaérkezett az iskolából, csak egy magányos hintaszék várta őt a ház kapujában. Miután megtudta, hogy az apóka előző este álmában elhunyt, berohant a szobájába, és elővette a lepréselt levelet. Egy könnycsepp gördült le az arcán, egészen az álláig. Csendben kisétált a hintaszékhez, majd ráfektette a bordó falevelet. Könnye, amely a levélen landolt, úgy nézett ki, mint a puha harmat. A lánynak fájt a szíve, mert nem beszélt eleget az öreggel, mert volt, hogy tiszteletlen volt vele, és mert lenézte a tanácsát a levelekkel kapcsolatban. A fejében lévő gondolatvonatból a telefonja éles csörgése rántotta ki. Az édesapja hívta.

– Megszületett az öcséd! Makkegészséges, három kiló ötven dekás, és a neve Zöld Zsombor! – kiabálta az apukája örömmel.

– Ez szuper! – mosolyodott el Kata, és ezúttal örömkönnyek folytak le az arcán – Már nagyon várom, hogy találkozhatssak vele.

Bement a szobájába, bekeretezte a levéllenymatot és feltette a falra. Úgy érezte, más-hogy látja a világot.

Hermann Réka

A fák

A tisztást szűk körben fogták körül a fák, gesztenyék, nyírek, tölgyek és bükkök vegyessen. Vénségesen vének voltak, borostyán és lonc futotta be őket, fagyöngyök hintáztak az ágaikon. Bölcsek voltak, titkokat őriztek, és emberemlékezet óta ott álltak a tisztás körül, nézték a szobrokat. A szobrok a tisztás közepén álltak, némelyiket belepte a moha és a borostyán, de a levelek alatt épek voltak és fényesek. Fehér márványból voltak kifaragva, olyan részletességgel, hogy az arra járó megfigyelhette volna a bőrük barázdáit, a hajszálaikat, a ruháik szövetét, és azt gondolhatta volna, hogy lehetetlen szempillákat így kifaragni, ezeket a szobrokat nem alkothatta emberkéz. Talán igaza is lett volna.

Egy langyos tavaszi napon két ember lépett ki a tisztásra, egy férfi meg egy nő. A nő egy puskát, a férfi pedig egy ásót és egy hátizsákot hordott a vállán átvetve. A nő arcát és kezét karcolások szabdalták, a szája sarkában egy heg fehérlett, a haja szőke volt és rendezetlen. A férfi magasabb volt nála, de kissé görnyedten járt, az arca durva volt, a haja rövid.

A fák nem ismerték őket, de felismerték a fényt a szemükben, megreszkettek a leveleik. A két ember megállt a tisztás szélén.

- Itt kell lennie valahol – mondta a férfi.

A nő nem mondott semmit. A szobrokat nézte. Mintha élő emberek lettek volna, moxalepte márványemberek, mind őket figyelték. A nő keze a zsebe felé mozdult, mint mindig, amikor kényelmetlenül érezte magát. Egy kést hordott a zsebében. Pedig a szobrok nem voltak fenyegetőek, a kőarcokról végtelen békesség sugárzott.

A két ember mégsem mert közeledni feléjük. Ők nem békességért jöttek. A világ koronájáért jöttek.

- Itt kell lennie valahol – ismételte a férfi, de a torka száraz volt, a hangja rekedt.

A nő bólintott. Elindultak, némán átkutatták a tisztást, aztán amikor nem találtak semmit, a nő belépett a szobrok közé. Azok nem mozdultak, nem néztek utána, a nő megnyugodott. Az egyik szobor lábánál egy fényes, kerek kőre lett figyelmes. Sima és fehér volt, a szegélyén írás futott körbe: Aki megérint, kővé válik.

A nő felugrott, és újból, még nagyobb félelemmel végigmérte a szobrokat.

- Mi történt? – kérdezte a férfi.

A nő nem felelt, állával a kő felé intett. A férfi elolvasta a feliratot, felhorkant.

- Ott lesz alatta. – A kő felé nyúlt.

- Ne érj hozzá! – figyelmeztette a nő halkán.

A férfi vállat vont, és egy marék levéllel billentette odébb a követ. Férgék bolydultak fel, elkúsztak az árnyékba. A kő helyén, ahol nem nőtt fű, egy összehajtogatott papírlap feküdt.

Kicsit gyűrött volt, kicsit koszos. Aki érteni akarja a fák beszédét, menjen el keletre – ez állt rajta.

A nő nyelt egyet, körülnézett. Fújt a szél, bólogtattak a gesztenyevirágok. A férfi a földet kaparta ott, ahol addig a kő volt. Egy madár énekelni kezdett. A nő ismét nyelt egyet.

- Elmegyek keletre.

- Micsoda? – rezzent meg a férfi.

- Ez lesz a titok nyitja. A fák majd megmondják, hol van a korona.

A férfi felállt, mondani akart valamit, de a nő hátat fordított neki, és besétált a fák közé.

A gesztenyékről rég lehullottak a virágok, mire a nő visszatért. A férfi felugrott, mikor meglátta, a szája halvány mosolyra húzódott.

- Találtál valamit?

A nő nem felelt rögtön, nem vette észre a férfi mosolyát. A szobrokat nézte.

- Hallottam a felhők suttogását – mondta aztán -, és ezt kaptam.

A férfi homlokráncolva vette el a papírdarabot.

Aki érteni akarja a fák beszédét, menjen el nyugatra.

A nő nem nézett rá.

- Csak szólni akartam, hogy még egy darabig távol leszek.

- Nem lenne egyszerűbb itt keresni? – kérdezte a férfi.

A nő nem is válaszolt, elindult nyugat felé.

Megrezdültek a falevelek, a levegő megtelt friss, nyári zsongással. A férfi felvette az ásót, és a földbe vágta.

A fákon megfakultak a levelek, és mire a nő visszatért, fekete rögök ásítottak a fű helyén. A férfi a szobrok mellett állt, az ásó nyelére támaszkodott.

- Találtál valamit? Mert én az égvilágon semmit sem találtam. – Otthagytta az ásót, és közelebb lépett a nőhöz. Az még mindig a feltúrt földet bámulta.

- Találtál valamit? – kérdezte ismét a férfi, valamivel szelídebben.

A nő összeszorította a száját.

- Hallottam a lemenő nap énekét... Ezt kaptam.

- Aki érteni akarja a fák beszédét, menjen el...?

- Északra.

A férfi gúnyosan felhorkant, majd vállat vont.

- Én pedig tovább keresek.

- Ne – mondta a nő halkan.

Csend lett, a levelek zörögtek a szélben. A férfi elfordult. A nő tehetetlenül nézte egy darabig, aztán elindult észak felé.

A levelek lehullottak, dér csipkézte a csupasz ágakat, mire a nő visszatért. A férfi egy darabig egyáltalán nem törődött vele, végül megszólalt.

- Ne is mondj semmit.

- Hallottam a hó csillogását – mondta a nő olyan halkan, hogy a férfi talán nem is hallotta. Egy darab papírt nyújtott felé, de az rá se nézett.

A csend közük ékelődött, igazi fagyos, téli csend, nem volt mit mondaniuk egymásnak. Aki érteni akarja a fák beszédét, menjen el délre.

Három hatalmas csapásra volt szükség, míg a márvány megadta magát. A szobor éles sikollyal tört darabokra, és a fák vele sírtak. A férfi befogta a fülét, összekuporodott. Később már nem tudta eldönteni, hogy kívülről vagy belülről hallja-e a hangokat, és a fák üvöltöttek, amíg a nő vissza nem jött.

Kipattantak a rügyek, kibomlottak a gesztenyevirágok. A nő halkán felkiáltott, mikor meglátta a márványszilánkokat. A fák megismerték a fényt a szemében, megrezdültek a leveleik.

- Már ismerned kell a titkot – mondta a férfi fojtott hangon. – Érted a fák beszédét?

A nő hátrálni kezdett, lassan rázta a fejét, le sem vette a tekintetét a szilánkokról.

- Nem? – A férfi hangja remegett.

- A fülembé suttogtak a csillagok – mondta a nő.

- Érted a fák beszédét? – kiáltotta a férfi.

A nő összeszorította a száját.

- Igen.

A férfi hirtelen felnevetett.

- Hát mit mondanak, hol van a korona?

A nő lassan leült, a hátát egy fa kérgéhez szorította. Becsukta a szemét, és a fák lehajoltak hozzá, a fülébe suttogták minden titkukat.

A férfi csak levélsusogást hallott. Nézte a nőt, és félni kezdett, maga sem tudta, miért.

A nő végül kinyitotta a szemét, és felállt.

- Nos? – kérdezte a férfi mohón. – Tudod, hol van?

A nő szaggatottan felsóhajtott, bólintott.

- Hát mire vársz? – nevetett a férfi. – Legyél a világmindenség királynője!

A nő hosszan ránézett. Könnyben úszott a szeme, a férfi most vette csak észre.

- Mi történt?

A nő elmaszatolta az arcán a könnyeket, már mosolygott. Elsétált a férfi mellett, nem is nézett rá. Összekoccantak a márványszilánkok, ahogy átgázolt közöttük, susogtak a falevelek. A nő a fehér, kerek kőhöz lépett, és végighúzta rajta a kezét.

Diáktudomány

Engi Viktória

Képviselőházi vita 48-ról az ötvenedik évfordulón¹

Egy nemzeti ünnep születése a századfordulón

Pályamunka a 2021/2022. tanévi történelem

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny második fordulójára²

Bevezetés

Ma Magyarországon talán a két legismertebb, ezáltal legjelentősebb nemzeti megemlékezésünk, március 15-e és október 6-a, az 1848-49-es forradalomhoz és szabadságharchoz kötődik. Már kisiskolás korunktól kezdve annyszor halljuk és tanuljuk rendkívüli részletességgel az ezen a két napon végbement eseményeket. Olyan alaposan jegyezték fel a különböző történéseket, hogy sok mindent akár szó szerint képesek vagyunk idézni. Mindez feltehetőleg nem véletlen, mivel úgy tartjuk, hogy az 1867-es osztrák-magyar kiegyezés által megteremtett alkotmányos rendszer alapjául az 1848. március 15-höz kapcsolódó 12 pont, valamint az ezzel többé-kevésbé összhangban lévő, 1848. április 11-én elfogadott áprilisi törvények szolgáltak.

Habár a magyar események a többi európai 1848-as forradalommal ellentétben vér nélkül zajlottak le, a bécsi udvar a forradalmi átalakulásokat ellenző szerb és horvát nemzetiséget felhasználva katonai támadást indított 1848 szeptemberében Magyarország ellen, hogy ismét korlátozza az ország különállását. Ezzel elkezdődött a szabadságharc, amely mindkét felet súlyosan megviselte. Végül azonban a császári haderő I. Miklós orosz cár (1825-1855) csapatainak segítségével fegyverletételre kényszerítette a szabadságharcosokat, és megtorlásként több ezer magyar honvédet fokoztak le, börtönöztek be, valamint végeztek ki. Közülük a leghíresebbek az 1849. október 6-án Aradon mártírhálált halt tizenhárom tábornok.

Az áprilisi törvények és az 1867-es kiegyezés egyaránt kevesebbet biztosítottak az ország számára, mint amit a nép március 15-én követelt. Ráadásul, mivel az aznapi megmozdulások relatíve békések voltak, és a Helytartótanács sem lépett fel erővel az

¹ A dolgozathoz tartozó nagyszámú lábjegyzetet terjedelmi okokból, a szerző hozzájárulásával töröltük.

² Engi Viktória felkészítő tanára dr. Réti Balázs tanár úr volt.

összegyűlt tömeg ellen, hanem elfogadta a „Tizenkét pontot”, a nemzet számára egyértelműen március 15-e vált a polgári átalakulás szimbólumává. A forradalmat utólagosan V. Ferdinánd (1835-1848) osztrák császár és magyar király törvényesítette. A hivatalosan 1848. december 2-ától uralkodó Ferenc Józsefnek (1848-1916) mégis érzékeny kérdések maradtak az 1848-49-es események. Nem véletlen, hogy sokáig törvénytelennek tartották, de a dualizmus korában is csak eltűrték a március 15-i megemlékezéseket. Ebből kifolyólag a magyar kormány tagjai és képviselői hivatalos minőségben nem jelenhettek meg a kapcsolódó ünnepségeken; mint például Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszterelnök 1870-es újratemetésén, vagy Kossuth Lajos 1894-es temetésén sem. Mivel a hatalom hivatalosan nem karolhatta fel március 15-ét, így erre a napra főleg a kiegyezéssel elégedetlen ellenzéki pártok szerveztek tüntetéseket, ahol kinyilvánították nézeteiket az aktuális politikai kérdésekkel kapcsolatban

Így tehát nem csoda, hogy 1848-49. ötvenedik évfordulójához közeledve a dualizmus korabeli parlamentben felmerült a szükségessége egy nemzeti ünnepnek. Legelőször Kossuth Ferenc (1841-1914) kezdeményezte a 48-as vívmányok állami keretek között történő megünneplését. Majd indítványának szóbeli indoklásában meg is jelölte március 15-ét annak a napnak, amelyet az emberek származástól és vallási hovatartozástól függetlenül az uralkodóval együtt tudnának ünnepelni. A báró Bánffy Dezső (1843-1911) által vezetett kormány ennek ellenére április 11-ét szerette volna törvénybe iktatni, mint hivatalos ünnepnapot. Ezt azonban az ellenzéknek csupán egy része tudta volna elfogadni, a törvényjavaslat megfogalmazásával viszont már ők se értettek egyet.

Munkámban az 1898-ban elfogadott törvény parlamenti vitáját vizsgálom a rendelkezésre álló jegyzőkönyvek és irományok alapján. Témaválasztásom oka az volt, hogy mindig is érdeklődtem a közélet és az azzal kapcsolatos politikai diskurzusok iránt. A megadott témán belül azért az 1898-as vitát választottam, mert előzetes feltételezésem szerint ekkor lehettek a legnagyobb viták a dualizmus lényegét is érintő kényes kérdésfelvetések miatt.

Pályamunkámban szeretném bemutatni a kormány „időhúzását”, hogy még a leghalványabb esélyét sem akarták megadni annak, hogy az ötvenedik évforduló alkalmából március 15-én tudjanak megemlékezni az 1848-1849-es eseményekről. Számomra meglepő, hogy az ellenzék ezt egyszer sem róttá fel a kormánynak. Ezen kívül szeretném bemutatni a vitázó feleket és érveiket; végül megpróbálom megkeresni a választ arra a kérdésre, hogy miért ellenezhette Ferenc József március 15-e kiválasztását. Ezzel kapcsolatban én úgy gondolom, minden magyar ember tisztában volt azzal, hogy az a Ferenc József, aki a kiegyezést megkötötte, már nem ugyanaz az ember, mint aki 18 évesen, újdonsült uralkodóként a szabadságharc leverését látta a legjobb megoldásnak - valószínűsíthetőleg legalább részben tanácsadói hatására.

Kossuth Ferenc felvetése

1891-ben merült fel először a képviselőházban március 15-e nemzeti ünneppé nyilvánításának kérdése. Azonban csak a szélsőbal politikusai vetették fel a vasárnap és augusztus 20-a munkaszüneti nappá nyilvánításáról szóló vita kapcsán, hogy az államalapítás mellett a pesti forradalom emléknapját is állami keretek között ünnepeljék meg.

Az ötvenéves évforduló közeledése miatt a Függetlenségi és Negyvennyolcas Párt 1895-ben megválasztott elnöke, Kossuth Ferenc - Kossuth Lajos idősebbik fia – 1897. február 13-án előterjesztette, hogy az 1848-iki alkotmányról, továbbá az 1848-49-es forradalomról és szabadságharcról törvény szerinti nemzeti ünnep keretében kelljen megemlékezni. Azonban az ifjabb Kossuth az írásbeli indítványában egy szóval sem említette, hogy szerinte ennek a napnak március 15-ének kellene lennie. Vajon miért nem írta le a pontos dátumot? Ugyanis későbbi, február 20-i szóbeli indoklásában már egyértelműen hozzátette, hogy a hivatalos megemlékezéseknek március 15-én kellene zajlaniuk. Az egyetlen logikus válasz erre a kérdésre az lehet, hogy nem hitte, hogy szükséges megneveznie a napot, hiszen március 15-én civil rendezvényeket, ünnepeket eddig is tartottak. Sőt, a különböző politikai csoportok, pártok - amelyek nem értettek egyet a kiegyezéssel – eddig is szerveztek demonstrációkat, tüntetéseket, ahol elsősorban a saját nézeteiknek adtak hangot az aktuális politikai kérdésekkel kapcsolatban. Továbbá, mivel a hatalom nem tiltotta, ezért az általános iskoláktól kezdve az egyetemekig, rengeteg esetben tartottak helyi szinten szervezett megemlékezéseket.

Kossuth indítványa rendkívül megdöbbentette a kormányt, amit az is mutat, hogy a Szabadelvű Párton belül megindultak az egyeztetések, hogy tanácsos-e egyáltalán az uralkodó elé tárni a problémát, és ha igen, akkor hogyan? A tanácsstalanságot és az ügy súlyosságát az is jelzi, hogy február 13-át követően sürgősen kikérték egy bizonyos, nevén meg nem nevezett, T. K. monogramú befolyásos politikus véleményét. T.K., aki szerintem nem lehetett más, mint Tisza Kálmán (1830-1902), úgy gondolta, hogy ha lehetséges a 48-i vívmányok megünneplése, akkor az csak és kizárólag a szentesítés napján, vagyis április 11-én valósulhat meg. Továbbá báró Jósika Samut (1848-1923), a király személye körüli minisztert is utasították, hogy beszéljen a királlyal a kezdeményezésről.

Az már egy felettébb érdekes kérdés, hogy ha a T. K. monogram valóban Tisza Kálmánt takarja, akkor miért nem nevezik nevén. Az lehet egy magyarázat, hogy Tisza Kálmán akkor nem volt hivatalos pozícióban, így diszkréten kellett kezelni, hogy kormánypárti politikusok az ő tanácsát kérték ki. Meglátásom szerint az lehet egy másik opció, hogy Ferenc József nem vette volna jó néven, ha megtudja, hogy tőle kértek tanácsot, hiszen Tisza Kálmán 1890-es lemondásának egyik oka az volt, hogy elvesztette az uralkodó bizalmát. A harmadik lehetőség pedig az, hogy talán „nyílt titok” lehetett a korabeli közéletben, hogy a Bánffy-kormány Tisza Kálmántól kér tanácsokat nagy tapasztalata és tekintélye miatt. A kérdés eldöntése további kutatást igényelne a kormányzati iratok között.

Miután a február 17-i minisztertanácsi értekezlet határozatot hozott arról, hogy báró Bánffy Dezső miniszterelnök milyen választ adjon Kossuth Ferenc indítványára, az

indítvány szövegét még az uralkodóval is jóvá kellett hagyatni. Ez szerintem egyrészt jelezheti azt, hogy a kormány mennyire érzékenynek tartotta a kérdést a király szempontjából. Másrészt mutathatja azt is, hogy habár a rendszer elvileg alkotmányos volt, tehát az uralkodó nem tagadhatta meg a törvények szentesítését, mégis a törvényjavaslat megszületése előtt arról is egyeztetni kellett a miniszterelnöknek a királlyal, hogy egyáltalán mit javasolhat a tárgyban. Ferenc József végül jóváhagyta a 17-i határozatot.

A kormány „időhúzása”

1897. február 20-án a képviselőházban először Kossuth Ferenc fejtette ki szóbeli indoklását, melyet arra alapozott, hogy az áprilisi törvényeket, melyek alapvetően március 15. „végtermékei” voltak, a kiegyezés is elismeri. Erre válaszul Bánffy ugyan hozzájárult a 48-as vívmányok hivatalos megünnepléséhez, de az ünnep napjának április 11-ét javasolta, és ígéretet tett az ötvenedik évforduló méltó megünneplésére.

Hónapok teltek el, és a kormány nem intézkedett az ünnepségek előkészületeiről. Ezért Kossuth az 1897. december 15-i ülésen feltette a kérdést Bánffynak, hogy valóban szándékában áll-e megemlékezni az ötvenéves évfordulóról, mire Bánffy ismét megígérte, hogy mindenről intézkedni fog, ha eljön az ideje. Bánffy végül csupán 17 nappal március 15. előtt, a képviselőház 1898. február 26-i 249. ülésén nyújtotta be az áprilisi törvények évfordulójának nemzeti ünneppé emeléséről szóló javaslatát.

De miért várt ennyit a kormány? Én erre két lehetséges választ látok. Az egyik az, hogy esélyt sem akart adni annak az alternatívának, hogy március 15-ét szavazzák meg nemzeti ünnepnapnak. Hiszen mire a benyújtott törvényjavaslatot a képviselőházban megvitatják, majd szavazásra kerül a sor, addigra hetek telnek el. Ezzel bebiztosította magát arra a csekély eshetőségre is, ha pártjának 70%-os parlamenti többsége mégsem lenne elegendő akaratának keresztülvitelére. Talán attól félt, hogy egy ilyen jelentőségelteljes nemzeti ügyben, a mindaddig lojális szabadelvű képviselők egy része a közhangulat hatására március 15. mellé állna?

Véleményem szerint, a másik lehetséges opció az, hogy arra vártak, hogy Kossuth december 15-i felszólalása után, feltehetőleg a kormány agitációjára a törvényhatóságok által megírt feliratok befussanak a törvényhozáshoz. Ezzel kívánták a közhangulatra hivatkozva alátámasztani az április 11-hez kapcsolódó álláspontjukat. Politikailag ugyanis szerencsésebbnek tűnhetett, hogy a vármegyék is a kormányhoz hasonlóan vélekedtek.

A törvényhatóságok állásfoglalásai

Ezek a beadványok vélhetően nem teljesen feleltek meg a kormány elvárásainak, ugyanis a 89 törvényhatóságból csak 26 nyilatkozott az ügyben. Ebből 24 támogatta a kezdeményezés elindítóját, Zólyom vármegyét, és ködösen megfogalmazva a „*di-cső korszak*” nagyra becsült alkotásainak megünneplését. A törvényhatóságok döntő többsége (63) inkább nem foglalt állást. Véleményem szerint azért, mert nem mertek

a kormány elvárásaival szembemenni – viszont talán épp valós érzelmeik miatt nem akartak Zólyom vármegye indítványa mellett sem kiállni. Ezt alátámaszthatja a kompromisszumkeresőnek tűnő Hódmezővásárhely törvényhatósági jogú város álláspontja is, amely mind március 15-ét, mind április 11-ét szándékozott megünnepelni: március 15-ét csak istentisztelettel, míg a szentesítés napját hivatalos politikai megemlékezéssel. Heves vármegye egyedülként mondta ki, hogy március 15-ét szeretné nemzeti ünnepé nyilvánítani. A renitens vármegye feliratában határozottan kifejtette, hogy az uralkodó személye, valamint március 15-e teljes mértékben összeegyeztethető, hiszen „A 12 pont kívánalma immár törvény, melynek őre maga a koronás király”.

Ehhez csatlakozott négy felsőfokú oktatási tanintézmény, a kormánytól teljesen függetlenül; így spontánnak tekinthető a fellépésük. Feltételezem, hogy eredetileg az egri jogliceum érzett késztetést arra, hogy hozzájáruljon vármegyéje rendhagyó kiállításához. Ők lehetnek azok, akik a másik három oktatási intézményt – a Debreceni Ifjúsági Gyűlést, a Sárospataki Református Főiskolát és a Nagyváradi Jogakadémiát - a maguk oldalára állították. Szerintem az a tény is árulkodó, hogy a kormány nem volt hajlandó az ülésen felolvasni a feliratok pontos szövegét, amelyek közül mindössze öt felirat szólt az áprilisi törvényekről konkrétan. Ezért is kérte az ellenzék azt, hogy legyen nyilvános a kérvények tartalma, hiszen a kormány részben a feliratok tartalmára hivatkozva szándékozta április 11-ét nemzeti ünnepnappá nyilvánítani. Végül a kormány mindössze annyit volt hajlandó elárulni, hogy a jegyző által a 260. ülésen (március 12-én) felsorolt tizenhét felirat közül pusztán kettő – Heves vármegye és a Sárospataki Református Főiskola - pártolja március 15-ét.

A vita és résztvevői

A kormány álláspontja

A dualizmus során a legmeghatározóbb párt az 1875-ben Tisza Kálmán vezetésével megalakult Szabadelvű Párt volt, amely egészen 1905-ig irányította az országot, amivel a magyar parlamentarizmus történetében a leghosszabb ideig kormányzó politikai csoporttá vált. Habár a nevéből arra következtethetnénk, hogy tagjai kizárólag a liberális hívei voltak, a kormány tevékenysége ezt nem igazán tükrözte.

Báró Bánffy Dezsőt 1895. január 15-én az uralkodó, Ferenc József csak jobb opció hiányában nevezte ki miniszterelnökké, mivel egy régi bizalmasának nem sikerült a kormányalakítás. Kezdetben hoztak egy-két liberális törvényt (például: zsidó vallás bevett vallássá tétele, azaz recepciója, önálló esküdtbírói törvény megalkotása vagy a közigazgatási bíróság létrehozása), de 1897-től Bánffy politikája egyértelműen konzervatív fordulatot vett. A kormányfőt a „*rideg erély*” jellemezte leginkább. Herczeg Ferenc (1863-1954) – népszerű dualizmus korabeli író – azt írta róla, hogy „*a civilizációnak beletört a bicskája, ha faragni akarta.*”

Nacionalizmusának tudatában nem meglepő, hogy házelnökként (1892-1895) sokszor ő hirdette, hogy március 15. a legmegfelelőbb nap arra, hogy megemlékezzenek az

1848-as vívmányokról. Ezt Eötvös Károly az 1898. március 11-i ülésen szemére is vetette. Ehhez képest volt csak váratlan, hogy később, kormányfóként - korábbi önmagának ellentmondva - Bánffy Dezső „*az 1848-iki törvények megalkotása emlékének ünnepléséről*” szóló törvényjavaslatában április 11-ét akarta nemzeti ünnepnappá nyilváníttatani. Bánffy ezt azzal indokolta, hogy Kossuth Ferenc az 1897. február 13-i indítványában az „1848-as alkotmány” megünneplését kezdeményezte, és ő ehhez járult hozzá. Továbbá véleménye szerint április 11-ét, ezáltal a szentesítés aktusát is alulértékeli képviselőtársainak tekintélyes része, akik idealizált emlékeket kötnek március 15-éhez. Megkérdezte, hogy „*szorosán véve, mi volt márczius 15-e?*”, ezáltal ő pedig ezen nap fontosságát kérdőjelezte meg.

A kormánytöbbség óvatos viszonyát március 15-höz az is mutatta, hogy Bánffy Dezső teljes miniszterelnöksége alatt egyszer sem tartott a képviselőház ülést március 15-én.

Az ötletgazda véleménye

Kossuth Ferenc (1841-1914) az 1848-49-es forradalom és szabadságharc talán legnagyobb alakjának fiaként, a dualizmus korabeli politikai élet szerves részévé vált. Kezdetben, az 1867-es kiegyezés előtt az 1848-49-es emigránsok törekvéseiben, mozgalmában vett részt. Külföldi sajtóban megjelent cikkeivel „*életben tartotta*” a magyar ügyet. Majd 1894-ben, édesapja halálának hatására úgy döntött, hogy hazatér Magyarországra. Itthon pedig az állampolgári eskü letétele után, 1895-ben a Függetlenségi és Negyvennyolcas Párt elnökévé választották. A politikai csoporton belül ő azok közé tartozott, akik nem teljesen elleneztek a kiegyezést, bár módosítani kívántak volna rajta, hogy az országnak nagyobb önállósága lehessen.

Kossuth Ferenc volt „*az 1848-iki törvények megalkotása emlékének ünnepléséről*” szóló törvényjavaslat ötletgazdája. Az 1897. február 13-án benyújtott kezdeményezés után 1897. december 15-i felszólalásában kérdőjelezte meg Bánffy szándékát afelől, hogy ténylegesen meg szándékozik-e ünnepelni 1848-49. ötvenedik évfordulóját, hiszen addig semmit nem lépett ez ügyben.

Az első érdemi diskurzust a témáról 1898. március 11-én, pénteken tartották, ahol első felszólalóként még egyszer megindokolta, hogy az országgyűlésnek miért március 15-ét kellene nemzeti ünnepnappá nyilvánítania az ötvenedik évforduló alkalmából. Az indoka pedig az volt, hogy a magyar nemzet már 49 éve ezen a napon emlékezik meg arról, hogy ezen a napon született újjá Magyarország, valamint emléket állít a szabadságharc során elesett férfiaknak is. Továbbá Kossuth szerint a magyar államiság „*intituált*” ünnepélyét „*az egész ország faj- és valláskülönbség nélkül*” meg tudná ünnepelni. Sőt, ő úgy vélekedett, hogy a szentesítés csupán formalitás, és egy alkotmányos uralkodó egyáltalán nem tagadhatja meg a nép akaratát.

Tehát annak ellenére, hogy a törvényjavaslat alapötletét ő szolgáltatta, azt nem támogatta egészében, hiszen az a szentesítés napját jelölte meg. Végezetül még hozzáfüzte felszólalásához, hogy nem csodálkozott azon, hogy Bánffy nem március 15-én

szeretne hivatalos megemlékezéseket tartani, hiszen ezen a napon 1848-ban olyan eszmék arattak diadalt, melyek ma már aligha érvényesülnek.

Kossuth már a decemberi felszólalásában felvetette, hogy a szentesítés nem április 11-én történt, hanem április 14-én. Eötvös Károly az 1898. március 11-iki 259. ülésen szintén megkérdőjelezte a szentesítés napját, hiszen felettébb nehezen „mentek át” az áprilisi törvények. Sőt, ezen a napon, Eötvös Károly után, Polónyi Géza is azt lódította, hogy a szentesítés aktusa április 14-én, és nem 11-én történt. Ennek okán látni szeretne volna az eredeti törvényeket, ugyanis Bánffy Dezső a ház asztalán lévő törvény kihirdetési záradékára hivatkozva állította, hogy Szent György havának 11. napján írta alá V. Ferdinánd a jogszabályokat.

Legelőször Kossuth még el tudta bizonytalanítani a miniszterelnököt a dátumot illetően, de a 261. országos gyűlésre már felkészülten érkezett. Azt hangoztatta, hogy régen a törvényeket szentesítési záradékkal látták el, ami április 11-ét tüntette fel az áprilisi törvények esetében. Szerinte köztudott is, - hiszen a sajtóban is megjelent, - hogy V. Ferdinánd ezen a napon adta át István nádornak Pozsonyban a jóváhagyott törvényeket. Ráadásul állítását az 1848-as országgyűlési napló is alátámasztotta.

Szövegezési viták

A vita kezdetén (1898. március 11-én, a 259. ülésen) az igazságügyi bizottság előadója megfogalmazta a testület feladatát, miszerint meg kellett tárgyalniuk a szóban forgó törvényjavaslatot. Továbbá meg kellett fogalmazniuk annak a hódoló feliratnak a javaslatát, amit - abban az esetben, ha április 11-ét nemzeti ünneppé nyilvánítják - a képviselőház, valamint a Karok és Rendek a szentesítés napja alkalmából tartott közös ülésen elfogadnak, és felküldenek az uralkodónak.

Apponyi Albert (1846-1933) ellenzéki képviselő úgy vélte, hogy a felirati javaslat nem mindig egyeztethető össze a közjoggal, sőt tele van „*történelmi falsumokkal*”, emiatt szerinte egy tizenöt fős „*ad hoc*” bizottságnak új feliratot kellene megfogalmaznia. Ezt egészen logikusan azzal indokolta, hogy egy számolási feladat esetén, ha valaki elszámol valamit, akkor a hibát nagy valószínűséggel már csak egy beavatatlan fogja megtalálni. Bánffy annak ellenére, hogy nem találta ezeket a közjogi tévedéseket, engedélyezte a felirati javaslat átszerkesztését. Ellenben szerinte ezt az igazságügyi bizottságnak kellene elvégeznie, mivel a két ház közös feliratának elkészítése esetén ez volt a szokás. Később mindkettőn hivatalos formában is megtették indítványukat. Természetesen a parlamenti többség Bánffy álláspontját fogadta el.

Az 259. ülésen felszólaló Eötvös Károly azt kezdeményezte, hogy foglalják bele a törvényjavaslatba a „*minden időkre*” kifejezést, mert szerinte annak kihagyásával a kormány azt fejezi ki, hogy pusztán egyszer szándékozik erről a nemzeti ünnepről megemlékezni. Bánffy viszont úgy gondolta, hogy ez a frázis teljesen felesleges lenne, hiszen egy törvény érvényessége csak addig tart, amíg a törvényt meg nem változtatják.

A 260. ülésen (1898. március 12-én) miután a házhoz újabb kérvények és feliratok érkeztek a „*48-as alkotások*” félévszázados évfordulójának megünneplésével

kapcsolatban, konfrontáció alakult ki a házszabályokról. Ugyanis míg Kossuth Ferenc meg szerette volna tudni, hogy az újonnan beérkezett feliratokban a törvényhatóságok március 15. vagy április 11. mellett álltak ki, addig Bánffy a házszabály 195. paragrafusa alapján csak kiadatta volna őket a miniszterelnök útján a kormánynak, mivel hasonló tárgyú kérvényeket korábban már tárgyaltak. Kossuth kérvénye azonban nem ütközött a házszabályokba, sőt a szabályok a nem válaszolást tiltották, így megtudták, hogy a 15-ből kettő március 15-e nemzeti ünneppé nyilvánítását támogatta, a többi viszont egyáltalán nem említett napot, csak minél szebben akartak megemlékezni 1848-ról.

Egy jogász érvelése: Eötvös Károly

Eötvös Károly (1842-1916) először a Deák-párt tagja volt, de az általa képviselt nacionalista vonal már akkor körvonalazódott benne, amikor eldöntötte, hogy a jogi pályát választja. Ezt bizonyítja az is, hogy Magyar alakok című művében ezt írja: *„Én jogász leszek – mondám, - független akarok lenni, s egyéb pályán ma nincs függetlenség. S ha majd egykor szabad lesz a nemzet: e pályán lehet legjobban szolgálni őt”*. 1895-ben csatlakozott a baloldali Függetlenségi és Negyvennyolcas Párthoz, melynek elnöke

Kossuth Ferenc volt, ő pedig „szellemi irányítójává” vált.

Mindezek fényében egyértelmű, hogy a törvényjavaslattal kapcsolatban ötödikként felszólalva március 15-ét támogatta, és hozzájárult Apponyi azon javaslatához, hogy a felirati javaslatot egy külön kiküldött bizottság szerkessze újra. Hiszen ez az általános eljárásrend, és a megírt feliratban fellelhető tévedések is alátámasztják, hogy az igazságügyi bizottság alkalmatlan erre a feladatra. Eötvös azonban még kiegészítette volna Apponyi kezdeményezését azzal, hogy a tizenöt fő közé a felsőház tagjai közül is válasszanak, mivel a felirat az országgyűlés két házának közös üléséből lesz felterjesztve. Eötvös továbbá nehezményezte azt, hogy a felirati javaslat szövege nagy érdemet tulajdonít a koronának és a korona tanácsosainak, miközben a valódi nagy alakokról, akiknek a 48-as alkotások vér nélküli kivívása köszönhető, említést se tesz. Valamint a javaslat nagy „hézaga”, hogy nem szól arról, hogy az Ausztria és Magyarország közti régi vitákat először 1848-ban oldották meg. Ezekon felül kihagyták még azt 1848. fontos vívmányai közül, hogy a Magyar Királyság „államjogi különállását” és függetlenségét is a 48-as törvények alapították meg.

Bánffy Dezső miniszterelnök szerint azonban az *„állam teljes függetlensége ősidők óta tart”*, tehát csak *„azt a formát, melyben ma Magyarország önálló kormányzata”* létezik alapították meg 1848-ban. Ráadásul a törvényjavaslat Eötvös által kifogásolt részlete Deák Ferenc (1803-1876), *„a haza bölcse”* egyik beszédéből vett szó szerinti idézet. Eötvös Bánffy érvelésére válaszul azt mondta, hogy fel kellett volna olvasni a házban a beszédet, hogy lássák, illik-e egyáltalán a témához. Mindazonáltal szerinte a törvényhozást nem befolyásolhatja egy más célból mondott beszéd, mert ha Deák tudta volna, mire fogják a jövőben felhasználni szónoklatát, feltehetőleg másképp fogalmazott volna. Az viszont bizonyos, hogy nem akarta, hogy a korszak legfőbb újítását, az ország különállását elhallgassák.

Eötvös teljes mértékben egyetértett azzal, hogy a történelmünkéből találni kell egy olyan eseményt, melyről „*a nemzet minden rétege, minden osztálya, felekezete*” fenntartások nélkül meg tud emlékezni. Ő mindössze két ilyen történést talált: március 15-ét és az alpári csata napját (március vagy április 26-a), mellyel befejeződött a honfoglalás, de ez szerinte sem a legmegfelelőbb nap. Ebből kifolyólag - bár a szentesítést is lényegesnek tartotta - ő március 15. mellett állt ki, hiszen a népakarat már kiválasztotta magának ezt a dátumot, ennél fogva április 11. hivatalos ünnepként való megünneplése csak ártana a pesti forradalom emléknapjának. Sőt, nézete szerint április 11-nek kifejezetten „*udvari színezete*” lenne, mert az alkotások kivívása már jóval 1848 előtt elkezdődött, csak a törvények elfogadtatása ment nehézkesen, de nem azért, mert az egykori király, V Ferdinánd ellenezte azokat - hanem amiatt, hogy az uralkodó tanácsadói és családtagjai nem akarták, hogy szentesítse a jogszabályokat.

Eötvös és a házzsabályvita

A 260. országos ülésen, amikor nézeteltérés alakult ki a házzsabályok 195. paragrafus felett, Eötvös kijelentette, hogy ha „szigorúan” értelmezik Bánffy házzsabály-magyarázatát, akkor a törvényjavaslatról se tanácskozhatnak. Ez természetesen képtelenség volt, és ezt ő is tudta. Mivel a törvényről még nem hoztak döntést, Eötvös nem támogatta a kérvényi bizottság azon javaslatát, miszerint a 195. paragrafusra hivatkozva a tizenöt törvényhatóság – újonnan beérkezett - kérvényét a miniszterelnök útján adják ki a kormánynak, mert a kormányfőnél valószínűleg csak megsemmisülnek. Ehelyett indítványozta, hogy mint azt az éppen releváns iratokkal szokás, tegyék ki a ház asztalára. Bánffy erre azt reflektálta, hogy tanúi is vannak rá, hogy eredeti szándéka szerint letette volna a kérvényeket a ház asztalára, de két napos tépelődése alatt arra jutott, hogy a házra vonatkozó jogszabályok ellen mégse véthetnek. Így szerinte ki kell utalni azokat a kormánynak. Azonban Sima Ferenc (1853-1904), ellenzéki képviselő kategorikusan nem értett egyet a kormányfővel, mert a házzsabályok pusztán általános elveket tartalmaznak, melyek ellen a ház -, ha szükségesnek tartja - határozhat, hiszen a házon kívül más hatóság nem dönthet a saját szabályairól. Ebből persze logikusan következik Bánffy okfejtése, mely szerint a többség bizalmát élvező miniszterelnökként ő kénye-kedve szerint változtathatná a jogszabályokat. Végezetül egyetértettek abban, hogy a házzsabályok betartása mindenkinek érdeke, hiszen azok a kisebbséget védik. Arra viszont nincs garancia, hogy a ma még többségben lévők, holnap már nem kisebbségben lesznek.

Makfalvay Géza (1844- ?), ellenzéki képviselő azonban úgy látta, habár a szabályok szó szerinti értelmezése ellen vétenek, ha a ház asztalára leteszik a kérvényeket, „szellemük” ellen bizonyosan nem. Ugyanis a 195. paragrafus célja nem lehet más, mint az, hogy az egyszer már megtárgyalt kérdések újbóli megvitatásával ne menjen az idő. Jelen estben viszont még nem született törvény a kérvények tartalmának ügyébe.

Győry Elek (1841-1902), szintén ellenzéki képviselő szerint még a 195. paragrafus szorosán vett értelme ellen sem vétenének az asztalra való letétellel. Csakhogy Bánffy továbbra is ragaszkodott saját álláspontjához, de mindennek ellenére hosszas civódás

után megszavazták, hogy a miniszterelnök tegye le a kérvényeket a ház asztalára, hogy ezután informálódni tudjanak belőlük.

Hozzászólása a részletes vitához

A 260. ülésen a ház általánosságban, részletes tárgyalás alapjául végül elfogadta a 48-as alkotások állami megünnepléséről szóló törvényjavaslatot. Ezt követte a részletes tárgyalás az 1898. március 14-én (261. ülésen), hétfőn tartott képviselőházi gyűlésen.

Eötvös Károly szerint a felirati javaslatban „*a nemzet szól a királyához és az országgyűlés szól egyúttal a nemzethez*”, ezért a felirat első pontjának fel kellene keltenie a célközönség érdeklődését. Ennek viszont az ellenkezője valósult meg, ugyanis tartalmaz felesleges, nem világos és egyáltalán nem ünnepélyes okiratba illő - pl. nemzethalálról szóló - részleteket, melyek nem is igazak. Szerinte például a javaslat ötödik bekezdésének első tételét a „*gépkovácsok terminológiájából*” vették ki, a második pedig teljesen értelmetlen.

Rádadásul az is meglehetősen szerencsétlenül volt megfogalmazva, hogy a politikai jogok „*fenntartásában immár egyénileg egyenlően tevékeny fiainak száma szaporodott meg*”. Mivel azonban a házelnök úgy vélte, hogy ezzel eltért a tárgytól, ezért már csak egy megjegyzést tudott tenni: véleménye szerint, az utolsó előtti bekezdésben azért mondanak köszönetet Ferenc Józsefnek, ami alkotmányos királyként a feladata. Tehát ez valójában inkább a trón előtti túlzott hajbókolás.

Visszatérve a törvényjavaslatra még kitért arra a bekezdésre, melyben az igazságügyi bizottság felsorolta a 48-as alkotásokat, melyről Bánffy azt állította, hogy Deák egyik beszédéből való idézet. Ebben is talált tévedéseket, helytelen kifejezéseket, azt viszont helyeselte, hogy megemlítik az alapvető emberi és polgári szabadságjogokat, mert ezzel ráirányítják a figyelmet arra, hogy azok jelenleg egyáltalán nem érvényesülnek.

Eötvös úgy vélte, hogy ha április 11-ét jelölik meg nemzeti ünnepnapként, akkor azal a kormány tulajdonképpen semmibe veszi a nemzet akaratát, hiszen a nép eddig is március 15-én tartott megemlékezéseket. Ennélfogva indítványozta, hogy március 15. legyen április 11. helyett. Ezenkívül ragaszkodott még a „*minden időre*” kifejezéshez, valamint ahhoz is, hogy kerüljön bele a törvénybe az, hogy az áprilisi törvények biztosították az ország önállóságát, és hogy az összes (katonai, polgári és egyházi) hatóságnak kötelezően kelljen ünnepelni.

Nemzeti Párt vezetője – Apponyi Albert

Gróf Apponyi Albert (1846-1933) a Deák-párt tagja volt politikai pályafutásának kezdetén. Nagybirtokos származása miatt a legkevésbé sem meglepő, hogy politikájának voltak konzervatív elemei, de akkori mércével mérve még a liberálisabbak közé tartozott, így 1892-től 1899-ig a mérsékelt ellenzék, azaz a Nemzeti Párt vezére volt. Szónoklataival óriási hatást tudott gyakorolni közönségére, ezért kortársai a „*legnagyobb élő magyarnak*” nevezték, a későbbiekben pedig ötször Nobel-békedíjra is jelölték.

Apponyi a ház 1898. március 11-i 259. ülésén negyedik felszólalóként kifejtette, hogy ő is lényegesnek tartja az ötvenedik évforduló megünneplését. Mindazonáltal véleménye szerint igazából nincs jogegyenlőség és sajtószabadság, ennél fogva ezen jeles esemény alkalmából a kormánynak inkább önvizsgálatot kellene tartania. A szélsőséges ellenzékkel ellentétben ő kiállt április 11-e mellett, hiszen a szentesítés nem pusztán forma, mivel elengedhetetlen ahhoz, hogy egy javaslat törvényi erőre emelkedhessen.

A március 12-én, szombaton megtartott 260. országos ülésén Apponyi a felirati tervezet ellen benyújtott ellenindítványára hivatkozva a zárszó jogával élt. Felszólalásában megjegyezte, hogy nem helyesli azt, hogy a másik ellenzéki párt támadja a törvényjavaslatban kijelölt napot, mert nézete szerint április 11-én a szentesítés aktusán kívül a szabadságjogokat is ünnepelnék.

A Képviselőház 261. ülésén Apponyi támogatta Eötvös azon két – bár Apponyi szerint csekély jelentőséggel bíró – indítványát, melyek a „*minden időre*” frázis beillesztését és a nemzeti ünnep megtartását törvényileg biztosítanák. Ellenben a március 15-re vonatkozó előterjesztését határozottan elutasította.

Eötvös negyedik javallatának viszont nagy horderőt tulajdonított, hiszen az áprilisi törvényeket két nagy csoportba lehet sorolni: egy részük az ország belügyi szervezetét állította parlamentáris alapra, másik részük az ország állami függetlenségét biztosította. Apponyi egyetértett Bánffy Dezső miniszterelnökkel abban, hogy a Magyar Királyság államjogi függetlensége mindig is fennállt. Elvégre ezt a Pragmatica Sanctio is elismerte. Csakhogy ezt 1848-ig „*elkonfiskálták*” azáltal, hogy a birodalmi kormányzat beleszólt az ország belügyeibe. Viszont azért, hogy minden lehetséges félreértést elkerüljenek, benyújtott egy módosítást Eötvös Károly előterjesztéséhez, mely szerint „*az 1848-iki törvények Magyarország nemzeti egységét, nemzeti jellegét és függetlenségét újra megállapították*”. Mivel benne van az „*újra*” szó, ezért jogilag helyesnek tartotta, viszont szerinte nem elég pontos; ezért a tökéletes pontosság érdekében az „*újra megállapították*” kifejezést lecserélte volna a „*megfelelő intézményekkel biztosították*” félmondatra.

A Függetlenségi Párt alelnöke - Polónyi Géza

Polónyi Géza (1848-1920) lényeges szerepet töltött be több haladó szellemű törvény országgyűlési vitájában is. Az 1898-as, állami ünnepnapról szóló parlamenti vita idején a hajdúszoboszlói választókerület képviselője volt, függetlenségpárti programmal. Ebből kifolyólag a Függetlenségi és 48-as Párt tagja, sőt vezéralakja, alelnöke volt.

Polónyi a képviselőház 259. országos ülésén kimondta, hogy általánosságban hajlandó elfogadni 48-as alkotások hivatalos megemlékezését célul kitűző törvényjavaslatot, de a Függetlenségi és 48-as Párt tagjaként, ő is március 15-ét pártolta. Ami a felirat szövegét illeti, azt ő is elutasította, és mélységesen egyetértett gróf Apponyi Albert azon javaslatával, mely egy „ad hoc” bizottságot küldene ki egy, az alkalomhoz és királyhoz méltó felirat megfogalmazására. Hiszen egyrészt sohasem az igazságügyi bizottság szokta készíteni a felirati javaslatokat, hanem egy felirati bizottság. Másrészt pedig az igazságügyi bizottság által megfogalmazott változat hemzsegett a közjogi és történelmi tévedésektől. Továbbá stilisztikai szempontból is erősen kifogásolhatónak

találta az iratot. Külön kiemelte, hogy az „*ad hoc*” bizottságban Falk Miksának (1828–1908) is benne kéne lennie. Sőt, később a 261. ülésen Olay Lajos (1844–1910), ellenzéki képviselő szintén pont Falk Miksát nevezte meg ugyanezen célból, hozzátéve, hogy a kormánypártból szerinte kizárólag ő képes közjogi és stilisztikai szempontból is megfelelő feliratot szerkeszteni. Falk Miksa kiváló képességei feltehetőleg bizonyosságot nyerne, ha tudjuk, hogy íróként tagja volt az MTA-nak, és bölcséleti doktor is volt.

Polónyi azzal egyetértett, hogy a törvényjavaslat szövegéből kihagyták a „*minden időkre*” kifejezést, mivel örökre törvényt hozni nem lehet, - amit az Aranybullával tett sikertelen kísérlet is jól igazol, - hiszen azt a későbbi törvényhozások szabadon felülbírálnak. Véleménye szerint két érv szól március 15. elfogadása mellett: az egyik, hogy ezzel az uralkodó másodjára is megerősítené 1848. alkotásait a kiegyezés után. A másik pedig az, hogy a szentesítés napja akkor lenne jogos, ha a korona kezdeményezte volna az áprilisi törvényt. Azonban ez nem így történt, sőt pár nappal később már azok be nem tartására, kikerülésére törekedett. Viszont a képviselő azt állította, hogy a kiegyezés utáni időket szívesen ünnepelné, mert akkor Ferenc József valódi alkotmányos uralkodó volt.

Polónyi Géza a képviselőház március 14-én tartott 261. ülésén belekötött a törvényhozás egész folyamatába, mert nézete szerint a helyzet egy paradoxon a házszabályok értelmében. Ugyanis az igazságügyi bizottság feladata alapvetően a törvényjavaslatok véleményezése. Jelen esetben azonban e kötelességén felül - hatáskörét túllépve - indítványt tett arra, hogy a képviselőház és a főrendiház a nemzeti ünnep alkalmából április 11-én közös ülést tartson. Az ülésen pedig döntsenek egy, a királynak szóló hódoló felirat készítéséről. Ennek ellenére a felirati javaslatról már akkor vitatkoztak, amikor még el sem döntötték, hogy írni fognak egyet.

Örömmel fogadta a Függetlenségi és 48-as Párt azon kezdeményezését, mely március 15-ét nyilvánítaná nemzeti ünneppé, de szerinte az ünneplés módjának meghatározása a végrehajtó hatalom, vagyis a kormány jogköre. Polónyi nem emelte volna ki külön a katonai hatóságokat, mert az „*eksztravurst*” lenne, hiszen a katonai hatóságok semmivel sem különbek a polgáriaknál.

Kötelességének érezte kezdeményezni az első felelős magyar kormányról való megemlékezést, de biztos volt benne, hogy leszavaznák, és ezzel megaláznák nagyra becsült elődeiket, így inkább nem tett ilyen indítványt. Ő ebben azt látta megtestesülni, amit egy külföldi újságíró mondott: „*Magyarországon nem törvényhozás, hanem csak majoritás van.*”

Az ellenzék legkeményebb „ellenzéke” - Szivák Imre

Kifejezetten figyelemre méltónak találok, hogy a kormánypártból Bánffy Dezső miniszterelnökön kívül érdemben egyedül Szivák Imre (1849–1912) képviselő szólalt fel, aki nem melleleg tagja volt az ellenzék által oly sokat szidott igazságügyi bizottságnak is.

Az 1848-iki vívmányokat tárgyaló parlamenti diskurzusokon először a 260. ülésen szólalt fel. Álláspontját, mely szerint április 11-én kellene tartani a hivatalos megemlékezéseket, azzal indokolta, hogy a szentesítés napja sokkal univerzálisabb.

Hiszen március 15-én pusztán a pesti forradalmárokat ünnepelné a nemzet, míg azokat, akik a pozsonyi országgyűlésen vettek részt, vagy az országgyűlési küldöttség tagjai-ként akkor éppen Bécsben voltak, az emberek nem tudnák ehhez a naphoz kötni. Szónoklatában továbbá kijelentette, hogy úgy véli, hogy nem igaz Polónyi Géza azon vádja, mely szerint a felirati javaslat közjogi és történelmi „*falsumokat*” tartalmaz. Elvégre az egyik dilemmára két szóval odébb megtalálható a válasz.

A másik problémás kérdés alapját két közjogi fogalom jelentésének kavarodása okozta. Ugyanis a felirati javaslat azt mondta: „*Igy lőn, hogy Erdély és a kapcsolt részek egyesítése által a területi sértetlenség helyreállított*” Polónyi reflektálásában kifejtette, hogy a kapcsolt részek valójában Horvátországot, Dalmáciát és a három szlavón megyét jelentik, és a kiegészítő részek jelentik a Partiumot. Ebből kifolyólag ő úgy látta, hogy semmilyen egyesítés nem történt, és megvádolta Szivák Imrét, hogy jogász létére nem tudja a közjogot. Erre válaszul Szivák elismerte, hogy a „*kapcsolt részek*” azon értelmezését - mely a délszlávok által lakott területet érinti - valóban nem tanulta meg, ugyanis ez egy „*novum*”. Hiszen még anno Kossuth Lajos is a Partium és a „*partes adnexae*”, azaz a kapcsolt részek visszacsatolását hangoztatta egyik 1848-as beszédében. Szivák ezzel lezártnak tekintette a vitát e fölött a közjogi kérdés fölött, amiben ráadásul a saját igaza bizonyosodott be.

Az ellenzék az igazságügyi bizottság felirati javaslatát érintő kifogásaira pedig az volt a reakciója, hogy egyszerűen siettek. A sietség oka, mégpedig szerinte az az „*előzékenység*” volt, hogy az ellenzék ne vádolhassa a kormányt azzal, hogy a törvényjavaslatot „*post festa*” (vagyis március 15-e után) tárgyalják le. Továbbá arra kérte képviselőtársait, hogyha problémáik vannak a feliratot illetően, akkor pontosan mondják meg, hogy hol, mivel nem értenek egyet, mert az általánosságban megfogalmazott kritikák alapján nem tudnak módosításokat eszközölni úgy, hogy a következő változat mindenki tetszését elnyerje. Sőt, pontosítás nélkül ő egyáltalán nem vállalkozik a javaslat korrekciójára.

Szivák Imre utólagos tárgyalásról szóló megjegyzését azért találom felettébb ironikusnak, mert ugyan a törvényjavaslat vitája még nem március 15-e után zajlott, de már csak a március 16-án tartott, 262. ülésen fogadták el harmadszori olvasatban. A felirat szövegezését pedig csak március 28-án, a 271. ülésen. Viszont tekintve, hogy a törvényjavaslatot tárgyaló 259., 260. és 261. üléseket március 11-én, 12-én, valamint 14-én tartották, semmi esély nem volt arra, hogy ha a parlament március 15-ét nyilvánítja nemzeti ünnepé, akkor azt még az ötvenedik évfordulón hivatalból meg is ünnepeljék.

A kormánypárti képviselő kifejezetten bírálta Eötvös Károly hozzászólásait a ház 261. országos ülésén. Először is azért, mert nézete szerint Eötvös idő előtt kezdte el firtatni a felirati javaslat részleteit, elvégre a javaslat még nem volt tárgyalás alatt. Másodszor, sérelmezte, hogy Eötvös ismételtén megvádolta a bizottságot a „*minden időkre*” szavak kihagyásával. Ugyanis ő és bizottság tagjai úgy vélték, hogy a nemzeti érzületből kell fakadnia egy ilyen jeles nap megünneplésének, és ezáltal lesz örökös. Ha pedig a következő nemzedékek elfeledkeznek arról, hogy miről kellene megemlékezniük ezen a napon, akkor meg úgysis lehetetlen a törvény betartatása. Továbbá szerinte Eötvösnek semmi sem volt jó, mivel a felirat egyes részleteit túl száraznak, másikat pedig

túldíszítettnek tartotta metaforikus jellegük miatt. Bírálatait szerinte az amúgy találékony Eötvös Károly egy újságból szedte.

Szivák Imre ezenfelül kifejtette véleményét azon tárgyban is, hogy 1848. nagy alakjait a törvényben név szerint nem kellene külön kiemelni, elvégre általánosságban megemlékeznek róluk. A 260., illetve a 261. ülésen felszólalásaiban kifejezetten kitért Kossuth Lajosra. Mivel az ellenzék szerinte nagyon szeretné középpontba helyezni Kossuthot, ezért nem érti, hogy miért nem támogatják április 11-ét. Ugyanis Kossuth, amikor a pesti forradalom után egy küldöttség Pestről egy felirati tervezetet vitt fel Pozsonyba, azt mondta, hogy „... ő ugyan Pestet az ország szívének tartja, de ... ez a nemzet az ország egésze, nem pedig akár egy városé, akár egy kaszté. ...”. Szivák úgy gondolta, hogy Kossuth azért mondta ezt, hogy a Közcsendi Bizottmány ne akarjon még nagyobb befolyásra törekedni. Azért sem köthető össze Kossuth Lajos és március 15-e, mert ő az eszméket már jóval korábban hangoztatta. Ez az állítás azonban Eötvös és Kossuth Ferenc szerint is képtelenség. Ugyanis Kossuth Ferenc a 261. ülésen tartott beszédében éppen azzal támasztotta alá az összeegyeztethetőséget, hogy az emberek március 15-én azon eszmék diadalát ünneplik, amiket az édesapja képviselt. A pesti Közcsendi Bizottmányhoz intézett kemény szavai pedig teljesen érthetőek, hiszen az túl nagy befolyást akart gyakorolni az országgyűlésre.

Bánffy és Szivák Imrén kívül a kormánypártból még Wlassics Gyula (1852-1937) kultuszminiszter szólt hozzá a vitához, aki azonban említésre méltó, eredeti gondolatot nem fűzött hozzá. Érdekesnek találtam, hogy a Szabadelvű Párt fölényének ellenére mégis jelentősen több ellenzéki képviselő szólalt fel. Szerintem ez vagy a szabadelvű képviselők „*mameluk-jellegéből*” fakadt, vagy abból, hogy a kormánypárt álláspontja sokkal egységesebb volt, mint az ellenzéké; de akár a két tényező együttes fennállása is lehetséges.

Alternatív dátumok

Már korábban is tettem említést egy, az ellenzék által javasolt szokatlan dátumról, április 14-éről. Egy kicsit tanultabb dualizmus korabeli átlagember a legnagyobb valószínűség szerint tudta, hogy 1849-ben ezen a napon kiáltották ki a debreceni református nagytemplomban az ország függetlenségét, valamint adták ki a magyar Függetlenségi Nyilatkozatot. Mindazonáltal a következőkben felvetett ötletek annyiban különböznek április 14-től, hogy azon napok eseményeinek ismerete már feltehetőleg akkoriban sem volt általános.

Március 16. vagy 17?

Barabás Béla (1855-1934) országgyűlési képviselő a Függetlenségi és Negyvennyolcas Párt és az igazságügyi bizottság tagjaként egyszer szólalt fel hosszabban az 1848-as alkotások állami megünneplését érintő törvényjavaslat vitája során. Ez a március 11-iki 259. ülés volt. Itt kifejtette, hogy ő általánosságban elfogadja a törvényjavaslatot, de

nem hajlandó a szentesítést megünnepelni, hiszen később azért robbantak ki a fegyveres harcok, mert a korona megszegte az adott szavát. Ráadásul valamilyen személyes okból kifolyólag ő április 11-t december másodikával kötötte össze - aminek szintén 50. évfordulója volt abban az évben. Ezért tartotta április 11-et is vállalhatatlannak.

Szerinte az 1848-as jelszavak („*Szabadság! Egyenlőség! Testvériség!*”) a dualizmusban már semmit sem jelentettek, hiszen korlátozták a szabadságjogokat. Barabás ezért benyújtott egy-egy indítványt a felirat bizottsági tagok közti megismertetésére, és egy új felirati javaslat megírására és szétosztására is, ugyanis ő úgy látta, hogy a felirat egyáltalán nem magasztalta a 48-as vívmányokat. Azonban a betérjesztések egyike sem teljesült, így pedig nem kaptak esélyt a felirat tanulmányozására, ami nélkül nem lehetett „belekotnyeleskedni” annak szerkesztésébe.

Tapasztalatai szerint a kormánynak már abban az évben is sikerült csökkentenie március 15. jelentőségét Wlassics Gyula rendeletével, amit már a törvény megszületése előtt kibocsátott. Ebben elrendelte, hogy ezentúl az iskolák, városok, törvényhatóságok minden évben emlékezzenek meg április 11-ről, ezért néhány helyen egyből lemondták, betiltották a március 15-i rendezvényeket.

Nem értette, hogy miért nem lehet március 15. nemzeti ünnep, hiszen igazából senki nem tudta, hogy a király valóban ellenezné-e napot. Viszont, ha már tényleg muszáj másik dátumot választani, akkor véleménye szerint akár március 16-a is lehetne az, mivel 1848-ban V. Ferdinánd akkor ígérte meg, hogy teljesíti a magyar nemzet kívánalmait. Vagy szerinte lehetne március 17-e is, hiszen ekkor nevezte ki gróf Batthyány Lajost az első felelős magyar minisztérium kormányfőjévé.

Március 16-át vagy 17-rét számomra szintén nehéz lenne nemzeti ünnepként elképzelni, hiszen akkor nem történt semmi olyasmi, amit újra és újra, majdnem, mint egy mesét el lehet mondani az utókornak. Ráadásul a március 15-i események azt sugallják, hogy a magyar nép összetartó, és képes közös erővel harcolni a jogaiért. Manapság ez az összetartás sokszor hiányzik a társadalmunkból, így ismételtén oktató jelleggel bír az ifjúság számára.

Egy egészen „eredeti” ötlet

A másik politikus, akinek meghökkentő koncepciója támadt, az Rohonczy Gedeon (1852-1929) volt. Rohonczy egy új bírálója volt a kormánynak, ugyanis körülbelül egy hónappal a vita előtt, február 14-én lépett ki a Szabadelvű Pártból. Ebből kifolyólag ő személy szerint április 11-e mellett állt ki, azonban megértette az ellenzék március 15-ét támogató álláspontját is. Sőt, tökéletesen egyetértett az ellenzékkel abban, hogy a „minden időkre” szavak kihagyásával még Bánffy se gondolja, hogy sokáig meg lehetne ünnepeltetni április 11-ét.

A legnagyobb problémát abban látta, hogy egy ilyen jeles ünnepről nem tudnak egyhangúan megegyezni. Tehát a népakarat is megosztott, emiatt az ország két ünnepnapot fog megülni: az egyiket hivatalos utasítás, a másikat hazafiság miatt. Ez szerinte nemzetgazdasági szempontból kifejezetten hátrányos, hiszen így két napon nem fog

dolgozni az ország. Példaként felhozta a buddhista és iszlám országokat az Egyesült Államokkal szembeállítva, ugyanis az előbbieknél jelentősen több (vallási) ünnep van, mint az amerikaiaknál. Ebből kifolyólag elmaradottabbak is, hiszen az a néhány nap -, amin dolgozhattak volna, - pár évtized, évszázad alatt felhalmozódik, és ez így már tekintélyes lemaradást jelent. Törökbecse képviselőjeként azzal is megindokolta állítását, hogy az aratási időszakban az ortodox vallású szerbek hozzávetőlegesen két héttel később aratnak, mint a keresztény magyarok, mert több vallási ünnepük van, így mire a szerbeknél is aratásra kerül a sor, addigra a termény már „rothad”.

A másik gondnak azt látta, hogy március 15-én nem csak a pesti forradalomról, az áprilisi törvényekről és a szabadságról emlékezik meg az ország, hanem a szabadságharcosokról is. Budapesten pedig, főleg 1860 óta gyűlnek össze a legnagyobb tömegek, ugyanis az 1860-as március 15-i megemlékezésen sortűzet nyitottak egy megközelítőleg ötszáz fős csoportosulásra. Az itt megsebesült Forinyák Géza (1840-1860) pedig később belehalt sérüléseibe, mártírrá vált.

Mindezek miatt szerinte meg lehetne kötni azt a kompromisszumot, hogy ezentúl mindig húsvét hétfőn tartsák a hivatalos megemlékezéseket – ráadásul 1898-ban április 11-e éppen húsvét hétfőre esik - elvégre az már amúgy is ünnep, így nem dolgoznának még egy nappal kevesebbet.

Az az opció, hogy húsvét hétfőn emlékezzenek meg állami keretek között az 1848-49-es eseményekről, véleményem szerint képtelenség volt. Mint ahogy Eötvös Károly is mondta, egy nemzetnek időt kell szánnia arra, hogy emlékezzen a múltjára, és nem szabad kizárólag a gazdaság minél gyorsabb, hatékonyabb fejlődésével foglalkoznia. Meglátásom szerint a múlt ismerete továbbá azért fontos, mert sokat tanulhatunk a már korábban elkövetett hibákból, és könnyebben megláthatjuk jelen idejű történések okait, lehetséges következményeit.

Mit gondolhatott Ferenc József?

Mivel az uralkodó az Osztrák Császárság egyben tartására esküdött fel, így az teljesen érthető, hogy a szabadságharcot miért verte le. Az azt követő megtorlás mindazonáltal már megkérdőjelezhető. Ha a retorzió helyett, már a legelején békülékeny lépéseket tett volna, akkor talán a magyar nemzet jobban elfogadta volna a Habsburg uralmat, és így a magyar és az osztrák nép közösen tovább fenn tudta volna tartani a birodalom integritását, egységét. 1867-ben azonban az a császár, akinek teljes felelőssége volt az 1848-49-es történésekért, visszaadta a régóta követelt, az áprilisi törvényekben megfogalmazott egyéni és kollektív jogok egy részét. Bár ez részben külpolitikai kényszer hatására történt.

A Habsburg-dinasztia ahhoz képest, hogy a 19. század közepén a társadalom már többnyire megvalósította a felvilágosodás eszméit, még mindig gyakorlatilag „középkori világképpel” tekintett a világra. Ennélfogva Ausztria minden országát a saját „birtokuknak” tekintették, és Ferenc Józsefet is ennek szellemében nevelték. Édesanyja, az erős akaratú Zsófia bajor királyi hercegnő (1805-1872) kezdetektől fogva császárnak szánta,

így beléplántálták azt is, hogy csak és kizárólag Istennek tartozik elszámolással. Mivel ő volt a hadsereg legfőbb parancsnoka, ezért úgy gondolhatta, hogy amíg a birodalom alattvalói teljesítik az ő utasításait, addig rend és béke fog uralkodni.

Amikor 1848. december 2-án kikiáltották osztrák császárnak – pusztán tizennyolc évesen –, azonnal azzal kellett szembesülnie, hogy a rebellis magyarok szétzilálják a birodalmát. Habár a szabadságharc véres leverését többnyire Ferenc József számlájára írjuk, lépései valójában zsenge kora miatt inkább anyja, Zsófia és tanácsadói akaratát tükrözték.

A forradalom durva vérbe fojtásának ellenére az ifjú császár már 1852-ben Magyarországra látogatott, ahol éljenző emberek tömegei fogadták. Ez felettébb megtévesztő volt, hiszen számára ebből az következett, hogy jól tette, hogy leverte a „*lázadást*”, és ezt már a magyarok is elismerik, mert így megmenekültek a forradalom következményeitől. Mindebből kifolyólag nem csoda, hogy Kossuth Lajos 1894-es halála után nagyon ellenezte, hogy itthon állami tiszteletadás mellett vegyenek végső búcsút tőle. Sőt, az is teljesen érthető lett volna, ha Bánffy Dezső kormánya Ferenc József álláspontjára hivatkozva mondja azt, hogy március 15. nemzeti ünnepként szóba sem jöhet. Azonban egyértelműen nem mondták ki, hogy a király nem engedélyezi azt a napot.

Az ellenzék a kormány szemére vetette, hogy az nem kommunikálta a megemlékezés valódi okát az uralkodó felé. Önmagától pedig a császár nem ismerhette a közhangulatot Magyarországon, mert ha egyáltalán olvasott magyar nyelvű újságot, akkor is csak kormánypártit. Bánffy még rögtön azután, hogy Kossuth Ferenc először felvetette az 1848-as alkotások megünneplését, utasította a király személye körüli minisztert, Jósika Samut, hogy érdeklődj meg Ferenc József véleményét ezen ügyben. Arról viszont, hogy a király mit mondhatott, nem találtam hiteles információt.

Azonban úgy látom, hogy Ferenc József hosszú uralkodása során tett olyan „*gesztusokat*” a magyar nép irányába, melyek arra engednek következtetni, hogy nem különösebben zavarta volna, ha március 15-én állami ünnepeket tartanak Magyarországon. Azt kétségtelenül tudta, hogy magánúton szerveznek rendezvényeket, hiszen uralkodása elején kísérletet tett ezek megfékezésére, sikertelenül.

Az egyik ilyen „*gesztus*” részéről az volt, hogy végül engedélyezte Kossuth Lajos maradványainak hazahozatalát. A másik még az 1867. június 8-i koronázása után történt. Ekkor az uralkodó koronázási ajándékként 50 ezer aranyat kapott, amit Deák Ferenc javaslatára felajánlott „*az 1848-49-ben elesett honvédek özvegyei és árvái felsegélyezésére*”.

Ráadásul a Ferenc József köztudottan egész életében meglehetősen zárkózott volt, még a közvetlen családjának sem tudott érzéseiről beszélni, hűvös távolságtartással viseltetett irántuk. Abból, hogy szinte mindenhez ilyen érzéketlenséggel viszonyult, arra következtettek, hogy ha a Bánffy-kormány teljes nyíltsággal elé tárta volna az ügyet, akkor talán, ha vonakodva is, de beleegyezett volna a 48-as vívmányok március 15-i hivatalos megünneplésébe birodalom békéjének fenntartásáért.

Összegzés

A képviselőház végezetül a 262. ülésen, 1898. március 16-án – már egy nappal a pesti forradalom ötvenedik évfordulója után - fogadta el harmadszori olvasatban „*az 1848-iki törvények megalkotása emlékének ünnepléséről*” szóló 1898. évi V. törvény-cikket. Az uralkodónak küldendő hódoló felirat részletes tárgyalásával pedig csupán a március 28-án tartott 271. ülésen végzett a parlament alsó háza.

Az 1898-as képviselőházi vita nagy jelentőséggel bírt, hiszen ennek eredményeként született először olyan törvény, amely valamilyen formában megemlékezik az 1848-49-es forradalomról és szabadságharcról. Az 1867-es kiegyezés óta a törvényjavaslatokat támogatók és ellenzők többnyire az Ausztria és Magyarország közti közjogi viszony mentén váltak ketté. Nem véletlenül volt ennek a diskurzusnak is az egyik központi eleme Magyarország Habsburg birodalmon belüli helyzete, függetlenségének léte, avagy nem léte egészen a Pragmatica Sanctio-ig visszamenőleg. Már-már görcsösen próbálták értelmezni, hogy mikortól létezett, és mely területekre volt értelmezhető az ország függetlenségének fogalma. Ez az ügy sem képezett tehát kivételt: az ellenzéki pártok természetesen most sem értettek egyet a kormánypárttal még a múlt értelmezésében sem!

Meglátásom szerint mindazonáltal a legsúlyosabb gond az volt, hogy az ellenzéki pártok nem tudtak teljesen egységes álláspontot kialakítani. A függetlenségi ellenzék március 15-ét pártolta, valamint elutasította az uralkodónak küldendő felirati javaslatot. Az Apponyi Albert vezette Nemzeti Párt viszont egyetértett a kormánnyal április 11-e tárgyában, mindössze a felirat szövegezését kifogásolta.

Számomra tanulságos volt azt látni, hogy sokszor milyen csekélyiségekről alakultak ki egészen komoly viták az 1848-as vívmányok állami megemlékezését tárgyaló képviselőházi üléseken. Például, amikor arról vitáztak, hogy házszabályellenes-e letenni a Képviselőház asztalára a törvényhatóságok által benyújtott kérvényeket, vagy sem.

Hiszen összességében mindkét fél ugyanazt akarta, csak más okból kifolyólag. A korábban már említett újságírói mondat, miszerint „*Magyarországon nem törvényhozás, hanem csak majoritás van*” véleményem szerint, megragadta a dualizmus lényegét. Ez főleg a szavazásokkor nyilvánult meg.

A dualizmus másik közismert jellegzetessége az obstrukció volt. Ez viszont, megítélésem szerint, csupán egy ellenzéki képviselőhöz köthető jelen vita esetében. Mégpedig Polónyi Gézához. Néhány felszólalása kezdetén kifejezetten hangsúlyozta, hogy csak röviden szeretné felvázolni nézeteit az adott témában – talán, mert nem szívesen untatta volna a házat - mégis meglehetősen hosszadalmasan beszélt. Tette ezt, annak ellenére, hogy ez nem az ő ügyét szolgálta. Elvégre ő is március 15-ét szerette volna nemzeti ünnepé nyilvánítani, miközben az első olyan ülés, amelyen ezt a törvényjavaslatot vitatták, március 11-én zajlott. Viszont annak sem lett volna sok értelme, hogy ha már április 11. elszabotálására készül, ugyanis azt egyedül semmiképpen sem tudta volna véghez vinni.

Az ellenzék azon felvetésének hatására, miszerint az áprilisi törvényeket nem az adott hónap 11., hanem 14. napján szentesítették, felmerülhet az a kérdés, hogy miért vetették fel az ellenzéki képviselők ezt. Valószínűsítem, hogy egy másik nap javaslatával csak meg akarták ingatni a kormányt saját szavának bizonyosságában, - ami sikerült is. Ezáltal alátámasztották megállapításukat, mely szerint a szentesítés napjával addig egyáltalán senki sem törődött, és emiatt kellett Bánffy-nak is utánanéznie a pontos dátumnak.

De vajon miért éppen április 14-ére akarták ráhúzni a törvények uralkodói jóváhagyását? 1849-ben ezen a napon kiáltották ki a debreceni református nagytemplomban a Kossuth Lajos által kezdeményezett magyar Függetlenségi Nyilatkozatot, valamint a Habsburg-ház második detronizációját. Tehát keresve se találhattak volna egy olyan napot, ami ennél is érzékenyebben, kínosabban érintette volna Európa egyik legmeghatározóbb uralkodócsaladját. Annak ellenére, hogy a magyar függetlenség kinyilvánítása egy évvel később, 1849-ben történt, Ferenc József egészen biztosan nem engedte volna ezt a napot nemzeti ünneppé nyilvánítani. Ezzel azonban a legnagyobb valószínűség szerint az ellenzék is tisztában volt. De hát akkor mégis miért mondták ezt? Így akarták volna „ráerőszakolni” a kormányra és az uralkodóra március 15-e elfogadását, gondolva, hogy a forradalom napja még mindig jobb, mint az elszakadásé? Mindazonáltal azt is tudniuk kellett, hogy állításuk rendkívül könnyedén megcáfolható.

Ami pedig Rátkay László (1853-1933), ellenzéki képviselő jóslatát illeti, miszerint április 11-re nem fognak sokáig emlékezni az emberek, teljes mértékben megvalósult. Az ötvenedik évforduló évében ugyan még a legtöbb újság nagy odaadással taglalta az ünnepi beszédek, a következő években már nem nagyon hozták fel a témát. A hatvanadik évfordulón a legtöbb folyóirat éppen az alkotmányosság hiányát emelte ki. A Pesti Hírlap egyik évben azt jegyezte meg, hogy az emberek többsége kifejezetten meglepődik, hogy április 11-én nem tud hivatalos ügyeket intézni.

Április 11-ről hivatalosan egészen 1927-ig megemlékeztek – kivéve természetesen 1919-et -; a Horthy-korszakban a hatalom március 15-ét iktatta helyette törvénybe nemzeti ünnepként. Ez azért disszonáns kissé, mert a monarchikus államformával folytonosságot hirdető, *önmagát ellenforradalminak* tituláló rendszer vezette be a *forradalom évfordulóján* történő állami megemlékezéseket. Ezt követően soha nem merült fel április 11. ünneplésének gondolata.

Bibliográfia

Alapvető források:

Képviselőházi napló; 1896-1901, 1896. XIII. kötet, 1898. január 18-február 14., 233. országos ülés 1898. február 5-én; 249-273. o.;

https://library.hungaricana.hu/hu/collection/orszaggyulesi_dokumentumok/ (Letöltés ideje: 2022. 02. 07.)

Képviselőházi napló; 1896-1901, 1896. XIV. kötet, 1898. március 9-április 11., 259. ülés (1898. március 11.) 7-31. o.; 260. ülés (március 12.) 31-60. o.; 261. ülés (március 14.) 32-79. o.; 262. ülés (március 16.) 79-102. o. és 271. ülés (március 28.) 306-312. o.

https://library.hungaricana.hu/hu/collection/orszaggyulesi_dokumentumok/ (Letöltés ideje: 2022. 02. 07.)

Képviselőházi napló, 1892. XXIV. kötet; 1895. március 13-március 30.; 1892. XXXI. kötet 1896. március 9-március 28.; 1896. V. kötet 1897. március 11-április 24.; 1896. XIV. kötet 1898. március 9-április 11.; 1896. XXI. kötet 1899. március 13-április 15.

https://library.hungaricana.hu/hu/collection/orszaggyulesi_dokumentumok/ (Letöltés ideje: 2022. 02. 07.)

Müllerné Lovas Krisztina: A márciusi ifjak nemzedékének emlékezete a március 15-i ünnepségek tükrében. Március 15-e és április 11-e megünneplése 1849-1898 között (kitekintéssel 1918-ig). PhD értekezés. Bp., 2017.

https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/33360/dissz_mullerne_lovas_krisztina_tortenelemtud.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Letöltés ideje: 2022. 02. 07.)

Könyvek:

Csorba László: A tizenkilencedik század története; Budapest, Pannonica Kiadó, 2000.

Esthók János: A boldog békeidők; Budapest, Magyar Könyvklub-Helikon Kiadó, 1998.

Gergely András (Szerk.): Magyarország története a 19. században; Budapest Osiris Kiadó, 2005.

Gerő András: Ferenc József, a magyarok királya. Budapest, Pannonica Kiadó, 1999.

Gratz Gusztáv: A dualizmus kora, I. kötet; Budapest, Magyar Szemle Társaság, 1934.

Kiss-Béry Miklós: Magyar királyok és uralkodók – 26. kötet: V. Ferdinánd, I Ferenc József, IV. Károly; Duna International Könyvkiadó Kft., Budapest, 2011., Szerkesztette: Szilágyi Rita

Kozári Mónika: Magyarország története – 16. kötet: A dualizmus kora 1867-1914; Kossuth Kiadó, Budapest, 2009.; Főszerkesztő: Romsics Ignác

Interneten elérhető tanulmányok:

Horváth Pál: Akit ötször jelöltek Nobel-békedíjra: Apponyi Albert, 2020. Képmás; <https://kepmas.hu/hu/akit-otszor-jeloltek-nobel-bekedijra-apponyi-albert> (Letöltés ideje: 2022. 01. 15.)

M. Lovas Krisztina: Viharos március 15-ei ünnep a nagy véderövita árnyékában; 2017., <https://ujkor.hu/content/viharos-marcius-15-ei-unnep-a-nagy-vederovita-arnyekaban> (Letöltés ideje: 2022. 01. 20.)

M. Lovas Krisztina: A titokban ünnepelt március 15-ék története; Múlt kor, https://mult-kor.hu/20090314_a_titokban_unnepelt_marcius_15ek_tortenete (Letöltés ideje: 2022. 02. 01.)

Paál Vince: Március 15-e és április 11-e: ünnepek a sajtó tükrében https://nmhh.hu/cikk/202921/Marcius_15e_es_aprilis_11e_unnepek_a_sajto_tukreben (Letöltés ideje: 2022. 02. 06.)

Tarján M. Tamás: 1914. május 25. Kossuth Ferenc halála;

<https://rubicon.hu/kalendarium/1914-majus-25-kossuth-ferenc-halala> (Letöltés ideje: 2022. 01. 15.)

Wikipédia oldalak:

Augusztus 20-i nemzeti ünnep; https://hu.wikipedia.org/wiki/Augusztus_20-i_nemzeti_%C3%BCnnep (Letöltés ideje: 2021. 12. 22.)

Függetlenségi és Negyvennyolcas Párt

https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%BCggetlens%C3%A9gi_%C3%A9s_Negyvennyolcas_P%C3%A1rt (Letöltés ideje: 2021. 12. 29.)

Magyarországi országgyűlési választások a dualizmus korában https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1gi_orsz%C3%A1ggy%C5%B1%C3%A9si_v%C3%A1laszt%C3%A1sok_a_dualizmus_kor%C3%A1ban#1896 (Letöltés ideje: 2021. 12. 22.)

Partium <https://hu.wikipedia.org/wiki/Partium> (Letöltés ideje: 2022. 02. 07.)

Törvényhatósági jogú város https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%B6rv%C3%A9nyhat%C3%A9s%C3%A1gi_jog%C3%BA_v%C3%A1ros (Letöltés ideje: 2021. 12. 29.)

Egyéb életrajzi források:

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai; Torontál vármegye: Olay Lajos, Kézikönyvtár; <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarország-varmegyei-es-varosai-1/torontal-varmegye-1B1CE/irodalom-tudomány-es-művészet-írta-vende-erno-tanar-az-s-sel-jelolteket-a-sajtot-konyvtarakat-es-a-kozmuv-egyesuletet-somfai-janos-lapszerkesz-1B8EC/olay-lajos-1B9DF/> (Letöltés ideje: 2022. 01. 15.)

Hársfai István: Győr750 – Győry Elek; 2021. Győri hírek és magazin; <https://gyorihirek.hu/gyor750-gyory-elek/> (Letöltés ideje: 2022. 01. 03.)

Kézikönyvtár: Magyar életrajzi lexikon: Polonyi Géza; <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/p-77238/polonyi-geza-77533/> (Letöltés ideje: 2022. 01. 15.)

Kozák Péter: Barabás Béla, albisi; 2013. Névpont;

<https://www.nevpont.hu/palyakep/barabas-bela-b6e32> (Letöltés ideje: 2022. 02. 01.)

Kozák Péter: Szivák Imre; 2013. Névpont; <https://www.nevpont.hu/palyakep/szivak-imre-21567>

(Letöltés ideje: 2022. 01. 16.)

Magyar életrajzi lexikon: Sima Ferenc, Kézikönyvtár

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/s-778D5/sima-ferenc-77AEE/> (Letöltés ideje: 2022. 01. 03.)

Nemzeti sírhelyek: Polónyi Géza, Nemzeti Örökség Intézete;

<https://intezet.nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/budapest/fiumei-uti-temeto/polonyi-geza/>

(Letöltés ideje: 2022. 01. 15.)

Szinnyei József: Falk Miksa, Kézikönyvtár: Magyar írók élete és munkái <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyei-jozsef-7891B/f-82EA0/falk-miksa-83271/> (Letöltés ideje: 2022. 01. 15.)

Ismeretlen szerző: A dédapa: Rohonczy Gedeon; 2017. Sauska; <https://sauska.hu/hu/blog/cikkek/a-dedapa-rohonczy-gedeon> (Letöltés ideje: 2022. 02. 01.)

Ismeretlen szerző: Eötvös Károly (1842-1916) <https://www.hidasi.hu/eotvos-karoly-1842-1916/>

(Letöltés ideje: 2021. 12. 30.)

Nevelési értekezéslet

A tény egyszerű és bizonyos szempontból magától értetődő: Schultz Zoltánt újabb öt évre a Lovassy gimnázium igazgatójává választották. Pontosabban intézményvezető-jévé. A két megnevezés közötti különbség jelentéktelennek tűnhet, pedig lehet, hogy fontos. Az intézményvezető kezében kevesebb az eszköz, az iskoláknak nincsen már önálló költségvetése, az önállóság elvesztéséhez pedig alulfinanszírozottság is társul. Kevesebb eszközzel a kezében kell elvárásokat megfogalmazni, közös irányt formálni, támogató társadalmi hátteret teremteni, forrásokat találni. Ehhez pedig nélkülözhetetlen a személyes példa, a hiteles személyiség.

Igazgatóinkról a rendszerváltás hajnalán magunk dönthettünk. Később elmondhattuk véleményünket, pályázatokat olvastunk, jelöltekkel beszélgettünk, vitáztunk, leadtuk szavazatainkat. Véleményünk nem volt kötelező erejű, de akik a végső döntést hozták, nem vehettek semmibe bennünket. Ma nem szavazunk. Véleményünkre senki nem kíváncsi, és míg hajdan vezetőinkről az az önkormányzat döntött, melynek tagjairól, polgármesteréről viszont mi dönthettünk négyévenként, ma valahol a messze Budapesten, ki-tudja-miféle szobákban, miféle szempontok szerint döntik el, ki töltsse be a vezető szerepét az ország egyik legjobb gimnáziuma élén.

A szerep azonban több mint amit a törvény betűje belétölt. A szerepet végsősoron a szereplő tölti meg tartalommal, a szereplő tölti bele elképzeléseit, vágyait, akaratát, személyes autonómiáját. A gyenge, gyáva szereplő a legékesebb szerepet is elpocsékolja, az erős, okos, szuverén szereplő viszont a mégoly legyengített szerepben is megkerülhetetlen. És bár senki nem volt kíváncsi a véleményünkre, hivatalos szavazati arányok híján is bizton állítom, hogy egy szavazáson kollégái óriási többsége Zoli mögött állna. Ez adja igazi legitimitását, nem pedig az, hogy a messzi Budapest ki-tudja-milyen szobájában, ki-tudja-kik, ezúttal éppen az iskola népének kívánsága szerint választottak.

Amikor az alább következő beszélgetésre leültünk, Magyarországon sisteregtek az iskolák körül az indulatok. Sztrájkok, tüntetések, polgári engedetlenség az egyik oldalon, fenyegetések, elbocsátások a másikon. Nagy kihívás ez a helyzet egy olyan intézmény vezetőjének, amely büszke, autonóm közösségként tekint magára, a hatalom előtt nem hunyáskodik, kiáll, hallatja a hangját. A mögöttünk álló zaklatott évek, a járvány és a társadalmi harc évei szinte tökéletesre érelették a Lovassy és vezetője kapcsolatát. Példa nélkül álló helyzeteket kellett megoldanunk, és együtt oldottuk meg őket. A Lovassy ma is jelzőfény, és nem lehetne az, ha a vezető gyengére szabott szerepét nem egy határozott, szabad, büszke ember töltené be. Egy lovassys.

Asztalos István

Az igénytelenséget nagyon nehezen tűröm

Schultz Zoltán

Asztalos István: Zoli, gratulálok.

Schultz Zoltán: Köszönöm szépen.

A.I.: Volt benned aggodalom?

Sch.Z.: Nem. Nem volt. Amikor eldöntöttem, hogy pályázok, mert nyilván az ilyesmit mérlegeli az ember, azt gondoltam, hogy én a magam részéről megírom a pályázatot, éreztem, hogy van mögöttem valamennyi támogatottság, attól fogva nem aggódtam. Úgy gondoltam, ha úgy döntenek mások is, hogy ezt én csináljam tovább, ha ezt elfogadják, akkor csinálom tovább, ha pedig nem, akkor én matematika és fizika tanár leszek.

A.I.: Ez volt tehát a B terv.

Sch.Z.: Igen. Ami persze nem jelenti azt, hogy nem esett volna rosszul.

A.I.: De hát ezen már túl vagyunk. Gondolom, mielőtt a pályázatba belevágtál, összegezted az öt évedet. A Lovassyét és benne a saját szerepedet.

Sch.Z.: Úgy gondolom, hogy alapvetően sikeres öt év van az iskola mögött. Ezt nyilván megerősítik külső mérések, azok egyfajta elvárást fogalmazznak meg. Nem csak a hivatalos mérőpontokról beszélek, hiszen a mérések tükrözik azt is, hogy a pedagógusoknak, a gyerekeknek és szülőknek milyen elvárásaik vannak az iskolával szemben. Mi itt az iskolán belül is megfogalmazzuk, hogy a Lovassy nyújtson a gyerekeknek a diákévekben lehetőségeket, és azt hiszem, hogy ezek is megvalósulnak.

A.I.: Élményeket. Mert a tananyagot a gyerekek elfelejtik, de az élmény megmarad.

Sch.Z.: Én azt látom, hogy szeretnek ide járni a gyerekek. Nyilván egy részük azért, mert biztos lehet abban, hogy a továbbtanulásnál a céljait el tudja érni. Ez természetesen fontos az ide járó diákoknak. De az is nagy szerepet játszik abban, hogy szeretnek ide járni, hogy milyen programok vannak, milyen a közeg, hogyan tudnak a tanárokkal kommunikálni. Én úgy látom, hogy ez jól működik.

A.I.: Nem tudom emlékszel-e rá, de az Index írt egyszer a Lovassyról cikket, és abban volt egy vastagon kiemelt mondat: „A diákok szerint annyira jó ide járni, hogy a többségük hétköznap a tanítás után is itt lóg, egészen az épület bezárásáig.”

Sch.Z.: Egyrészt a szervezett programokon is sokan vannak, másrészt szeretnek együtt lenni. Nyilván nagy előny az is, hogy itt vagyunk a belvárosban, de valóban, egymással is szeretnek együtt lenni.

A.I.: Említetted a szülőket. Van olyan mód, amivel a szülők általános – ha nem is homogén – véleményét ki tudod kérni?

Sch.Z.: Nem nagyon szeretjük a tanfelügyeletet, az önértékelést, az efféle jogszabályi kötelezettségeket, pedig ezeknek az a része, ami pontosan a szülői elégedettség-gel foglalkozik, az jó. Ott szoktak interjúkat készíteni a szülők képviselőivel, a szülők

tölthetnek ki kérdőívet, ez mind kiterjed a tanulmányi munkán túl az egyéb iskolai lehetőségekre, hangulatra, és ezek a szülők egy elég nagy részét mozgatják meg. Háromszáz szülőt tudunk megkeresni, nekik nagyjából a kétharmada visszajelez, és ezek nagyon pozitív visszajelzések. Az interjúkban pedig vannak saját megfogalmazásban, hosszabban is kibontott jelzések. De nagyon érdekesen, a szülők szoktak teljesen spontán is visszajelezni, a Krétán keresztül is üzennek, hogy támogatnak bennünket, megköszönik – főleg az érettségizők szülei – a sok évig tartó munkánkat. Ezeket meg is szoktam mutatni a tantestületnek.

A.I.: Van olyan csatorna, amin keresztül a diákok véleményét kikérjük?

Sch.Z.: Amikor iskolai önértékelés van, kérünk ki diák véleményeket is, miközben nyilván a szülői vélemények is a diákok tapasztalatai alapján formálódnak. Hivatalosan 300 diáknak ment ki kérdőív, de az hozzá tartozik, hogy nem látjuk pontosan, kik azok, akik visszajeleznek.

A.I.: Sokan?

Sch.Z.: Sokan. És azon túl, hogy a kérdőívet végig ikszelgetik, gyakran írnak ők is hosszabban kifejtett véleményeket. Ez az egyik csatorna. Az egyes pedagógusokról a tanári önértékelés részeként is nyilvánítanak véleményt. Persze nem teszi meg mindenki, nem feltétlen objektív, ezért is igyekszem az önértékeléseket mindig egy személyes beszélgetéssel lezárni a kollégákkal. Ezen túl, mostanában a diákönkormányzatnál is van elmozdulás, és természetesen nap mint nap itt mozogok a diákok között, az igazgatói iroda ajtaja be van ugyan csukva kilincsre, de alapvetően nyitva van. Bőven érnek benyomások.

A.I.: Ha problématérképet vagy feladatlistát kellene fogalmaznod, mik lennének azok az ügyek, amikről azt gondolod, hogy azokon dolgozni kell?

Sch.Z.: Bizonyára vannak problémák, amik kívülről jönnek be az iskolába, vannak olyanok is, amik belül keletkeznek. A diákok oldaláról nagyon határozottan jön az a visszajelzés, hogy ők soknak érzik az elvárásokat. Az elvárásoknak van egy része, ami kívülről jön, a kerettanterv és a belőle fakadó feladatok, de mi ezen is gyakran túl megyünk. Én úgy érzem, hogy ezzel nekünk belül is van tennivalónk. Optimálisabbá kellene tenni az elvárásrendszert. Bár ilyen szempontból érdekesek a diákjaink. Sokszor elmondják, hogy sokallják a tananyagot, de ha olykor kevesellik, azért azt is megfogalmazzák. Van a gyerekekben egyfajta biztonságra törekvés. Biztosak akarnak lenni abban, hogy amit itt kapnak, az elég lesz.

A.I.: A statisztikák azt mutatják, hogy elég, a Lovassy szinte biztos út az egyetem felé. De azt tudjuk-e, hogy a nálunk végzett gyerekek mekkora része megy el az országból?

Sch.Z.: Pontos statisztikáink csak a felvételizőkről vannak. Közülük nem mennek el sokan, nagyjából tíz százalék. Az osztálytalálkozókat, egyéb beszélgetéseket figyelve ennél azért jóval nagyobb a szám. A többszöröse.

A.I.: Van egy évről évre izgatottan figyelt mérőszám, amiről mindig elmondjuk, hogy nem mond el mindent, de közben mindenki fontosnak tartja. Ez a rangsor. Mit tükröz rólunk a rangsor?

Sch.Z.: Végül is fontosnak tartja mindenki ezt, hiszen hét mérőszámról szól, köztük a kompetenciamérésről, a kötelező érettségik eredményeiről, a felsőoktatásba bejutásról,

ezek tagadhatatlanul fontos mérőszámok. Egyfajta stabilitást mindenképpen ki lehet belőlük olvasni. Azt, hogy ez az iskola nagyon hosszú ideje ott van a középiskolák élmezőnyében. És hosszú időn keresztül nem tud ottmaradni egy iskola az élmezőnyben, hogyha ott nem érzik jól magukat a gyerekek. Ez azt jelenti, hogy a rangsor csak látszólag dolgozik pusztán számszerű eredményekkel, mert azokban az eredményekben nagyon sok nem számszerűsíthető érték is ott van. Ez nem csak statisztika, még ha bizonyos értelemben annak is tűnik.

A.I.: Elmondom, hogy miért volt számomra érdekes, amikor nem voltunk ott a tízben. Jött velem szemben egy utcabelim, az arcán ragyogó mosollyal. Azt hittem, valami közös örömről van szó, de annak örült, hogy huszonötödikek lettünk a listán. Ez részben azt a kérdést is felveti, hogy miért lettünk huszonötödikek, de azt is mutatja, hogy azért nem mindenki örül egyformán a sikereinknek a környezetünkben. Te ezt hogyan látod?

Sch.Z.: Biztosan vannak olyanok, akik nem örülnek a sikereinknek. Általában azt gondolom, hogy a közvélemény nem méltányolja a maga értékén az eredményeinket. Egy város szempontjából egy ilyen intézmény nagyon nagy érték.

A.I.: Gondolj bele, most lett Veszprém az év legélhetőbb városa, és az a paraméter, amiben a legegységesebben elsők voltunk, az oktatás. Én nem azt mondom, hogy ezt a Lovassy csinálta, de azt igen, hogy ez a Lovassy nélkül nem lenne így.

Sch.Z.: A kulcs az igényesség. Azt az igényességet, ami ebben az iskolában az alap, a gyerekek viszik tovább magukkal, és ez egy város szempontjából nagyon fontos. És itt nem csak a tanulásról van szó.

A.I.: Ha már itt tartunk: miért voltunk huszonötödikek? Ez olyan hirtelen és óriási változás volt, hogy nyilvánvalóan van valamilyen oka.

Sch.Z.: Abszolút van konkrét oka. Amint mondtam, a rangsort hét különböző paraméter alapján képzik. Ezek közül egyik a felsőoktatási felvételi, ahol a felsőoktatásba jelentkezett diákok eredményei, a felvételin elért pontszámok alapján képzik a listát. Ez egy nagyon jó mutató szerintem, mert nemcsak azt mutatja meg, hogy felvesznek egy diákot valahová, hanem azt is, hogy hová veszik fel, hiszen a magas presztízsű egyetemekre csak magas pontszámmal lehet bekerülni, vagyis ha mindenféle szempontból jól teljesítenek. Ez nagyon jól mérte a kimenetet. Ebben mi mindig nagyon elől voltunk, a tíz között ebben a mutatóban. Egy évben volt úgy, hogy nem kapta meg az Oktatási Hivataltól a HVG Kiadó szerkesztősége ezt az adatot, hanem csak az érettségi eredmények alapján próbáltak valamilyen mutatót kitalálni. Azt nézték, hogy az összes érettségizők arányában milyen sokan tesznek emelt szintű érettségit egy iskolában. Ebben nagyon sokadikak lettünk. Az előző mutatóhoz képest rendkívül hátul.

A.I.: Miért?

Sch.Z.: Ez engem is nagyon zavart, sokat gondolkodtam rajta, miért lehet ez így. Arra jutottam, hogy nálunk például van német nemzetiségi tagozat, ahol legtöbbször hat vagy néha annál is több tárgyból érettségiznek a gyerekek. És az nagyon nem mindegy, hogy valaki öt vagy hat-hét tárgy mellett csinál emelt szintű érettségit. Másrészt azt tudomásul kell venni, hogy a diákok optimalizálnak akkor, amikor emelt szintű érettségit választanak. Egy olyan intézményben, mint a miénk, ahol C1 nyelvvizsgával mennek ki a diákok, több C1-es nyelvvizsgánk van, mint ahányan az érettségizők vannak, ott nem

éri meg több emelt szintű érettségít csinálni, mert a C1-gyel az egyiket – már a plusz pontok szempontjából – ki lehet váltani. Én ezt le is írtam a szerkesztőknek, és meglepő módon két nap múlva válaszoltak is rá. Azt válaszolták, hogy igen, egyetértenek, és ha egy mód lesz rá, vissza fognak térni az eredeti mutatóhoz. Gondolom, nem én voltam az egyetlen, akit ez zavart, mert az idei évben valóban visszatértek az eredeti mutatókhoz, és most ismét ott vagyunk az első tízben. De ez kicsit figyelmeztetés is arra, hogy egy ilyen mérést mennyire megrángathat a módszer.

A.I.: Te mint élgimnáziumi igazgató, egy informális szervezetnek is tagja vagy, ÉGIG, azt hiszem ez a neve...

Sch.Z.: Igen. Élén járó gimnáziumok igazgatóinak grémiuma.

A.I.: Mennyire rendszeresen és hatékonyan működtök ti, „égiek”?

Sch.Z.: Ezt a közösséget alapvetően az hozta létre, amikor a pedagógus életpálya modell bevezetése után a fizetéseket elszakították a minimálbértől. Ez 2014-ben történt, a leghatározottabban az volt a cél, hogy az úgynevezett vetítési alap ellen fellépjünk, mert az már akkor is jól látszott, hogy ez a pedagógus pálya presztízsének a csökkenéséhez vezet. Nyilatkozatot is adtunk ki, és igyekeztünk később is megszólalni, amikor úgy gondoltuk, hogy szakmai szempontból ennek értelme van. Egyébként majdnem havonta találkoztunk, és igyekeztünk fenntartani azt, hogy az aktualitásokról legyen szó. Mára a megszólalások száma lecsökkent...

A.I. Miért?

Sch.Z.: Én azt látom, hogy nagyon kevésbé talál ez nyitottságra. Kicsit hiábavalóak voltak ezek a megszólalások. Volt többször, hogy az államtitkárságon fogadtak bennünket, figyeltek arra, mit mondunk, de ez nem ment túl az államtitkárságon.

A.I.: Figyeltek rá, de nem törődtek velem.

Sch.Z.: A hatékonysága nagyon alacsony volt. És akkor azt beszéltek meg, hogy alakuljunk át inkább szakmai közösséggé, és a végén az maradt belőle, hogy mi, igazgatók időnként találkozunk, és megbeszéljük, hogy ki hogyan kezel problémákat a maga intézményében.

A.I.: Beszéljünk egy kicsit a tanárokról! Mondtad, hogy a Lovassy a diákoknak néha egy kicsit sok, de szerintem egy élgimnáziumban a tanároknak sem egyszerű. Hogy látod, hogyan bírja ez az idősödő tantestület az élgimnáziumi létet?

Sch.Z.: Nagyon rendesen. Úgy látom, hogy nagyon sok energiát fektetnek a kollégák abba, hogy azon kívül, hogy a diákok és a szülők elvárásainak megfeleljenek, megfeleljenek a saját elvárásaiknak is. Ezt időnként akár az egészségük vagy a családi életük rovására is megteszik. Én nem gondolom, hogy a motivált lovassys gyerekek között a kollégáknak kevesebb energiát kell befektetni, ráadásul ha a gyerekekről beszélünk, akik itt vannak nálunk, nem egy homogén csapatról van szó. A diákok képességeit tekintve a tető is nagyon messze van, nagyon komoly elvárásaik vannak szakmailag is a tanáraikkal szemben, és természetesen itt is megjelennek a nem motivált vagy egyéb problémákkal küzdő gyerekek. Nincsenek egyszerű helyzetben a tanárok itt.

A.I.: Nemrég csináltatok egy élőképet. A lovassys korfát ábrázoltátok grafikusán. A testekkel ábrázoltátok, tehát „biografikusán.” Amit az élőkép ábrázol, egy olyan korosztályi helyzet, amivel a következő öt év alatt még sok dolgod lehet.

Sch.Z.: Az elmúlt néhány évben egy normális ütemű nyugdíjba vonulás volt az iskolában. Két-három ember évente. Ha meggondolom, hogy van hatvan tanár, 35-40 év egy pályafutás, akkor ennek így is kell lenni. A probléma a következő öt évben fog felpörögni, sőt azt látom, hogy egy kicsit még az ötödik év után. Attól már tartok. Ha az elkövetkező öt évben marad az eddigi ütem, a két-három ember pótolhatóknak látszik, de ha aztán például két év alatt öt vagy hat fizika-matematika szakos tanár megy nyugdíjba, az már kritikus helyzetet teremthet.

A.I.: Előfordulhat itt a Lovassyban tanárhiány, vagy ezt az élgimnáziumi szerep kizárja?

Sch.Z.: Ki nem zárja, de azt látom most, hogy a nyugdíjba menő tanárainkat leginkább nem pályakezdőkkel tudjuk kiváltani. Vannak pályakezdő tanáraink, de kevesen. Mind velük, mind a máshonnan érkezett kollégákkal elégedettek lehetünk ugyan, de a hosszabb távú utánpótlás fiatalokkal nehéznek látszik. Érdekes módon még mindig vannak, akik ezt a pályát választják, éppen nemrég keresett meg egy volt diákunk, aki nálunk szeretne elhelyezkedni.

A.I.: Azt látom, amikor böngészem az Évkönyvhöz a statisztikákat, hogy nagyon kevés olyan lovassys diák van, aki tanár szakra akar menni. Talán három-négy egy évben, ha jól számolom át a százalékokat. Ebből azt olvasom ki, hogy – minden pozitív tanár élményt is beleszámítva – nem vonzó a lovassysoknak a tanári pálya.

Sch.Z.: Nem. Az biztos, hogy nem vonzó. Pedig én csak azt tudom mondani, hogy ez egy nagyon jó pálya. Érdemes foglalkozni ezekkel a gyerekekkel, érdemes abban a közegben lenni, amit a gyerekek maguk körül teremtenek. De nem vitás, hogy a tanárok anyagi helyzete nagyon sokat ront azon, hogy akarnak-e tanárok lenni a lovassysok. Az egyéb problémákat, például a tananyag mennyiségét, felépítését, tanszabadságot még kevésbé is érzékelik. Visszatérve arra, hogy a Lovassy ilyen szempontból kilóg-e egy kicsit...azért kilóg. Biztosan megvan annak a presztízse, hogy valaki itt legyen pedagógus.

A.I.: Most olyan időt élünk, amikor a bérkérdések, a tanárok ügye, az oktatás ügye fel-forrósodott. És a Lovassy ebbe beleállt. Téged mint intézményvezetőt hogyan érint az, hogy a kollégáid „harcban állnak”?

Sch.Z.: Azt szoktam mondani, hogy én bizonyos értelemben szerencsés vagyok, én nem sztrájkolhatok. Legalább ebben nekem nincs, nem lehet dilemmám. A kollégákat viszont abszolút értem. Az egyik nagy problémájuk a bérkérdés, a másik, amit érintetünk már, a túlterheltség. Túlterheltség időben is és tananyagban is. És a harmadik, hogy mégiscsak azt látjuk, hogy módszertanilag is elmozdulásra van szükség, és a jelenlegi kimeneti elvárások nem ebbe az irányba terelik a munkát. Vagyis én abszolút megértem, hogy ez a sok terület egyszerre most már annyira nyomasztóvá vált, hogy ezt meg kell mutatni. Meg kell mutatni, hogy ez így nem maradhat. Meg látok felelősséget a most itt tanító tanároknak, hogy lesz-e utánpótlás. Ez egy hosszútávú kötelezettségvállalás. Azon kívül, hogy saját magukért is kiállnak, kiállnak a jövőért is. Mindig az jut az eszembe, hogy nekem még van a köznevelésben gyerekem, tehát nekem van személyes felelősségem mellett személyes érintettségem is ebben. Amit én itt, az iskolán belül nagyon komolyan el szeretnék érni, hogy elfogadják a kollégák egymás álláspontját,

és itt a különböző álláspontok nem abban vannak, hogy van-e probléma, hanem hogy ennek mi a kezelési módja. Ami ebben az én felelősségem, az az, hogy ne ziláljuk szét a tantestületet, hanem mindenki elfogadó legyen a másik álláspontjával szemben. Én annak örülnék, ha ezt a kiállást senki nem harcnak látná, hanem felelősségvállalásnak.

A.I.: Nekem – nincs semmi túlzás benne – katartikus élmény volt, amikor egyszer ide bejöttem, és a szó szoros értelmében belecsöppentem egy olyan pillanatba, ahol a diákok valami hihetetlen odaadással, intenzitással, szeretettel álltak ki a tanáraik mellett. Úgy látom, hogy itt a szélesebb körű társadalmi egyetértés is segít, ami hallatlanul fontos, mert az iskola ügyét valóban közügyggyé teszi. Ez tehát a jelen. Mit tervezel a jövővel kapcsolatban?

Sch.Z.: Nekem ez az öt évem van.

A.I.: Ha te tudnád, milyen sok az az öt év. Meg milyen kevés.

Sch.Z.: Nem tudom, hogy lehet-e nagy terveket kovácsolni.

A.I.: Az biztos, hogy a tervekhez kedvező közeg is kell. Van ilyen?

Sch.Z.: Vannak egyfelől külső körülmények, másfelől belsők. Nagyon optimistának kell lenni ahhoz, hogy azt gondoljuk, hogy a külső körülmények hamarosan olyan módon változnak meg, hogy az nagyon sokat fog nekünk segíteni.

A.I.: Nem fog tejjel és mézzel folyni a Kánaán.

Sch.Z.: Nem. Az biztos, hogy nem. Nem a külső körülmények azok, amik erősíthetnek egyelőre bennünket. A belső tartalékainkra lehet építeni, bár sokszor már a kollégák önkizsákmányolása az, ami zajlik. Mégis, van lelkesedés a tanárainkban. Felvetettük például a nemzetköziesítést. Azt látom, hogy abszolút nyitottak a kollégák a külföldi utakon való részvételre, a módszertani képzésre, vagyis hogy akár külföldről is behozunk, eltanuljunk olyan módszereket, amelyek megújíthatják a saját rutinunkat. Lehetőségeket látok abban is, hogy hogyan lehet a belső környezet változásával jobb tanulási körülményeket teremteni. Akár fizikai értelemben vett tereket létrehozni. Ebben vannak lehetőségek.

A.I.: A Lovassynak van egy sok év alatt kialakult tagozati szerkezete. Ez változhat?

Sch.Z.: Az elkövetkező pár évben?

A.I.: Igen.

Sch.Z.: Én, mikor a pályázatomat írtam nem láttam kényszert ennek a változtatására, de természetesen a külső igényeket és a belső tapasztalatokat figyelve lehet elmozdulás. Az látszik, hogy egyre közelebb kerülnek egymáshoz a tagozati lehetőségek az utolsó két évben. A kerettanterv abba az irányba mozdult el, hogy az utolsó két év jobban tartalmaz tantárgyválasztási lehetőséget. Az is lehet egy kérdés, hogy a nyelvismeret, az, hogy egyre magasabb szintű nyelvtudással kerülnek ide be diákok, kikényszerít-e változást. Vagy a különböző képzési formák iránti igény. Egyébként úgy gondolom, hogy az például szerencsés, hogy nem egy általános gimnáziumként jelenünk meg. Ez fontos abból a szempontból, hogy mennyire vagyunk képesek fiúkat vonzani. Itt most van egy teljesen egészséges nemi arány. Most például több a fiú, mint a lány. A gimnáziumok között általában nem ez a jellemző.

A.I.: Említetted, hogy nagy a teher a diákokon. Lehet ezt csökkenteni?

Sch.Z.: Úgy látom, hogy főleg az alsóbb évfolyamokban van arra lehetőségünk, hogy lazítsunk a megfelelési kényszeren, azon, hogy mindent meg akarjunk tanítani, amit mi fontosnak tartunk, és el is várjuk, hogy a diákok mindent megtanuljanak. Az a tapasztalatom, hogy az utolsó két évfolyamon akkor is lehet az előzményekre építeni, ha az alsó évfolyamokon lazítunk egy kicsit a követelményeinken. Nyilván nekünk van egy elképzelésünk arról, hogy általános műveltségben mit várunk el a diákoktól. De akárhogy is szeretnénk, szerintem ez nem megy.

A.I.: *Ha már szóba hoztad. Az általános műveltség olyan, mint egy ragasztóanyag. Az a feladata, hogy a társadalmi közép közös kulturális minimumát adja. De lehet, hogy az, amit mi ma az iskolában képviselünk, egy 150 éves műveltségeszemély.*

Sch.Z.: Így van. Arra nagyon ügyelnünk kell, hogy nem lehet a mi múltunk a jövője a gyerekeknek. Ez nem fog működni. Az, amit mi általános műveltségnek tekintünk, lehet egy alapanyag, de nem biztos, hogy ezt úgy kell elsajátíttatnunk, ahogyan eddig gondoltuk. Lehet, hogy az itt a lényeg, hogy tudjanak dolgozni ezzel az alapanyaggal, egyáltalán: tudjanak róla, de ezen túl már inkább az a fontos, hogy tudjanak egymással együttműködni, tudjanak kreatívak lenni, tudják kritikusan szemlélni ezt az egészet, ami körülöttük zajlik. És ehhez nyilván fel lehet használni alapanyagként azt is, amit régen az általános műveltséghez soroltunk, de mindent bevinni, szerintem hosszú távon nem lehet. Vagyis amikor azt mondom, hogy az alsóbb évfolyamokon egy kicsit változtatni kellene a módszereinken, akkor abban ez is benne van.

A.I.: *Minden egyszerűbb lenne, ha ebben az oktatásirányítás is partner lenne.*

Sch.Z.: Így van. A külső körülmények most nem biztos, hogy ebbe az irányba tolnak bennünket, éppen ezért kell bátorság a tanárok részéről, kell önbizalom, hogy elhiggyék, hogy ezt másképpen is lehet, és ez a kimenetet nem fogja feltétlenül rontani. És valóban, a kimeneti szabályozás ebben nem segít. Például ma is úgy van, hogy az érettségien egyedül kell odaülni egy papírhoz, miközben arról beszélünk, hogy javítani kellene az együttműködést, a csoportban történő munkát. Ez a kimeneti mérés nem ezt erősíti. Persze azt is látom, hogy a diákok odaláról is van konzervatív szemlélet, egy válasz akkor, amikor az órán csoportmunka zajlik, hogy azzal csak elmegy az idő, ne vacakoljunk, mondják meg, mit kell megtanulni. A tanároknak is, de a diákoknak is bátrabbnak kellene lenniük.

A.I.: *Ha összegezned kellene azt, amit az elmúlt tíz évben magadról mint vezetőről megtanultál, mit mondanál?*

Sch.Z.: Vannak dolgok, amik nekem nehezen mennek. Én arra szoktam építeni, hogy mindenkinek van belső motiváltsága, és ezzel a belső motiváltsággal végzi a munkáját. Ha ez valakinél nincs így, akkor én nehezen bánok vele. Én akkor visszahúzódok. Biztos, hogy ez attól is van, hogy valamilyen oknál fogva nekem soha nem volt szükségem az életem során külső motiválásra. Nemcsak büntetésre, hanem dicséretre sem. Talán ezért nem megy nekem olyan jól a dicséret. Időnként előjön ez nálunk, hogy dicsérünk-e eleget, értékeljük-e eléggé, hogy ki milyen munkát végez. Nekem ez nehezen megy.

A.I.: *Cserébe jutasi őrmester stílus sincs. Drill.*

Sch.Z.: Igen. Cserébe nagyfokú önállósága van a kollégáknak. És én ezt fontosnak is tartom. Végtére is mindenki egy olyan értelmiségi pályát választott, ahol ennek az értelmiségi létnek jelentős eleme az, hogy saját maga döntsön módszerekről, legyen elképzelése arról, hogyan gondolja ő a saját munkáját. Ezért lenne fontos, hogy sokkal nagyobb tere legyen a munkánkban a szabadon választható résznek.

A.I.: És a tanár személyiségének.

Sch.Z.: A gyerekek nagyon szeretik azt, ha megjelenik a tanár személyisége is az órán. A magyarnál, amit te tanítottál, nagyobb lehetőség van erre, mint például a matematikánál, de ott sem mindegy, van-e a tananyag mögött hitelesítő személyiség.

A.I.: Én azt szoktam mondani, amikor a te vezetési stílusod szóba kerül, hogy te elég nagy pályát rajzolsz meg, viszont ezeket a tágas határokat szigorúan őrzöd.

Sch.Z.: Igen, ez egy jó meglátás. Én nagyon sokáig, nagyon sok mindent hagyok, de határozottan van határ. Az igénytelenséget nagyon nehezen tűröm. Tanároknál is, diákoknál is, nagyon nehezen. Vannak diákok, akikben látom a lehetőséget, és nem akarnak élni vele. Az nekem nehéz nagyon. Hiába tudom azt ésszel, hogy az én felelősségem csak egy darabig tart, hiszen tele vagyunk itt felnőtt emberekkel, az ő felelősségük is az, hogy kihasználják saját szellemi potenciáljukat, de ha azt látom, hogy herdálják azt, amijük van, azt nagyon nehezen viselem.

A tények nyelvén

Iskolai jutalmazás 2021/2022

Jubileumi emléklakett

Az iskolánk legmagasabb, tanulóknak adható elismerése a Lovassy László Gimnázium Jubileumi emléklakettje. Ezt azok a végzős tanulók kaphatják, akik tanulmányi téren, egyéni kulturális vagy sport teljesítményben gimnáziumi tanulásaik során országos szintű eredményt értek el, és a tanulóközösség elé minden tekintetben példaként állíthatók.

A Herendi Porcelánmanufaktúra által elkészített jubileumi emléklakettel jutalmazott tanulók közül a legkiemelkedőbb teljesítményt nyújtó diák megkapja a manufaktúra által készített Lovassy mellszobrot is.

A 2022-ben végzett évfolyamon Jubileumi emléklakettet kapott:

Illés Máté 12.C osztályos tanuló, példamutató magatartásáért és kötelességteljesítéséért, kitűnő tanulmányi eredményéért, az angol nyelv tantárgyból a középiskolai tanulmányai alatt elért kiemelkedő eredményeiért. Az angol nyelv OKTV-n 2021-ben a 18. helyen végzett, míg 2022-ben a 8. helyet szerezte meg. Kiváló tanulmányi munkája mellett példamutató közösségi tevékenységet is végzett az osztályban, a diákönkormányzatban és az informatika valamint idegen nyelvi önképzőkörökben.

Bálint Jázmin 12.B osztályos tanuló, példamutató magatartásáért és kötelességteljesítéséért, a német nyelv tantárgyból elért eredményeiért. A német nyelv OKTV-n 2021-ben a 26. helyen, 2022-ben a 8. helyen végzett. A kiváló tanulmányi munkája mellett az iskolai diákönkormányzat munkájában is aktívan vett részt.

Várnai Jadranka 12.B osztályos tanuló, példamutató magatartásáért és kötelességteljesítéséért, kitűnő tanulmányi munkájáért, a német nemzetiségi nyelv és irodalom illetve a német nyelv tantárgyakból elért eredményeiért. A német nemzetiségi OKTV-n 2021-ben a 6. helyen, 2022-ben a 4. helyen végzett, a német nyelv OKTV-n 2022-ben a 10. helyezést érte el. Öt éven át tagja volt az iskola vegyeskarának Helikoni sikerekkel.

Gelencsér András 12.A osztályos tanuló, példamutató magatartásáért és kötelességteljesítéséért, kitűnő tanulmányi munkájáért, a gimnáziumi tanulmányai alatt a fizika, francia nyelv, angol nyelv, történelem, magyar nyelv és kémia tantárgyakból nyújtott kiemelkedő teljesítményéért, eredményeiért. A Savaria történelem versenyen a 2. helyen végzett, ő volt a 4. tagja a Bolyai Anyanyelvi versenyen több éven át eredményes 12.A-s csapatnak, a fizika OKTV-n és a francia nyelv OKTV-n egyaránt a 7. helyen, az angol nyelv OKTV-n a 12. helyen végzett.

A tantestület döntése alapján 2022-ben **Gelencsér András** kapta a porcelánmanufaktúra által készített Lovassy mellszobrot is, a legkiemelkedőbb eredmények alapján.

Nevelőtestületi jegyzőkönyvi dicséret

A Lovassy László Gimnázium nevelőtestülete a kiemelkedő eredmények elismeréseként nevelőtestületi jegyzőkönyvi dicséretben részesítheti azt a tanulót, aki az adott tanévben kötelességét példamutatóan teljesítette, és valamely területen, országos szinten is öregbítette iskolánk hírnevét.

A nevelőtestület az idei tanévben elért eredményei alapján a 2021/2022-es tanévben jegyzőkönyvi dicséretet kapott:

Engi Viktória Éva	12.A
Baumann Kristóf Péter	12.A
Czaun Dóra	12.A
Tárnoki Ágnes Katarina	12.A
Soós Boglárka	12.B
Tóth Boglárka	12.B
Csákány Olivér	12.D
Magyar Jázmin Beatrix	12.D
Körmendi György Imre	9/NY.A
Halmavánszki Dóra	9/NY.A
Fogarassy Kristóf	9.A
Gáspár Menyhért Boldizsár	9.A
Mayer Krisztián	9.A
Kocsis Lilla	9.B
Fodor Virág	10.A
Friedrich Hanna	10.A
Nemes Réka	10.B
Balázs Eliot Emánuel	10.C

Várady Lilla	10.C
Biszak Sára Zsuzsanna	10.D
Bertalan Dániel László	11.A
Tislér Levente Norbert	11.A
Pósfai Márton Béla	11.A
Tóth Ábel	11.A
Szauter Benedek	11.A
Sárközi Márton	11.A
Schmera Emília	11.A
Léner Rebeka Réka	11.B
Szijártó Anna	11.B
Nagy Lili	11.B
Ujhelyi Patrik Gábor	11.C
Czövek Gréta	11.D
Salamon Réka Eszter	11.D
Farkas Kincső Sára	11.D

Nevelőtestületi elismerés művészeti tevékenységért

Művészeti díjban az a diákunk részesülhet, aki gimnáziumi tanulmányai során folyamatosan kiemelkedő tevékenységet végzett valamely művészeti területen, vagy egyéni, közösségi, országos szintű eredményt ért el. A nevelőtestület döntésének megfelelően a művészeti díjat a következő végzős tanulók vehették át:

Pipó Fanni	12.A
Horányi-Nagy Lili	12.B
Lacza Boglárka	12.B
Simonyai Lujza	12.B
Pálffy Liza Júlia	12.B
Kedves Lőrinc András	12.C
Nádas András	12.C
Nagy Nóra	12.D
Naszer Hanna	12.D

Nevelőtestületi elismerés sport tevékenységért

Sport díjban részesülhet az a végzős diákunk, aki gimnáziumi tanulmányai során folyamatosan kiemelkedő sporttevékenységet végzett, vagy a sport területén, országos szinten dobogós helyezést ért el.

2022-ben a nevelőtestület döntése alapján a sport díjat vehetett át:

Lantai Anna Boróka	12.C
---------------------------	-------------

Közösségért díj

2017-ben a Lovassy és volt Piarista Gimnázium Öregdiákjainak Baráti Köre Közösségért díjat alapított, azon végzős diák jutalmazására, aki képességeihez mérten jó tanulmányi eredménye mellett a legtöbbet tett az iskolaközösségért.

A 2021/2022. tanévben a Közösségért-díjat a végzős évfolyamon

Takács Levente 12.C osztályos tanuló kapta, a közösség szervezésében és alakításában tanúsított példaértékű, pozitív hozzáállásáért, kezdeményező közösségi tevékenységéért osztályszinten, önképzőkörökben és a diákönkormányzatban.

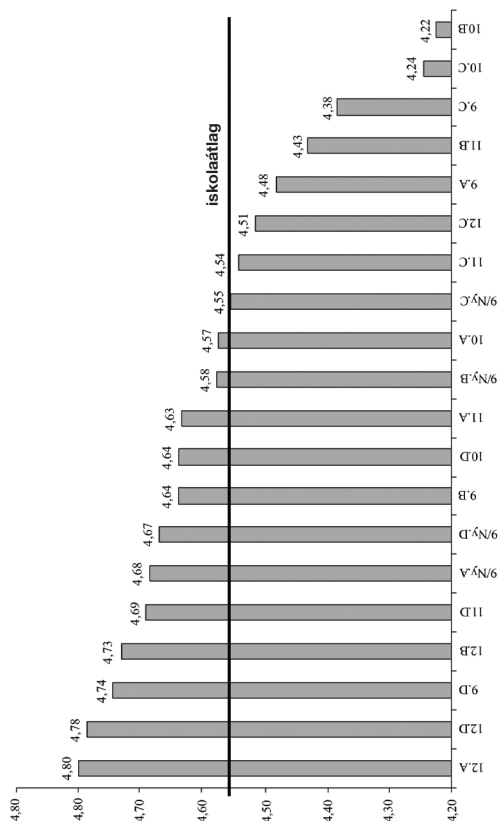

Osztálystatisztikák

Osztály	Osztályfőnök	Létszám					Átlag	Bukás	Igazolt hiányzás	Igazolt átlag	Igazolatlan hiányzás	Igazolatlan átlag	Nyelvvizsgák száma	Kitűnők száma	7. záradék	8. záradék
		5	4	3	2	1										
9/Ny.A	Király Viktor	32 fő	136 db	48 db	6 db	0 db	4,68	0 fő	80,34	0 óra	0,00	6 db	11 db	0 db	11 db	
9/Ny.B	dr. Orosz né dr. Takács Katalin	34 fő	148 db	79 db	11 db	0 db	4,58	0 fő	82,47	2 óra	0,06	0 db	2 db	0 db	2 db	
9/Ny.C	Sebesyén Péter	30 fő	110 db	58 db	11 db	0 db	4,55	0 fő	93,00	1 óra	0,03	0 db	4 db	2 db	2 db	
9/Ny.D	Hollabné Szita Zsuzsanna	32 fő	159 db	54 db	10 db	0 db	4,67	0 fő	91,44	0 óra	0,00	0 db	7 db	0 db	7 db	
9.A	Osizmazsné Fazekas Beáta	33 fő	265 db	158 db	37 db	3 db	4,48	0 fő	92,48	4 óra	0,12	1 db	1 db	1 db	6 db	
9.B	Horváth Katalin	32 fő	360 db	122 db	27 db	2 db	4,64	1 fő	96,56	0 óra	0,00	3 db	4 db	2 db	2 db	
9.C	Márfy Katalin	30 fő	218 db	148 db	50 db	4 db	4,38	0 fő	110,13	0 óra	0,00	5 db	3 db	1 db	2 db	
9.D	Iszti János	32 fő	333 db	106 db	4 db	0 db	4,74	0 fő	93,94	0 óra	0,00	0 db	9 db	0 db	9 db	
10.A	dr. Kántorné Kovács Csilla	31 fő	285 db	116 db	30 db	3 db	4,57	0 fő	109,48	2 óra	0,06	0 db	4 db	0 db	4 db	
10.B	dr. Füléné Pó Gabriella	29 fő	194 db	192 db	66 db	12 db	4,22	0 fő	148,45	0 óra	0,00	4 db	1 db	0 db	1 db	
10.C	Réti Anikó	31 fő	192 db	165 db	66 db	10 db	4,24	0 fő	116,55	0 óra	0,00	8 db	2 db	0 db	2 db	
10.D	Barna Márta	32 fő	309 db	109 db	25 db	1 db	4,64	0 fő	86,31	0 óra	0,00	6 db	3 db	1 db	2 db	
11.A	Stark Péterné Zöldvári Ildikó	33 fő	276 db	94 db	19 db	4 db	4,63	0 fő	146,27	0 óra	0,00	44 db	6 db	0 db	6 db	
11.B	Bankó Mónika	30 fő	247 db	141 db	48 db	5 db	4,43	0 fő	124,77	13 óra	0,43	23 db	4 db	1 db	3 db	
11.C	Szabó László	30 fő	289 db	126 db	29 db	8 db	4,54	0 fő	136,70	0 óra	0,00	27 db	2 db	2 db	2 db	
11.D	Poszgainé Becze Boglárka	32 fő	284 db	84 db	18 db	0 db	4,69	0 fő	175,03	1 óra	0,03	27 db	2 db	0 db	2 db	
12.A	dr. Réti Balázs	31 fő	291 db	53 db	9 db	0 db	4,80	0 fő	65,03	2 óra	0,06	48 db	11 db	5 db	6 db	
12.B	Buglák Anita	29 fő	287 db	86 db	7 db	1 db	4,73	0 fő	135,83	0 óra	0,00	0 db	6 db	0 db	6 db	
12.C	Korbaesics Ildikó	30 fő	234 db	108 db	32 db	4 db	4,51	0 fő	103,13	0 óra	0,00	40 db	5 db	1 db	4 db	
12.D	Muesy Pétra	33 fő	310 db	51 db	15 db	0 db	4,78	0 fő	98,79	1 óra	0,03	68 db	10 db	9 db	2 db	
Iskolai összesítés - 2022.		626 fő	4927 db	2098 db	520 db	1 db	4,56	1 fő	108,94	26 óra	0,04	310 db	105 db	25 db	81 db	
	Iskolai összesítés - 2021.	637 fő	5299 db	1872 db	463 db	1 db	4,62	1 fő	41,69		0,17	251 db	147 db	58 db	89 db	
	Iskolai összesítés - 2020.	627 fő	4707 db	2194 db	481 db	9 db	4,55	2 fő	61,74	43,64 óra	0,07	260 db	95 db	19 db	76 db	
	Iskolai összesítés - 2019.	617 fő	4299 db	2229 db	729 db	4 db	4,44	4 fő	100,94	99 óra	0,16	305 db	89 db	23 db	68 db	
	Iskolai összesítés - 2018.	611 fő	4093 db	2291 db	824 db	5 db	4,40	3 fő	99,21	79 óra	0,13	303 db	91 db	29 db	64 db	
	Iskolai összesítés - 2017.	608 fő	3927 db	2257 db	841 db	13 db	4,38	8 fő	93,88	178 óra	0,29	309 db	83 db	27 db	60 db	
	Iskolai összesítés - 2016.	615 fő	3928 db	2246 db	848 db	6 db	4,38	4 fő	88,84	94 óra	0,15	277 db	102 db	27 db	77 db	
	Iskolai összesítés - 2015.	614 fő	3704 db	2302 db	888 db	182 db	4,35	0 fő	95,02	112,1 óra	0,18	289 db	95 db	36 db	59 db	
	Iskolai összesítés - 2014.	606 fő	3795 db	2311 db	951 db	223 db	4,33	4 fő	83,15	102,4 óra	0,17	265 db	86 db	29 db	57 db	
	Iskolai összesítés - 2013.	623 fő	3899 db	2636 db	1191 db	21 db	4,24	11 fő	78,06	235 óra	0,38	340 db	78 db	22 db	57 db	
	Iskolai összesítés - 2012.	633 fő	3982 db	2690 db	1180 db	386 db	4,24	12 fő	76,34	287 óra	0,45	301 db	70 db	18 db	49 db	
	Iskolai összesítés - 2011.	627 fő	3831 db	2637 db	1175 db	371 db	4,23	10 fő	84,18	289 óra	0,46	277 db	54 db	15 db	42 db	
	Iskolai összesítés - 2010.	660 fő	4229 db	2897 db	1094 db	255 db	4,31	2 fő	79,59	308 óra	0,47	348 db	61 db	10 db	53 db	

2021/2022-es tanév - évvége - osztályátlagok

	Osztály	Átlag	Eltérés az iskola-átlagtól
1	12.A	4,80	0,23
2	12.D	4,78	0,22
3	9.D	4,74	0,18
4	12.B	4,73	0,17
5	11.D	4,69	0,12
6	9/Ny.A	4,68	0,12
7	9/Ny.D	4,67	0,10
8	9.B	4,64	0,07
9	10.D	4,64	0,07
10	11.A	4,63	0,07
11	9/Ny.B	4,59	0,01
12	10.A	4,57	0,01
13	9/Ny.C	4,55	-0,01
14	11.C	4,54	-0,02
15	12.C	4,51	-0,05
16	9.A	4,48	-0,08
17	11.B	4,43	-0,14
18	9.C	4,38	-0,18
19	10.C	4,24	-0,32
20	10.B	4,22	-0,34

Versenyeredmények

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny (OKTV)

Az országos döntőben elért eredmények

Kategória	Diák	Helyezés	Felkészítő tanár(ok)
Angol nyelv II.	Bertalan Dániel László 11.A	6.	Szintay Gertrúd
Angol nyelv II.	Gelencsér András 12.A	12.	Korbacsics Ildikó Ériné Kismárton Renáta
Angol nyelv II.	Illés Máté 12.C	8.	Korbacsics Ildikó
Fizika I.	Zemen Mátyás 11.C	25.	Böcskei Ákos
Földrajz	Czövek Gréta 11.D	7.	Sipócz Zoltán
Francia nyelv II.	Gelencsér András 12.A	7.	György-Gyarmathy Andrea
Magyar irodalom	Magyar Jázmin Beatrix 12.D	17.	Vondervisztne Kapor Ágnes
Magyar irodalom	Tárnoki Ágnes Katarina 12.A	22.	Asztalos István
Matematika II.	Tislér Levente Norbert 11.A	22.	Böcskei Ákos Páffy Zoltán
Német nyelv II.	Bálint Jázmin 12.B	8.	Márkus Csaba
Német nyelv II.	Mészner Sarolta Fanni 12.B	18.	Márkus Csaba
Német nyelv II.	Várnai Jadranka 12.B	10.	Márkus Csaba
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Burger Dóra 11.B	13.	Nagy Erika, Bertha Orsolya, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Himmer Enikő 11.B	15.	Nagy Erika, Bertha Orsolya, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Horváth Zalán 12.B	9.	Nagy Erika, Bertha Orsolya, Melanie Wrede

Kategória	Diák	Helyezés	Felkészítő tanár(ok)
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Léner Rebeka Réka 11.B	7.	Nagy Erika, Bertha Orsolya, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Mészner Sarolta Fanni 12.B	11.	Buglák Anita, Márkus Csaba, Schindler László, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Nagy Lili 11.B	10.	Barabás Szilvia, Bertha Orsolya, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Novák Lea 12.B	18.	Buglák Anita, Márkus Csaba, Schindler László, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Simonyai Lujza 12.B	12.	Buglák Anita, Márkus Csaba, Schindler László, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Soós Boglárka 12.B	6.	Buglák Anita, Márkus Csaba, Schindler László, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Szijártó Anna 11.B	8.	Barabás Szilvia, Bertha Orsolya, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Tóth Boglárka 12.B	5.	Buglák Anita, Márkus Csaba, Schindler László, Melanie Wrede
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Várnai Jadranka 12.B	4.	Buglák Anita, Márkus Csaba, Schindler László, Melanie Wrede
Történelem	Engi Viktória Éva 12.A	2.	Dr. Réti Balázs
Történelem	Pósfai Márton Béla 11.A	27.	Dr. Réti Balázs

Szaktárgyi versenyek országos döntői

Melyik versenyen	Diák	Helyezés	Felkészítő tanár(ok)
Árokszállásy Biológia és Környezetvédelmi Verseny (I. kategória)	Gondos Luca 9/NY.C	12.	Dr. Szalainé Tóth Tünde
Árokszállásy Biológia és Környezetvédelmi Verseny (II. kategória)	Nemes Réka 10.B	9.	Dr. Szalainé Tóth Tünde
Kitaibel Pál Középiskolai Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Verseny	Darida Csenge 10.A	20.	Dr. Szalainé Tóth Tünde
Darida Csenge 10.A	Benczik Ákos 10.A	36.	Varga Vince
„Irány az Űr!	Bertalan Dániel László 11.A	2.	Csizmaziáné Fazekas Beáta
	Lakatos Léna 11.A		
	Nagy Zselyke 11.A		
Athletica Galactica	Baumann Kristóf Péter 12.A	9.	Dr. Kántorné Kovács Csilla
	Pituk Máttyás 10.A	13.	
	Kadem Anis 10.A	15.	
Mikola Sándor Fizikaverseny	Gurin Tamás 10.A	30.	Dr. Kántorné Kovács Csilla
	Pituk Máttyás 10.A	41.	
	Gáspár Menyhért Boldizsár 9.A	9-10.	Csizmaziáné Fazekas Beáta
	Mayer Krisztián 9.A	3.	
Irinyi János Kémiaaverseny	Fodor Virág 10.A	12.	Dr. Ertli Tímea Szintay Gertrúd Bertha Ágnes Mónika
	Mayer Krisztián 9.A	24.	
	Renácz József 9.A	34.	
	Gitta Imre 9.C	39.	
Implom József Helyesírási Verseny	Bálint Jázmin 12.B	25.	Réti Anikó
Nemes Tihamér Országos Informatikai Verseny (programozói)	Várady Lilla 10.C	30.	Sebestyén Péter László

Melyik versenyen	Diák	Helyezés	Felkészítő tanár(ok)
Bolyai Anyanyelvi Csapatverseny	Czaun Dóra 12.A Tárnoki Ágnes Katarína 12.A Baumann Kristóf Péter 12.A Gelencsér András 12.A	3.	Asztalos István
Eötvös Szónokverseny	Hegyí Lili Gerda 10.D	6.	Vondervisztné Kapor Ágnes
Kazinczy Szép Magyar Beszéd Verseny	Biszak Sára Zsuzsanna 10.D	Kazinczy- érem	Vondervisztné Kapor Ágnes
Bolyai Matematika Csapatverseny	Nánássy Árpád Torda 9/NY.A Falus Eszter 9/NY.A Szamosfalvi Ádám Sándor 9/NY.A Mészáros Bulcsú 9/NY.A	9.	Németh Gabriella Tóth Zsuzsa Veronika
Bolyai Matematika Csapatverseny	Morvai Levente Máttyás 10.A Kovács Botond Bence 10.A Pituk Máttyás 10.A Kadem Anis 10.A	3.	Katanics Sándorné Dr. Kántorné Kovács Csilla
Bolyai Matematika Csapatverseny	Schmera Emília 11.A Szauder Benedek 11.A Tóth Ábel 11.A Sárközi Márton 11.A	5.	Böcskei Ákos Pálffy Zoltán
Medve Matematika Verseny – Nagymedve kategória	Kadem Anis 10.A Kovács Botond Bence 10.A Morvai Levente Máttyás 10.A	2.	Katanics Sándorné Dr. Kántorné Kovács Csilla
Nemzetközi Kenguru Matematikaverseny	Körmendi György Imre 9/NY.A	1.	Németh Gabriella, Tóth Zsuzsa Veronika
	Halmavánszki Dóra 9/NY.A	6.	
	Molnár Lili 9/NY.A	15.	
	Vámosi Kamilla 9/NY.A	16.	
	Mészáros Bulcsú 9/NY.A	22.	
	Szamosfalvi Ádám Sándor 9/NY.A	23.	
	Fogarassy Kristóf 9.A	4.	Csizmaziáné Fazekas Beáta Márffy Katalin
	Árvai Anna 9.A	22.	
	Gáspár Menyhért Boldizsár 9.A	28.	Sebestyén Péter László
	Balázs Eliot Emánuel 10.C	18.	Böcskei Ákos, Pálffy Zoltán
Sárközi Márton 11.A	5.	Böcskei Ákos, Pálffy Zoltán	
Nádas András 12.C	30.	Katanics Sándor	

Melyik versenyen	Diák	Helyezés	Felkészítő tanár(ok)
Német Műfordító Verseny	Csapó Noémi 10.B Farsang Brigitta 10.B Freund Ágnes 10.B Riz Orsolya 10.B	1.	Dr. Füléné Pió Gabriella Nagy Erika
Deutsche Telekom + PTE	Tóth Boglárka 12.B Pál Kata 12.B	2. különdíj	Márkus Csaba
Lesefüchse International (Német nyelvű olvasóverseny)	Kocsis Lilla 9.B	2.	Melanie Wrede
Országos Spanyol Nyelvű Vers- és Prózaíró Verseny	Beleznay Nóra Anna 10.D	4.	Stark Péterné Zöldvári Ildikó
Német nyelvű történelem verseny	Szabó Áron 10.B	1.	Lendvai László
Német nyelvű történelem verseny	Lőke Eszter 11.B	1.	Schindler László
	Nagy Dorottya 11.B	2.	
	Léner Rebeka Réka 11.B	3.	Lendvai László

Országos kulturális eredmények

Melyik versenyen	Diák(ok)	Helyezés	Felkészítő tanár
„Tiszán innen, Dunán túl” Népdaléneklési Verseny	Freund Ágnes 10.B	kiemelt arany	
	Pálfi Máté 11.D	kiemelt arany	
	Kalmár Petra-Pálfi Máté (duó) 10.D - 11.D	kiemelt arany	
Regionális Diákszínjátszó Találkozó	Lovassy Színpad	arany minősítés	Fürj Katalin

Helikoni eredmények

Arany minősítés – Fődíj

Lovassy Színpad

Arany minősítés

Friedrich Hanna 10.A

Nagy Nóra 12.D

Lovassy Kamarazenekar

komolyzene-hangszerszóló
könnyűzene és ének szóló
komolyzene-kamara

Hegedű trió (Naszer Hanna 12.D,

Litauszki Dorka Anna 11.D, Szűcs Johanna 11.D)

komolyzene-kamara

Lovassy László Gimnázium Vegyeskara

Lovassy Néptánccsoport

vegyeskar
néptáncgyűttes

Ezüst minősítés

Weisz Ádám 9.B

Német Nemzetiségi Kamarakórus

népzene
kamarakórus

Bronz minősítés

Pálfi Máté 11.D

Prins Alexander 12.A

Hermann Réka 9.B

Pálfy Liza Júlia 12.B, Neuhold Hanna 12.D

népdal
néptánc szóló
irodalmi alkotások
mozgásművészet
és modern tánc - szóló

Neuhold Hanna 12.D, Polányi Lili 11.D,

Pálfy Liza 12.B, Oláh Panna 11.D,

Guba Réka 11.D, Dominyák Virág 10.D

mozgásművészet
és moderntánc csoport

Különdíjak

Tóth Mária

Weisz Ádám 9.B

Lovassy Kamarazenekar

karnagyai különdíj
népzene
komolyzene-kamara

Tóth Anna Boglárka 12.D, Göde Viktória 12.D

Kovács Klára Terézia 12.D, Gulyás Csenge 12.D.

Csizmadia Renáta 12.D

mozgóképek és multimédia

Országos Diákolimpiai sporteredmények

Melyik versenyen	Diák(ok)	Helyezés	Felkészítő tanár
Atlétika Ügyességi és Váltófutó Csapatbajnokság Diákolimpia	4×1500 méter fiú váltó svédváltó fiú	7.	Nagy Cecilia
	svédváltó fiú	9.	
	védváltó lány	9.	
Atlétika Egyéni és Váltófutó Diákolimpia	110 m gátfutás	3.	Nagy Cecilia
	4x400as fiú váltó	3.	
	800m	5.	
Úszás	200 m mell	1.	
	100 m mell	2.	
Országos Mezei Futás Diákolimpia	lány V. korcsoport	5.	Nagy Cecilia
	fiú V. korcsoport	2.	
	lány V. korcsoport	1.	

Melyik versenyen		Diák(ok)	Helyezés	Felkészítő tanár
Tájékozódási futás Diákolimpia	Nők V. korcsoport	Lantai Zóra Lili 10.C	4.	
		Gaschler Emma 9.D	5.	
		Engi Lilien 9.A	7.	
	Nők VI. korcsoport	Lantai Anna Boróka 12.C	4.	
		Pegán Ágnes 12.A	11.	
		Tokai-Kiss Zsófia 11.D	20.	
	Sprint - Fiúk V. korcsoport	Bálint Gergő 9/NY.D	3.	
		Barát Miklós 9.C	4.	
	Sprint- Fiúk VI. korcsoport	Bálint Ádám 10.C	3.	
		Gaschler Máté 10.C	27.	
	Hosszútáv - Nők V. korcsoport	Gaschler Emma 9.D	5.	
		Lantai Zóra Lili 10.C	7.	
Hosszútáv - Nők VI. korcsoport	Pegán Ágnes 12.A	17.		
	Tokai-Kiss Zsófia 11.D	20.		
Hosszútáv -Fiúk V. korcsoport	Barát Miklós 9.C	3.		
	Kovács Jeromos 9/NY.C	7.		
Hosszútáv- Fiúk (VI. kcs.)	Bálint Ádám 10.C	10.		
Sakk Diákolimpia	Női csapat	Somogyi Barbara 10.B Halmavánszki Dóra 9/NY.A Horváth Jázmin 9/NY.A	2.	
	Férfi	Balázs Eliot Emánuel 10.C	1.	
	Női	Halmavánszki Dóra 9/NY.A	1.	
Lövészet Diákolimpia		Renácz Róbert 9/NY.C	3.	
Párbajtőr Diákolimpia	VI. korcsoport	Salamon Réka Eszter 11.D	1.	
Sí Diákolimpia		Farkas Kincső Sára 11.D	3.	

Érettségi eredmények

Osztályonkénti statisztikák

2021/2022-es tanév május vizsgaidőszak

12.A

Tantárgy neve	Vizsga szintje	Jegyek száma	Átlag
angol nyelv	emelt	12	4,50
angol nyelv	közép	19	5,00
biológia	emelt	5	5,00
fizika	emelt	9	4,89
fizika	közép	1	3,00
földrajz	közép	3	5,00
informatika	közép	15	4,93
kémia	emelt	4	4,50
magyar nyelv és irodalom	közép	31	4,97
matematika	emelt	14	5,00
matematika	közép	17	5,00
német nyelv	emelt	1	5,00
német nyelv	közép	4	5,00
spanyol nyelv	közép	1	5,00
történelem	emelt	5	5,00
történelem	közép	26	4,88
Összesített átlag	emelt	50	4,82
Összesített átlag	közép	117	4,94
Teljes átlag			4,90

12.B

Tantárgy neve	Vizsga szintje	Jegyek száma	Átlag
angol nyelv	emelt	6	5,00
angol nyelv	közép	5	5,00
biológia	emelt	4	4,00
ének-zene	közép	2	4,50
fizika	emelt	3	5,00
földrajz	közép	8	4,75
informatika	közép	6	5,00
kémia	emelt	2	3,00
magyar nyelv és irodalom	közép	29	4,97
matematika	emelt	1	5,00
matematika	közép	28	4,79
német nemzetiségi népismeret	közép	19	4,89
német nemzetiségi nyelv és irodalom	emelt	29	4,93
német nyelv	emelt	18	5,00
német nyelv	közép	5	5,00
történelem	közép	29	4,72
Összesített átlag	közép	131	4,85
Összesített átlag	emelt	63	4,84
Teljes átlag			4,85

12.C

Tantárgy neve	Vizsga szintje	Jegyek száma	Átlag
angol nyelv	emelt	11	5,00
angol nyelv	közép	19	5,00
biológia	emelt	2	5,00
fizika	emelt	6	5,00
fizika	közép	2	5,00
informatika	emelt	23	5,00
informatika	közép	2	5,00
kémia	emelt	1	5,00
magyar nyelv és irodalom	közép	30	4,87
matematika	emelt	6	5,00
matematika	közép	24	5,00
német nyelv	közép	1	5,00
spanyol nyelv	emelt	1	5,00
spanyol nyelv	közép	1	5,00
történelem	emelt	1	5,00
történelem	közép	29	4,48
Összesített átlag	közép	121	4,82
Összesített átlag	emelt	29	5,00
Teljes átlag			4,88

12.D

Tantárgy neve	Vizsga szintje	Jegyek száma	Átlag
angol nyelv	emelt	14	5,00
angol nyelv	közép	22	5,00
biológia	emelt	8	5,00
fizika	emelt	6	5,00
francia nyelv	emelt	5	5,00
francia nyelv	közép	5	5,00
informatika	emelt	1	5,00
informatika	közép	12	5,00
kémia	emelt	3	4,67
kémia	közép	1	5,00
magyar nyelv és irodalom	közép	35	4,91
matematika	emelt	5	4,40
matematika	közép	30	4,93
német nyelv	emelt	3	4,67
német nyelv	közép	5	5,00
spanyol nyelv	emelt	3	5,00
történelem	emelt	5	5,00
történelem	közép	31	4,84
japán nyelv	emelt	1	5,00
latin nyelv	emelt	1	5,00
Összesített átlag	közép	141	4,93
Összesített átlag	emelt	54	4,91
Teljes átlag			4,92

Kitűnő érettségizők

12.A

Antal Dóra
Balogh Benjámin László
Czaun Dóra
Engi Viktória Éva
Fazekas Sarolta Róza
Gaál Csanád
Galler Ábris
Gelencsér András
Gugolya Zoltán
Gurin Tünde Orsolya
Kiszin Panna Erzsébet
Kóvágó Zsófia Anna
Leszkovszki Nóra
Liszi Kamilla
Mahunka Gergő
Nagy Patrícia
Nemes Virág
Oszter Katalin
Pegán Ágnes
Potyi Panna Ágnes
Szűcs Barnabás
Tárnoki Ágnes Katarina
Ulrich Flóra Zsuzsanna
Varga Máté
Varga Milán

12.B

Albert Ákos
Balikó Kíra
Bálint Jázmin
Dobos Karolin
Farkas Luca
Gál Zsófia Eszter
Iszak Csaba
Mayer Anna
Mészner Sarolta Fanni
Nemere Virág
Novák Lea
Soós Boglárka
Tóth Boglárka
Unger Liza
Várnai Jadranka

12.C

Amrich Csongor László
Benedek Csongor István
Fekete Bálint
Grezsú Bálint
Illés Máté
Katona Kristóf
Kedves Lőrinc András
Marton Ádám
Muraközy Ármin
Müller Emese
Nádas András
Oláh Gergő
Oláh Lili
Riegler Ádám
Sági Tamás
Takács Levente
Tölgyes Bíbor Berta
Török Lilla

12.D

Bali Réka
Bartis Hajnalka
Bokányi Barbara
Csákány Olivér
Csizmadia Renáta
Cziráki Csongor
Gulyás Csenge
Heizler Korina
Iglói Nóra
Kántor Levente
Kovács Klára Terézia
Kupcsik Csenge
Márki Sára Luca
Millei Marcell
Naszer Hanna
Neuhold Hanna
Sáros Milla Gabriella
Schmidt Laura
Steinhauer Botond Béla
Tatai Viktória
Tóth Anna Boglárka
Vajcs Luca
Varga Dániel

Felvételi statisztikák – 2021/2022-es tanév

1., Iskolai összesítő adatok:

Érettségiző diákjaink száma:	123 fő
Magyar felsőoktatási intézmény alap- és osztatlan képzésre sikeresen felvételiző és a külföldi egyetemre bekerült diákjaink száma:	121 fő (98.4%)
Külföldi egyetemre beiratkozott diákjaink száma:	8 fő (6.5%)
A magyar vagy külföldi felsőoktatásba bekerültek %-os aránya (az érettségizettekhez képest)	98.4 %
A magyar vagy külföldi felsőoktatásba bekerültek %-os aránya (a felvételizőkhöz képest)	98.4 %

2021-es iskolai adat 98,4 %
 2020-as iskolai adat 95,8 %
 2019-es iskola adat: 98,3 %
 2018-as iskola adat: 97,4 %
 2017-es iskola adat: 97,5 %
 2016-os iskola adat: 96,0 %
 2015-ös iskola adat: 93,2 %
 2014-es iskola adat: 95,6 %
 2013-as iskola adat: 95,2 %
 2012-es iskola adat: 92,9 %
 2011-es iskola adat: 93,2 %
 2010-es iskola adat: 93,7 %
 2009-es iskola adat: 94,7 %
 2008-as iskola adat: 92,7 %
 2007-es iskola adat: 96,9 %

2., Összesítő adatok osztályonként:

Osz-tály	Felsőoktatásba sikeresen felvételizők száma	Külföldi egyetemre beiratkozottak száma	A magyar felsőoktatásba eredménytelenül felvételizők száma	Felsőoktatásba nem jelentkezettek száma	Az adott osztályban a felvételi %-os aránya
12.A	30 fő	2 fő	1 fő	0 fő	96.8%
12.B	29 fő	1 fő	0 fő	0 fő	100%
12.C	29 fő	3 fő	1 fő	0 fő	96.7%
12.D	33 fő	2 fő	0 fő	0 fő	100%

3., Kurrens karok iskolánkban:

Helyezés	Kurrens kar - 2022	Kari felvételek száma intézményünkből
1.	Budapesti Corvinus Egyetem	17 db
2.	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamosmérnöki és Informatikai Kar	12 db
3.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Gazdálkodástudományi Kar	11 db
4.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar	9 db
5.	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar	7 db
6.	Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar	6 db
7.	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építőmérnöki Kar	4 db
8.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar	4 db
9.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar	4 db
10.	Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar	3 db
11.	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kar	3 db
12.	Szegedi Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Kar	3 db
13.	Pannon Egyetem Gazdaságtudományi Kar	3 db
14.	Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar	3 db
15.	Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar	3 db

4., Kurrens szakok iskolánkban:

Helyezés	Kurrens szak - 2022	A szakra felvételt nyerők száma intézményünkben
1.	általános orvos	12 db
2.	mérnökinformatikus	11 db
3.	programtervező informatikus (Budapest)	9 db
4.	jogász	7 db
5.	gazdálkodási és menedzsment (magyar nyelven) (Budapest)	6 db
6.	kereskedelem és marketing	5 db
7.	nemzetközi gazdálkodás (angol nyelven)	5 db
8.	építésmérnöki	4 db
9.	építőmérnöki	4 db
10.	pszichológia (Budapest)	4 db
11.	fizika	3 db
12.	mechatronikai mérnöki	3 db
13.	gazdálkodási és menedzsment	3 db
14.	gazdaságinformatikus	3 db

Tanulói névsorok

Vastagon kiemelten a kitűnő tanulmányi eredményt elért diákok neve olvasható

9/NY.A

matematika tagozat
osztályfőnök: Király Viktor

Beck Szabolcs Lajos
Blaskó Péter György
Bulyáki Sebestyén
Dominyák András
Dudás Ákos
Falus Eszter
Farkas Júlia Boróka
Fehérvári Levente
Fülöp Imola Anna
Fülöp Tamás János
Halmavánszki Dóra
Harhai Péter
Horváth Jázmin
Jaraba Eszter
Karikó Zalán
Klausz Hanna
Körmendi György Imre
Krizmanich Kata
Mesics Borbála
Mészáros Bulcsú
Mészáros-Daubner Márk
Molnár Lili
Mórocz Milán
Nánássy Árpád Torda
Pálffy Luca
Stolár András Mihály
Szamosfalvi Ádám Sándor
Széplaki Zéta Zoltán
Tislér Szabolcs Krisztián
Vámosi Kamilla
Vörös András
Zsibrita Regő

9/NY.B

német nemzetiségi tagozat
osztályfőnök: dr. Oroszné dr. Takács Katalin

Ádám Barnabás
Baumgartner Orsolya
Békési Attila
Biró Lili
Csokona Kinga
Dohnál Borbála Cseperke
Dülk Botond
Földesi Benedek
Franczia Csenge
Gergály Blanka
Györkös Szonja
Horváth Ádám Benedek
Jankovics Blanka
Koronczai Kornél
Kossár Alexa Lúcia
Köles Karolina Emma
Kövesi Farkas Barnabás
Kutasi András
Lénárt Ádám
Lugosi Nóra
Mária Kata
Maródi Gréta Anna
Molnár Réka
Nagy Dóra
Pfenning Hanna
Raffai Bíbor Alexandra
Ráskai Zsuzsanna
Schmidt Anna
Somlai Gellért
Szemerei Szonja Szabina
Takács Luca
Troják Hanga
Uhrin-Hmirov Viktor
Zsemle Ádám

9/NY.C

informatika tagozat

osztályfőnökök:

Sebestyén Péter László

Buda Roland Lajos

Czúni Vilmos

Csilinkó Eszter Mária

Csorba Mátyás

Dobó Regő Márton

Dobos Benedek

Érdi János

Fischer Anna

Fülöp András György

Gángó Bence

Gondos Luca

Hermann Judit

Horváth Attila Zoltán

Király Márton Bonifác

Kovács Jeromos

Nagy Botond Bendegúz

Perger Róza Kata

Petrik Báborka

Pomázi-Lacfi Benedek

Renácz Róbert

Sárdi András László

Schildmayer Gergely

Schofhauser Péter

Sipos Róza

Soós Tamás Bálint

Szalai István

Szélesy-Strohmayer Dávid

Tóth Csongor

Tóth Kristóf Szabolcs

Vándor Botond Dániel

9/NY.D

kiemelt angol nyelvi képzés

osztályfőnökök:

Holubné Szita Zsuzsanna

Ali Ábel

Balázs Botond

Bálint Gergő

Bödör Linda

Bujáky Kata

Csőszi Dóra

Erdei Nikolett

Fülöp Janka Mária

Gál Szilárd Benedek

Horváth Zalán

Jójárt Soma Hunor

Józsa Gergely László

Juszku Lola Olívia

Kántor Bíbor

Kazal Zsófia Erika

Keczeli Panna

Kiss Boldizsár

Kovács Veronika Flóra

Kovács-Németh Ábel

Mahunka Nóra

Morgenthál Krisztina

Németh Júlia

Orosz Dorottya Boglárka

Sághi Tamás Patrik

Scheer Regina

Simon Dorottya

Szijjártó Anna

Tamás Kata

Taubert Zsigmond Márton

Tenk Janka

Vajai Anna

Zsoldos Laura Szilvia

9.A

matematika tagozat

osztályfőnök:

Csizmaziáné Fazekas Beáta

Árvai Anna

Bardon Erik

Borsos Barna

Budai Richárd

Darida Csenge

Engi Lilien

Erdős Balázs

Érsek Titusz

Fogarassy Kristóf

Gáspár Menyhért Boldizsár

Gáty Gergely Levente

Gazsi Rebeka

Gfellner Benedek

Horváth Lili

Horváth Zsófia Tímea

Ihász Bertalan

Kiss Botond

Lábas Máté

Matusz Levente

Mayer Krisztián

Mód Péter Tamás

Nagy Ábel

Nagy Benjámin Máté

Nagy Katalin Míra

Nagy Levente

Nagy Zsombor Benedek

RenácZ József

Rézműves Ádám

Sótonyi Sára

Szentimrey-Vén Dániel

Tarsoly Borka

Valter Benedek

Vranyecz Anna Judit

9.B

német nemzetiségi tagozat

osztályfőnök: Horváth Katalin

Ábrahám Gábor Zoltán

Badics Helka

Barka Admirá Tatjana

Blága Rebeka

Bogdán Márta

Czinczás Vanda

Cserbán Luca Csenge

Dömötör Mihály

Fazekas Laura

Fisli Levente

Gyenizse Noémi Adél

Hamerli Csenge

Harkai Hanna

Hermann Réka

Jurácsik Lara

Kertész András

Kocsis Lilla

Lajtafalvi Eszter

Müller Krisztina

Nagy Alina Patrícia

Nagy Flóra

Novák Lara

Sági Flóra

Somlai Katalin

Steiner Mátyás

Strenner Márton Bence

Szabó Miklós

Szeifer Hanna

Takács Dorottya

Tavaszi Dániel

Várad Dorina

Weisz Ádám

9.C

informatika tagozat

osztályfőnök: *Márffy Katalin*

Amrein Dárius

Bácskai Ákos

Bálint Balázs

Barát Miklós

Bíró Márton

Bohár Eszter

Boros Csanád Apor

Csizmazia Márton

Ekbauer Eszter

Eőry Sándor Péter

Gazsi Gergő

Gitta Imre

Hoffer Ede

Kántor Kamilla

Kriszt Koppány

Marton Dániel

Máté Lea

Matusz Benedek

Miskey Zétény

Monostori Barna

Németh Levente

Németh Lukács

Ocskó Nándor

Orbán Sára

Pető Damján Dávid

Puskás Gergely

Szalontai Soma

Szarka Márton

Vranyecz Márton György

Zemen Gábor

9.D

kiemelt angol nyelvi képzés

és általános képzés

osztályfőnök: *Isztl János*

Bánó Viktória

Buzás Dávid

Erdélyi Zalán

Formán Jázmin

Gaschler Emma

Gellén Zsófia Kinga

Gyimesi Máté

Hanisch Hanna

Ipacs Virág Kornélia

Kovács Anett

Kovács Blanka

Ladányi Míra

Lendvai Csenge

Leszkovszki Ákos

Lippert Júlia

Mitró Elza

Nagy Vilmos

Németi Zsóka

Nyéki Dániel

Rakovics Andrea

Rasztovits Dóra

Rochlitz Júlia Mária

Román Aliz

Süveges Zsófia

Szaksz Réka Dorottya

Szentgyörgyi Benedek Dávid

Tóth Kíra

Tóth Liza Anna

Tóth Vivien Vanda

Turi Bálint

Ulrich Ábel

Zab Liliána

10.A

matematika tagozat

osztályfőnök:

dr. Kántorné Kovács Csilla Yvett

Áment Balázs Gábor
Balogh Marcell Bálint
Bencze Domonkos
Bésán Bence
Bodor Zsuzsanna
Bognár-Vida Borbála
Boór Dorka
Czövek Benedek
Csóti Zétény János
Dörnesz Bendegúz
Fehér Dóra
Fodor Virág
Friedrich Hanna
Gurin Tamás
Gyimóthy Olivér István
Járosi Richárd
Kadem Anis
Kalincsák Péter Kolos
Kis-Tamás Emma
Kovács Botond Bence
Kovács Etele
Lakatos Janka Liza
Mellár Mátyás
Molvai Levente Mátyás
Nagy Borbála
Nagy Gergő Donát
Pálfy Róbert
Pituk Mátyás
Tardos Luca
Török Dorka
Vajda Bálint Milán

10.B

német nemzetiségi tagozat

osztályfőnök: *dr. Füléné Pió Gabriella*

Balikó László Árpád
Csapó Noémi
Csóka Panna
Darvasi Noémi
Farsang Brigitta
Fóris Hanna
Freund Ágnes
Furda Gréta
Galambos Dorina Ivett
Gergelyi Noémi
Gerhardt Emese
Hamerli Botond
Heizer Nóra
Kiss Gabriella Eszter
Máthé Mihály
Moravetz Bence
Moravetz Máté
Müller Ákos
Nemes Réka
Pisch Tibor
Pisch Veronika
Rankl Diána
Riz Orsolya
Schofhauser Lia
Somogyi Barbara
Sudár Mátyás
Szabó Áron
Szuhánszki Emma Dóra
Taubert Ábris István

10.C

informatika tagozat

osztályfőnök: *Réti Anikó*

Ács Noémi

Almássy Levente Bulcsú

Bagarus Olivér

Balázs Eliot Emánuel

Bálint Ádám

Balogh Péter János

Dencs Nándor József

Farkas Keve

Fazekas Roland Máté

Gaschler Máté

Hamburger Zsombor Pál

Krizmanich Máté

Kukoda Áron

Lantai Zóra Lili

Miskey Zsombor

Molnár Bálint

Nagy Gergely Bendegúz

Nagy Virág Anna

Németh Vince Sándor

Piczil Péter

Polacsek Benedek

Somogyi Márton

Sréter Ákos Ádám

Sulyok Gergő

Szabó Vivien

Szakács Fanni

Turáni Robin

Vajda Máté Zsolt

Vándor Olivér Szilárd

Várady Lilla

Wittmann Alex

10.D

kiemelt angol nyelvi és általános képzés

osztályfőnök: *Bana Márta*

Balogh Kinga

Beleznay Nóra Anna

Biró Dóra Eszter

Biszak Sára Zsuzsanna

Bödör Levente

Csikós Bíborka

Dominyák Virág

Eidmann Elli

Ferenczi Lili

Fülöp Gergő

Harhai Ágnes

Hegyi Lili Gerda

Judi Bálint

Kalmár Petra

Karádi Kristóf

Kasza Júlia

Lajos Léna

Link Erik Máté

Mészáros Torda

Mórocza Fruzsina

Osváth Kinga Diána

Pataki Simon

Réti Márton

Sigmond Soma András

Szabó Bernadett

Szigeti Dorottya

Szöllőskei Bori Réka

Takács Gergő

Trapli Nikolett Eszter

Vajda Szabolcs Kornél

Varju Fanni

Vizl Eszter

Zsibrita Emese

11.A

matematika tagozat

osztályfőnök:

Stark Péterné Zöldvári Ildikó

Áment Máté András

Bánó Szabolcs

Barát Benedek

Bertalan Dániel László

Bogdán Benedek

Budai Tímea

Burdon Nóra

Csoltó Krisztián

Csuta Krisztián Márk

Galambos Réka Enikő

Gáty Ábel Botond

Gema Csanád

Gyarmati Milán

Hajdu Nóra

Horváth Borbála

Jakab Eszter

Jónás Péter Márk

Kiss Csongor

Kováts Angéla

Lakatos Léna

Lengyel Sára

Nagy Zselyke

Pósfai Márton Béla

Rugovics Boglárka

Sárközi Márton

Schmera Emília

Sebestyén Fanni Dorka

Szauter Benedek

Tarsoly Panka

Tislér Levente Norbert

Tóth Ábel

Veisz Richárd

Vingli Ákos

11.B

német nemzetiségi tagozat

osztályfőnök: Bankó Mónika

Ajkai Kíra Renáta

Berzsenyi Kata

Burger Dóra

Cseh András Ferenc

Fisli Botond

Györkös Lotti

Himmer Enikő

Kardos Luca

Karikó Lajos

Klausz Máté Zsolt

Léner Rebeka Réka

Lőke Eszter

Máthé István

Matting Eszter

Nagy Dorottya

Nagy Lili

Németh Kinga

Niedermayer Benedek

Pölös Gréta Boglárka

Ránkl Eszter Róza

Rugovics Flóra Anna

Szabó Ágnes

Szabó Álmos

Szemán Dorottya

Szijártó Anna

Takács Adél

Tróbert Blanka Luca

Vangelista Lena Catarina

Váradai Zalán

Zsemle Máté

11.C

informatika tagozat

osztályfőnök: Szabó László

Antal László

Balogh Krisztián

Beke Gellért

Bogsán Áron

Czégai Sára Virág

Domján Zorka

Fóris Áron

Gyüre Sarolta

Horváth András Bendegúz

Ihász Dorottya

Jeney Zoltán Márton

Kerékgyártó Bence Barnabás

Koronczai Bence

Kovács Botond

Kőműves Norbert

Lengyel Nóra

Mayer Barnabás

Nagy Zalán

Pajzer Péter Ákos

Patkó Botond

Salamon Réka Kitti

Schulcz Anna

Soós András Milán

Szakál Attila

Szalontai Sára

Tombor Péter

Ujhelyi Patrik Gábor

Urbauer Anett

Véh Fanni

Zemen Mátyás

11.D

kiemelt angol nyelvi és általános képzés

osztályfőnökök: Pozsgainé Becze Boglárka

B. Kiss László

Bánfi Dalma

Bánhegyi Dóra Viktória

Czövek Gréta

Erős András

Eveli Kincső

Farkas Kincső Sára

Fazekas Petra

Guba Réka

Hédli Barnabás

Horváth Kristóf Zoltán

Horváth Réka Borbála

Igaz Gábor Barnabás

Ihász Blanka

Kobán Kíra

Krasznai Réka Beáta

Lippert Piroska

Litauzski Dorka Anna

Maróti Blanka

Oláh Panna

Orosz Gergely Xavér

Pálfi Máté

Pápai Dominik

Polányi Lili

Salamon Réka Eszter

Sigmond Sára

Somlai Flóra

Süveges Luca

Szücs Johanna

Tátrai Gergely József

Tokai-Kiss Zsófia Márta

Trócsányi Laura

12.A

matematika tagozat

osztályfőnök: *dr. Réti Balázs*

Antal Dóra
Balogh Benjámin László
Baumann Kristóf Péter
Czaun Dóra
Engi Viktória Éva
Fazekas Sarolta Róza
Gaál Csanád
Galler Ábris
Gáspár Ákos
Gelencsér András
Gugolya Zoltán
Gurin Tünde Orsolya
Juhász Ádám Árpád
Kiszin Panna Erzsébet
Kővágó Zsófia Anna
Leszkovszki Nóra
Liszi Kamilla
Mahunka Gergő
Müller Martin
Nagy Patrícia
Nemes Virág
Oszter Katalin
Pegán Ágnes
Pipó Fanni
Potyi Panna Ágnes
Prins Alexander
Szűcs Barnabás
Tárnoki Ágnes Katarina
Ulrich Flóra Zsuzsanna
Varga Máté
Varga Milán

12.B

német nemzetiségi tagozat

osztályfőnök: *Buglák Anita*

Albert Ákos
Balázs Petra
Balikó Kíra Csilla
Bálint Jázmin
Cziráki Bettina
Dobos Karolin
Farkas Luca
Frey Helena Maya
Gál Zsófia Eszter
György Daniéla
Horányi-Nagy Lili
Horváth Zalán
Iszak Csaba
Lacza Boglárka
Mayer Anna
Mészner Sarolta Fanni
Nemere Virág
Novák Lea
Pálfy Liza Júlia
Pál Kata
Rehák Ramóna Imola
Simonyai Lujza
Soós Boglárka
Szöllőskei Levente
Tóth Boglárka
Troják Donát
Unger Anna
Unger Liza Kata
Várnai Jadranka

12.C

informatika tagozat

osztályfőnök: *Korbacsics Ildikó*

Amrich Csongor László
Benedek Csongor István
Bokor Levente
Fekete Bálint
Forrai Bulcsú
Grezsú Bálint
Illés Máté
Jójárt Csongor Ferenc
Katona Kristóf
Kedves Lőrinc András
Lantai Anna Boróka
Marton Ádám
Miskey Bendegúz
Muraközy Ármin
Müller Emese
Nádas András
Oláh Gergő
Oláh Lili
Papczun Regő
Radics Bence Zoltán
Rézműves Miklós
Riegler Ádám
Sági Tamás
Somogyi Benedek
Szabó Gergely Bálint
Szél Balázs
Takács Levente
Tölgyes Bíbor Berta
Török Lilla
Zsendovics Máté László

12.D

kiemelt angol nyelvi és általános képzés

osztályfőnökök: *Mucsy Petra*

Bali Réka
Balogh Olivér
Bartis Hajnalka
Bokányi Barbara
Cziráki Csongor
Csákány Olivér
Csizmadia Dorka
Csizmadia Renáta
Göde Viktória
Gulyás Csenge
Heizler Korina
Holics Viktória Julianna
Iglói Nóra
Kántor Levente
Kovács Klára Terézia
Kupcsik Csenge
Magyar Jázmin Beatrix
Márki Sára Luca
Millei Marcell
Nagy András Zsombor
Nagy Nóra
Naszer Hanna
Neuhold Hanna
Óry Kata
Reinfart Kata
Sáros Milla Gabriella
Schmidt Laura
Steinhauer Botond Béla
Tatai Viktória
Tátrai Teréz Mária
Tóth Anna Boglárka
Vajcs Luca
Varga Dániel

Dolgozók

Pedagógusok

Schultz Zoltán /intézményvezető/
Pálffy Zoltán /intézményvezető-helyettes/
Németh Gabriella /intézményvezető-helyettes/
Schindler László /intézményegység-vezető/
Abafalvi Regina
Asztalos István
Báder Anikó
Bagi Péter
Bana Márta
Bankó Mónika
Barabás Szilvia
Bereginé Simon Ágnes
Bertha Ágnes
Bertha Orsolya
Borossné Hodák Ágnes
Böcskei Ákos
Buglák Anita
Csizmaziáné Fazekas Beáta
Csonka Anikó
Dr. Ertli Tímea
Ériné Kismárton Renáta
Dr. Füléné Pió Gabriella
György-Gyarmathy Andrea
Holubné Szita Zsuzsanna
Horváth Katalin
Isztl János
Dr. Kántorné Kovács Csilla Yvett
Katanics Sándor
Katanics Sándorné
Király Viktor
Korbacsics Ildikó
Lendvai László
Márffy Katalin
Márkus Csaba
Molnár Veronika
Mucsy Petra
Nagy Cecília
Nagy Erika
Dr. Oroszné dr. Takács Katalin
Pozsgainé Becze Boglárka
Réti Anikó
Dr. Réti Balázs
Schleicher Dóra
Sebestyén Péter László
Sipőcz Zoltán
Stark Péterné Zöldvári Ildikó
Szabó László
Dr. Szalainé Tóth Tünde
Szintay Gertrúd
Szücs Krisztina
Tátrai Radics Rita
Tóth Mária
Tóth Zsuzsa Veronika
Varga Vince
Vay Krisztina
Vonderviszné Kapor Ágnes
Wrede Melanie

Pedagógiai munkát közvetlenül segítők

Csángó Andrea Márta
Cziráki Péter
Kálmánczi Anita
Mészáros Balázs
Pap-Kovácsné Horváth Rózsa

Technikai dolgozók

Bagi Zoltán
Biki Ede
Csordás Mónika
Molnár Erika
Molnárné Kovács Marianna
Simonné Stumpf Ibolya Szeréna
Somkuti Ferencné
Tabi Tamásné
Varga József Mihályné
Zsigáné Kulcsár Andrea
Zsoldos Péterné

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Krónika A 2021-2022-es tanév	8
Motívumok Engem minden érdekel - Cziráki Péter Hogy merre indulsz el, azt te döntöd el - Márffy Katalin - Lendvai László A sok érzékenység itt összebogozódik - Ókovács Szilveszter "...Van egy európai-magyar zászlós kitűzőm..." - Takács Levente	18 28 39 50
Diákirodalom Sofhauser Lia - Egy mondat a koronáról Hegyi Lili Gerda – Falevelek Hermann Réka – A fák	62 67 71
Diáktudomány Engi Viktória - Képviselőházi vita 48-ról az ötvenedik évfordulón	76
Nevelési értekezéslet Az igénytelenséget nagyon nehezen tűröm - Schultz Zoltán	100
A tények nyelvén Iskolai jutalmazás Osztálystatisztikák Versenyeredmények Érettségi eredmények Osztályok Kitűnők Felvételi statisztikák Tanulói névsorok Dolgozók	112 118 120 128 128 132 133 136 146

Megjelent 250 példányban

Nyomdai munkálatok:
OOK-Press Kft., Veszprém

